

Суштина поетике

ISSN 2334-9417

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Година VIII

Октобар/децембар 2020

Глушци

Број 67

ISSN 2620-0988

Суштина поетике, број 67

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Чланови уређивачког колегијума
Проф. др Љубица Несћоров
Ана Мишић Стошић
Марко Јуришић
Невена Милосављевић
Владимир Александрович Бабошин

Лектор и коректор
Дајана Лазаревић

Издавач
Удружење поетских стваралаца
Глушци

Контакт
+381649803118
sustinapoetike@hotmail.com

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Први број је објављен 23. новембра 2013. године

Штампа
Pharmalab Београд

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Издази тромесечно

Тираж
50

Суштина поетике

Часопис за књижевност

Број 67

Октобар/децембар 2020

УПС

Глушци
2020

Слика на насловној страни
Сава Шумановић – *Мост на Сидини*

Реч уредника

Суштина ѿоеѿике недавно је прославила свој седми рођендан. По томе би се шаљиво могло рећи прави *ђачић-ѿрвачић*, али првак који је већ прележао све дечије болести и самим тим постао зрео и озбиљан часопис. Кад ово кажем, не ослањам се само на сопствено, већ и на мишљење многих аутора и сарадника *Суштине ѿоеѿике*.

Све време држимо се основне замисли – давања прве шансе, као и могућности за објављивање мање афирмисаним ауторима (пре свега младима) који из разних околности нису у могућности да објављују у другим, великим *часоѿисима*. Но, врата *Суштине ѿоеѿике* никад нису била затворена ни за остварене писце који су своја дела желели да објаве у овом часопису. Дакле, основна уређивачка политика је квалитет испред имена, али ослобођени сваке сујете, објављивали смо и радове познатих и признатих писаца.

Кроз време, неке сталне рубрике су биле замењене новим, а све у циљу да часопис не постане једноличан. Верујем да на квалитету нисмо изгубили, а да смо ауторима и читаоцима тим променама постали ближи. Тако је за часопис пристизало све више радова, па је уредништво често било на слатким мукама у одабиру. Међутим, то је, убеђени смо, допринело подизању квалитета *Суштине ѿоеѿике*. И ако се вратимо на почетак овог текста, часопис је сигурно стао у ред признатих и познатих српских књижевних периодичних издања. Од ове године смо смањили учесталост излагања и свели је на уобичајену, тромесечну, као последицу недостатка средстава за штампање, али с вером да ће се због тога квалитет објављених текстова повећати.

Анђелко Заблаћански, главни уредник

Рођендански поклон – Дајана Лазаревић

*Суштини поезике за 7. рођендан
(23. новембар 2013 – 23. новембар 2020)*

ЈЕСЕЊЕ ДЕТЕ

Јесен златна, јесен ватрена,
Поспаног јутра поглед снен.
Лиже траву магле копрена –
Како не волети јесен?

Црвене јабуке се њишу,
Док кише по њима брује.
Ветар, небеса уздишу,
Дамар се из земље чује.

Ко каже да је тужна јесен,
Тако жива, динамична?
Драгоцен је, златан сваки трен –
Није тешка, ни себична.

Радуј се сваком дану зрелом –
Не сме ум лењо да спава.
Љуби се са громом и кишом,
Јесења су деца – здрава!

23. новембар 2020.

Писци из расејања – Стеван Суйар**ЈЕДНОМ ЋУ СЕ ВРАТИТИ**

*(Мојим друговима из дешињства,
живима и мртвима)*

Рођен сам тамо, где се њишу бујна поља у ритму северних ветрова. На својим високим таласима, дубоким звезданим небом разносе чежњиве јецаје тамбурица и виолина из даљина, над опустелим салашима и успаваним варошима.

Растао сам тамо, где су ми босим ногама ћилим биле росне траве, уз кукурузишта, житна поља; тамо где су касна лета мирисала слатким дахом презрелих винограда.

Стасао сам тамо, где испод равне, топле површине, шуми и таласа дух давно исушеног Панонског мора. Те прастаре, велике воде по којој никад не запловише једрењаци, а неустрашиви морнари никад на пешчано дно, у мрачној, непрозирној дубини, не сахранише своје снове.

Љубио сам први пут у пролеће, мирисали су багрови у шору, док се у праскозорје рађао нови сунчани дан, а ми, невини као јутарња роса, полако рудели и сазревали у њему, попут плодова старих стабала трешања.

Тамо, где су штрудле и чардаци виши од неба, а бременити, црни облаци нижи од детелине. На оном месту, где су јабланови, горди и смели, виши од планина, а њихове младе невесте, витке тополе, стидљиво пред њима повијају

главу. Тамо, где се шарене дуге, извезене сунчевим зрацима, проткане тешким, оловним капима кише, издижу високо у небеса, блистајући, а затим се, спуштајући у савршеном луку, клањају прамајци земљи.

И са овог краја света, једном ћу се вратити.

Још само једном да пружим поглед на тај топли, плодни, изобразани, широм отворени длан, и да видим у ноћи светла суседног села које изгледа као да је одмах ту, надокхват руке. И да ми образе помилује свежи миомирис равнице.

Равнице која ме мами обиљем мириса и боја – зеленом, жутом, плавом, бојом цимета... Храњивим мирисом свежег паорског хлеба... Зове ме да још једном искапим чашу рујна вина, и онако бећарски, лумпујем до зоре у биртији на крају сокака... Призива ме да се још једном насладим зрелим дудињем, из којих се цеди нектар, таман као крв, бео као јутарња роса.

Дозива ме сећањем на циганску чергу на ивици села; на одбеглог црног коња што јури машући сјајном гривом, без ограда пред собом, без улара. Растерећен и чио, лак као панонски вихор, слободан као Цигани чергари, јури он крилат, чини ми се као да лети небом, док земља пршти под његовим копитама.

Умиљавају ми се својом песмом тајанствене сирене давно усахлог мора, мами та раскалашна зелено-жутоплава богиња плодности. Дарежљива мајка насушног хлеба.

И ја ћу јој доћи. Можда, заувек. Једног дана.

Прича из заумља – Томислав Дунковић**НАЈСТАРИЈИ ЗАНАТ НА СВЕТУ**

*Сангри Урбан,
За све оно за шта, украјко, ни не бих могао
да се захвалим*

Јутрос, након што је хистерична маса људи из нашег села спласнула након вишечасовног запомагања, зазивања хладнокрвњака одгоре, препричавања и коментарисања по улицама, након што су полицијске патроле, удружене с колима хитне помоћи, довољно пута пролетеле, са ротацијом или без ње, кроз наше омање место (у ком се све брзо сазна, а још брже измисли), ваш је приповедач дознао из више прича, прекиданих запиткивањем пролазника или наглим нападима одвратности говорника, да је тридесетједногодишња мајка извршила чедоморство, те је, након што је новорођеним близанцима смрската главе, пререзала себи вене и полагањем сачекала смрт, коју су челичне оштрице посадиле у њену крв само неколико секунди раније. Уз делирично подрхтавање, смрт је узе.

Било је 8 часова и 37 минута, 15. јула.

*Пре нејо што насстави, приповедач жели да вам
скрене пажњу да ће мнојима засмејати дужина њејовој*

приповедања, мада не сумња да ће бити и оних који увек желе још (чак и када се приповеда о стварима као што су оне које следе).

Приповедач ће покушати да зађе у очне јабучице својих актера, као и у њихове мисли, док ће истовремено бити и шужилац и судија и поротџа. Он још најлашава да је само лопов, који је украо неке догађаје из живота како би их уобличио колико-толико вешто својим талентом, заокружио њих етичким начелима и понудио закључак. Или барем изнео факт.

Сада ћемо се окренути и загледати у прошлост нашег места, где ћемо приметити како је пре педесет пет година у село дошао неки путујући трговац, омањег раста, мишићавих, предлакавих руку, увек у подераним мајицама (или мајици, зависи од сведочења мештана) и прљавим фармеркама. Иако такав, брзо је напредовао у трговини, те је недуго, пре но што ће отворити сопствену кафану, окитио своју вилицу златним зубима. Ником није било јасно како је ником познати трговац дошао на идеју кафане – његова личност, а и његове руке, говорили су да му је ближе рударство него какав фин посао са људима.

Зоран Р., тада дечак од десетак година, остао је без оца након његовог пада са коња, у атару. Није ту било много шта да се дијагностикује, Hangmanova fraktura, или сломљен врат, те је сеоски лекар потврдио очевидну смрт, а Зоранов се отац у наредна два дана већ нашао под земљом, на коју су капале сузе неколицине заиста тужних, док је Зоранова мајка морала да исплаче своје сузе што пре и смисли како да, самохрана, одржи дете и себе у животу.

(Приповедач ће вешто, по сопственом нахођењу, пре-

скакаћи појединошћи из живота актера, ради економичног трошења непроцењивој нам времена, али да Вас не ускраћи за разрешење питања: шта је то што кружи ваздухом који и ви сада удишете?)

Зоранова мајка се, како то већ бива, удала за новог сеоског кафеџију. Није ту било љубави, то је било пословање на начин који није јасан онима који нису осетили сву лепоту живота. Кафеџија је добио дом и чист и опеглан веш, док су мајка и син јединац добили живот, додуше у разноликим облицима и бојама драгуља које је нови члан њихове породице набављао од разних шверцера и сумњивих типова окићених ожиљцима.

Иако је (за село) све било у најбољем реду (како то бива, чак и када окупатор убија недужне људе у пољани), Зоранов је очух био склон пићу, или боље рећи дивљачком опијању, и тада му је и све и свако био непријатељ и налазио се на његовом (не)видљивом путу ка ништавилу. Био је под пићем као вукодлак под месечином.

Тако је једне вечери, средином јула (око петнаестог у месецу), након што се запио са пријатељима (што је уобичајена ствар, од Палме на Мајорци до далматинских рива и војвођанских шорова окићених клупицама пред кућама), дошао своме дому. Зоран је већ био на спавању, али је Зоранова мајка подрхтавала, сећајући се идентичних ранијих вечери, што је њеном мужу свакако засвирало по жицама нерава, па је (како је он то већ знао), одлучио да је истера на двориште. Након тога, он би је приморао да се спусти на све четири и да преспава у кућици за пса, ког наравно није било већ годинама, јер када се бориш за опстанак, некад после оброка не остају ни кости, а не храна за још једна уста,

па макар она била и животињска. Док је она тако четвороношке одлазила до смрадне, бувљиве јазбине, он је нашао за сходно и да је шутне и узвикне (како би сцена била потпуна и веродостојна): Марш!

Ушао је у кућу – чинило би се човеку да ће сада, као и увек, отићи и лећи у огроман брачни кревет, у који ће сибином треснути, и недуго потом, гласно захрвати. Међутим, његове су закрвављене очи нагло заколутале по кући и тешким је и сигурним кораком пијанца кренуо ка вратима лево од спаваће собе.

Када је ушао у собу, Зоран је још безбрижно спавао, уколико је то било могуће чак и за дете, у таквом окружењу. Пробудило га је дивљачко притискање очухове шаке, која му је набијала лице у јастук. Ускоро је доњи део пижаме био свучен другом руком, након чега се цепајући бол раширио стражњицом, а дечко је, надајмо се, изгубио свест.

(У џренуцима када бескомјромисан џријоведач неуморно насјавља, Ваш џријоведач ће најравији крај џасуса, сјушан ужавајућим џризорима у сојсјвеној јлави.)

Отац Андрее Ф. добија ванбрачно дете са својом колегиницом и тринаестогодишњу Андреу и њену мајку оставља саме.

Андреина мајка је наредних годину дана радила разне послове, када се дешавало да из ноћне смене у фабрици цигарета, након целе ноћи проведене крај покретне траке, оде у прву смену да чисти клозете бирцузима у главној улици. Међутим, она још није ни пришла

четрдесетом подељку на животној скали па је и даље понекад осећала снажну потребу, жудела је за нежношћу другог људског бића. Била је витка, стасита жена, дивних плавих увојака све до рамена, који се у овој години неисцрпног рада почеше осипати и пропадати квалитетом. Негде је упознала некаквог четрдесетпетогодишњег нежењу, добростојећег правника. Каријера му је била беспрекорна, у школи је имао најбоље оцене, и још тада је својим раздельком и чистом кошуљом покојног оца (ког је растом стигао са четрнаест година) одавао утисак младог господичића, свезнајућег ђака будућности светле попут метала усијаног на јулском сунцу.

Причало се, међутим, да је доста рано отишао (побегао?) од куће, по цену тога што је од петнаест година морао да ради и учи у континуитету, живећи са сада већ од свих заборављеном (*иријоведач није могао дознаћи њојединосћи њеној живој*) прабабом. Нико није успео да проникне у личност тог господина, који је стргао покров беде и несигурности са Андрее и њене мајке. Безразложно је стално био насмејан, а понекад је из чиста мира знала да му потекне суза из само једног ока, оног које је угледало пса где лежи. Имао је непримерене коментаре и дешавало се да га је због ласцивних добацивања на улици, понеки од пролазника, преке нарави, покушао оматорелог да преваспита. Људи су причали и то, гласом сниженим на најмању јачину, ону на којој је ухо слушаоца још могло да распозна шта говоре, да су га виђали како, обучен у одело, са као крв црвеном краватом, одлази на депонију да разговара са псима, које је ословљавао са „мама”.

Највећи је Зоранов проблем у новој кући била Андреа,

тада осмакиња, врсна одбојкашица, која стреми ка Вуковој дипломи.

Могоа је да посматра сатима како ради и најбаналније ствари. Она је у њему будила све оно што многе жене у његовом животу нису успеле. Језиво је било ноћу, када је његова жена, а њена мајка, била на новом послу за који се дошколовала (медицинска сестра у Ургентном центру у оближњем већем граду), јер је тада он, као права ухода и манијак, полако прилазио вратима купатила и посматрао Андреино наго тело док се купа, а затим лаганим, елегантним покретима брише. Враћао би се у своју брачну собу и стрпљиво чекао да она изађе, како би, брз попут звука првог метка у сваком рату, улетао у купатило и тражио њено прљаво доње рубље...

Андреа је једне вечери, након што је испратила мајку на посао, отишла у своју собу и одлучила да погледа хорор филм који је посудила од једне другарице, која је редом исти свима у друштву позајмљивала, а они јој га враћали одушевлени. Али њено је крхко, нежно срце на половини филма већ увелико подрхтавало и прескакало, као када ноћу умислиш звукове иза себе на празној улици. До краја филма је већ шкргутала зубима (не знајући да шкргутањем могу и да се сломе, уколико се довољно јако и дуго шкргуће). Покушала је да заспи, али се превртала, умишљала утваре, чинило јој се да је неко посматра кроз прозор, покривала се преко главе, а био је (*пријоведачу се чини*) дан четрнаести, врелог летњег месеца. На крају се предала, прогутала стид и упутила ка спаваћој соби своје мајке и очуха, са молбом да спава са њим, јер не може да нађе мира после сцена ужаса. Брзо је прихватио, направио места, и средио

огромну половину кревета, док му је утроба манијакално скакала, а кнедле се формирале у грлу.

Девојчица је убрзо заспала, савладана умором, ком је допринела изложеност нежног духа страху и терору. Ах, а у филму су се појављивале вештице које су јеле сопствену децу.

Дигитални сат је једва чујно обавестио да је поноћ, док је Зоран посматрао тело које би морао да чува. Коначно је (на овај, или онај начин) завршила у његовој постељи. Његове ђавоље очи шарале су по њој, посматрао је њене ножне прсте, пребројавао их, пењао се целом дужином ногу до равног стомака, ком је издужен пупак контрастирао порцеланској белини коже. Набујале пубертетске груди су падале, свака на своју страну, након што их је вече ослободило целодневне заробљености грудњака, а на мајици су штрчале две ореоле, које је нагонио поветарац који је долазио из правца отвореног прозора.

У тренутку када је погледом стигао до њеног безгрешно белог врата и блаженог лица, у њему се покида нешто, у глави пуцањ, чинило се као да га је демонски дух недавно одапелог злотвора обузео, он скочи на њу, држећи дебеле, длакаве прсте на њеном невином лицу, на ком су се тада могле видети само исколачене, венама пуним крви прошаране беоњаче...

У себи је препознао њега, у њој је препознао...

Следећег јутра је већ био у притвору, у ком је сазнао да му се баш тог дана, негде после поноћи, обесио очух, да је наследио кафану. Андреа је још била у Ургентном центру (између осталог, из вилице су јој вадили остатке зуба, изломљене снажним шкргутањем), у који ју је прихватила

мајка, а која је, након што је савесно предала смену, спорим, несигурним ходом отишла у шефову канцеларију да да отказ.

Седамнаест њодина након ње вечери, кад је ваш њри-
њоведач њожелео да њриведе своје дело крају, у њоку њосле-
њоднева је дознао да је данас, 15. јула, Зоран Р. умро у
зањвору од срчане кањи, недуњо њосле доручка. Време смрњи:
8 часова и 32 минуња.

Ваш њрињоведач није сујевеан човек, он не верује ни
у њња. Понекад не верује ни у њосњојање ничења ван своња
ума. Али веровањи се мора само у оно њњо није сињурно, а
он је сињуран да се њњо шири. Сињуран је да нови мучињели
сњварају нове жрњве, ње да се на свењу њомилају осакањени
људи, који никада више, њосле немилих доњајаја, нису у мо-
њуњносњи да насњаве са живоњом који су њознавали њре.

Њња је њо нањонило ове лјуде да у ѡренуцима смрњи
својих злоњвора чине нова зверсњва? Колико далеко њо још
одлази у ѡрошлосњ и њо ком ѡринцију насњавља да се
шири? Јесу ли они били жељни освење, и коме су се ѡачно
свењили? Ваш је ѡрињоведач сињуран, да је дрво зла ањњичко
и разњранањо, дебелој сњабла, јусње крошње, која се једнако
шири дебелим, као и ѡанким ѡранама, на којима се налази
мношњво лисњова и цвењова, све бројнијих из њодине у њо-
дину, у недоњлед и вечну будуњносњ.

Приповедач оштрог ока и пажљивог слуха ииша се да ли ће се човечанство икада ослободити нечисти, за коју не постоје ни генерације, а ни сами животи, а ако је њено постојање неизбежно, на који начин би људи могли да се ослободе злих духова прошлости који их походе сваке ноћи, када оглазе на спавање, а ујутро их дочекују, шрујући им крв.

Ваш се приповедач сада окреће ка своме кревету, знајући да ноћни сањици никада никоме ништа добро нису донели. Он сада хита немирним сновима, у сновима који су и у средњовековним царевима будили сумњу и неспокој. У њима владају три духова које је ваш приповедач већ поменуо, у њима спавају и војници Хада, приказе излазе из својих скровишта и шумарају улицама чији је бетон још врео, док слаб ветар чешља све на шта налећи и на гучу одећу, коју су укућани заборавили да унесу када је падала ноћ, наноси зло. У ово доба, новорођенчад се шрза, буде их ђавољи духови, а црвена се врџа око њихових малених зглобова мучи да их одбрани. Мајке се шрзају на њихов плач, и понеки пењао ошвара само једно око, проверавајући да ли је прави момент да зајева, у најтежи тренутак и овој дана, у онај час када оноземаљске силе овладају сваким кућком овога света, када сваки вредан човек ишчекује његов сигнал да је сигурно, да је време да се волови иштирају на двориште, да обаве нужду, па да се колима крене на рад.

Две крајке приче – Гала Бојосављевић**САЗНАЊЕ**

Знам човека без једног прста. Он учи децу да возе градом и учи их како да се нашљокају док возе. Човек без једног прста познаје моју другарицу. Он јој је рекао да је сам себи појео прст и открио нешто што још нико није, у овом свету где је свака идеја већ одавно поједена и рециклирана касније. Рекао јој је: „Девојчице, имаш лепу косу, црну као зло и тама. И да знаш – кад поједеш себи прст, увек смислиш неку нову филозофију“. Онда ју је упитао шта мисли о животу и тим тако пролазним стварима. Она му је показала своје шаке. Још увек има све прсте на њима и нема став о животу. Шетам градом и гледам људима у руке. Знам да више волим кад имају свих десет прстију или колико већ. Испод рукавица не препознајем да ли су моји још увек на броју. Биће да јесу. Гледам себи у промрзле прсте и жао ми је да их једем, а знам да сам обична као и сви други који се одрекну ванвременских сазнања и нових филозофија, имају све прсте на рукама и само понекад, понекад, грицкају нокте као мишеви.

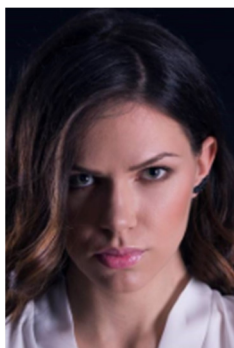
ВЛАДАВИНА СЛОНОВА

Моје комшије је појео слон. Када смо се једног дана вратили са посла, врата њиховог стана била су широм отворена. Људи измишљено битних занимања вршили су увиђај

и харали њиховим домом. Провирих унутра, чисто да ме ситна радозналост не разједе доцније кући и неки господин, поносан што поседује такве информације, рече ми кратко: „Мртви су“. „Мртви? Како то?“, упитах изненађено. „Нећете веровати, појео их је слон!“, одговори једва чујно, кроз смешак и показа ми да наставим својим путем. Појео их је слон? Изгледа, чим тако кажу надлежни. Међутим, касније смо чули да починилац није никада нађен иако је са сигурношћу идентификован. Прави правцати слон. И то одрасла јединка. Како ли је сишао са другог спрата и изашао кроз врата од улаза у зграду после оваквог чина, питали смо се сви. Уосталом, проверих касније код осталих станара нико није знао да овај брачни пар чува тако необичног љубимца. А становали су овде преко тридесет година. Неко би приметио нешто. Међутим, нико о томе није знао ништа. Кад год бисмо их сретали увек су ћутали као пред органима гоњења, једва да су успевали да кажу – добар дан. Можда су се плашили да не откијемо њихову тајну, да би, ако се запричају са неким, морали да кажу да чувају слона у соби? Јер, истрага је показала да је починилац одлично познавао место где је извршио ово дело, чак постоје и индиције да је ту живео годинама! Дакле, то је. Зато су њих двоје увек били тако упадљиво тихи и ћутљиви, попут оних који замишљају да им се сви грехови и преступи оцртавају на челу и да су стога видљиви свима. Глупости. Никада нисмо чули да из њихвог стана допире икакав урлик сличан слоновом, а наравно, као и сви, волели смо да слушамо. Чак, никада нисмо чули да из њиховог стана допире било шта друго. Можда су говорили шапатом? Биће да ипак нису говорили. Могуће је да се тако овај необични љу-

бимац а сада већ починилац гнусног злочина и уселио у њихов дом. Нечујно и тихо. Ако већ моје комшије нису биле наклоњене причању, могуће да су се неко време правили као да слон не постоји. А и био је мали, није било страшно. Заобилазили су га малтене као табуре на сред собе. Међутим, слонов, а и ми остали, имамо ту могућност да неприметно порастемо. Посебно кад нас не примећујеш. Када су већ приметили да је заузео целу дневну собу можда је већ било касно да реагују. Вероватно су одлучили да га хране. И тако мало по мало, слон их је потискивао из властитог дома. Заузимао је све пред собом као чета разуларених ратника када осваја туђе територије. Слон је завладао. А они су се повлачили. Е сад, и ту постоји граница. Не можеш да се повлачиш довека. У сваком случају кад су одлучили да се супротставе слону, овај је већ толико ојачао, да их је на крају смрвио и појео. Једино остаје нејасно како је побегао кроз врата и како га нико од нас није приметио.

О СПИСАТЕЉИЦИ

Гала Богосављевић, рођена 1992. године, у Нишу. Правни факултет и мастер студије на истом факултету завршила као студент генерације. Тренутно ради као судијски сарадник на Правосудној академији у Нишу. Писањем се бави од малена, уз велике паузе. Добитник је награде *Сћанко Симићевић* за најмлађег финалисту Конкурса за поезију младих Врбас, као и првог места за кратку причу у недељнику *Нова наша реч*.

Колевка – Жељка Башановић Марковић

Стари кажу: *Каква ће колевка заљуља, њаква ће моштика закови.*

Наше село је толико мало, да се ни покојнику не враћа чак ни под земљу у њега. Кућа у којој сам рођен близу је реке Скрапеж, поноса свих мештана Глумача, малог села са брдима и косинама северно од Пожеге.

Моје детињство било је безбрижно док сам био под окриљем села и ишао у двогодишњу сеоску школу. Игре на потоцима заменили су ми на пречац великим градом.

Имао сам девет година кад су ме уписали у трећи разред основне школе у Пожеги. Онако босоног утрчах право у ципеле два броја веће. Моји су продали краву да би ме спремили.

Одвели су ме у школу рођаци који живе у граду. Показали ми учионицу и упознали са учитељицом. Блага и пријатна жена блајхане косе коју до тад нисам виђао. У селу су се жене ретко фарбале.

Мали, наиван и збуњен, остао сам сâм.

Часови су трајали до поподне. Тог првог дана једва ме је место држало. Све сам гледао и упијао али нисам имао мира, чак ми је помало било и досадно.

Велика школа на два спрата са пуно учионица и ђака била је за мене као свемирски брод, али уместо да полетим некако ме је сабијало сво то пространство затвореног простора.

Да протегнем ноге питах да ли могу да одем у ве-це. Учитељица ми је допустила и ја изађох. Тек кад сам кренуо

да се враћам схватих да не знам која је моја учионица. У паници отварах сва врата редом али непозната лица која сам виђао појачавала су мој страх и панику. Заборавио сам и који спрат је био па сам тако тумарао сам по школи. Већ на ивици плача отворих врата иза којих коначно угледах моје одељење... Онако испрепадан изланух се речима:

„Туј си Жујка, краву ти нећељу!“

Сви су се смејали учитељица није могла да их смири... Од тог дана, сви су ме звали сељачић Жујка.

Патио сам за Глумачом и у тој патњи постао сам грађанин другог реда. Село ме није хтело, јер ме је град искварио, а град је тврдио да нисам довољно покварен, да не будем сељак.

У тој бици опет сам се изгубио. Није врата, краву ти нећељу...

О СПИСАТЕЉИЦИ

Жељка Башановић Марковић рођена је 1973. године у Београду.

Кратке и сатиричне приче као и афоризме објављује у многим у зборницима и књижевним часописима.

По занимању је грађевински инжењер.

Живи у Београду.

Плавешнило мастила – Јована Мицић**ДОК ТЕ СТВАРАМ**

Између пола мене и пола свега
плаветнило мастила баца се по хартији
не желећи твоје отелотворење
као печат времена на белини коверте.
Између пола мене и пола тебе
застала је светлост
приклана јауком туђег крика.
Тело узаврело бунца
ритмом нечујне музике
која распламсава
сваку артерију крвотока.
Гушим време,
не дам ти да страдаш.
Цвили и рида та тупа чакра гласа
између мене и тебе.
Док те стварам
да ме стрвараш.
Кад се смрзнем,
пепео да бацаш.

ТУЂЕ НЕБО

Преварих се, туђе небо,
светлост ти није достојни сјај.
Гориш, сагореваш пламен.
Вечно је немо језеро под вама.

НЕОПАЛИМИ ВОД

Узалуд слути плач замаха ветра
који хриди изнад оклопа мојих крила,
низ која трепери златна прашина,
у чијем се међусрћу рађа ватра.
Јер када би жар пао на тло,
исто би грожђе почело да зри,
исто би вино крвавим трагом
протекло кроз уста у зорин свит.
Спомени дани сада су пркос,
свету и светлу бесмртни пој.
Роди их исто јутро,
гледа их неопалими вод.

О ПЕСНИКИЊИ

Јована Мицић рођена је 11. септембра 1995. године у Приштини. Основну школу завршила је у Звечану као одличан ученик и носилац *Вукове дипломе*. У Звечану је завршила и средњу школу. Због видног успеха који је постигла током средњошколског образовања проглашена је ђаком генерације. Тим поводом добила је *Похвалницу* у име Краљевског дома Карађорђевића на Белом двору, као и

Захвалницу од Општине Звечан. Студент је Филозофског факултета у Косовској Митровици на Катедри за српски језик и књижевност. Године 2017. проглашена је за најбољег студента у својој генерацији. Исте те године објавила је и своју прву збирку песама под називом *Неми шрапови*.

*Шесџ њесама – Раге Шуџић***ПРИРОДА**

Верујем да ће земља
почети да се жели и жели
све заробљене руље
потрчаће према њој

али само онда када сване
када открије се тајна
које плашиће се многи

Верујем да ће само људи
осетити страх од смрти

Птице ће и даље чекати
пролеће и песму
нико осим људи неће
заплакати као лишће

Зато је проклет човек
јер му је дата моћ
да сам себе уништи

да открије крв
или заувек пригуши небо

СТВАРАЊЕ

Волим олаке тишине
јер тишине ме збрињавају
Ја весник доба свих претходница
дајем своје руке
да би звезде успеле да оживе

Мислио сам да је светлост
та која једино вреди
Да су звуци само приливи сећања
да љубав покорава и храбре
али све је песма
само није поезија

Мислио сам да поезију
држим у рукама
али сада смирај прети
као изнемогла реч

НОЋ

Не постоје богови
већ једна звезда или заборављен облик
који сажима
сва веровања и све патње
скривене у нама

Они који умеју да говоре
ништа неће рећи
они који навек ћуте
стварност им је наклоњена

САЖИМАЊЕ

I

Данас је сунце
када датуми исписују палиндроме
када месец појашњава
излизани педаљ
Земљо ти укроти подводне речи
јер љубав је преживела у нама

Доста смо закопавали лешеве
егзистенцијалне узвике
као и митове великих божанстава

На песму неће утицати време:
ово небо остаје заглављено

II

Ако икада приметиш
а осетићеш
да те поезија више не жели
да речи постају
осамоштаљена деца
Вероватно ћеш бити сумња
али сумњаћеш и ти
Због тих истина
које смело су назирале

ИЗОСТАЈУЋА СВЕТЛОСТ

*Поезија је иџра
у којој добија онај који љуби
Сартр*

I

Искористи прелепи дар који снева
учини папир горећом материјом
Прекрсти ужарене шаке и загледај се
зид је преплављен иконама речи

Покриј удове и дрхти у мраку
покушај да пишеш без светлости
Спознај како вера призива људе
то ненаметљиво срце мелодичности

Створи пламен око постојећег тела
левитирај везан као на ломачи
без слушања ражалошћених жена

прихвати јецај који се довлачи
Рецитуј поезију просјацима и стаклу
и не базирај се на ноћ поодмаклу

II

Никада немој писати пророцима
не вреди да човечност зна твоје име
јер звуци надолазе заборавом
обновљиве Плиме и бољка неопрезна

Верујем да ће се певати лакоћом
када буду залутали творци и Море
И ништа неће бити као стара зора
крхотине земље и тајанствене одоре

Остао сам веран сунцу и тишини
у празној књизи видим живот који јечи
у несвакидашњој близини ја волим

далеки жар устрептелости речи
Откриј гесло: позајми: летаргије и пене
можда ипак нађеш очи безимене

БАЛАДА О МРТВИМА

Пролог:

/Мртви нам шапућу силе неизречене
због тога треба бити свестан своје немоћи
јер лаж је посвуда у месечини
понајвише у човеку
али *Светле* и ја сам само човек
па се питам :
колико ли то биљака
данас сумња у моје реке/

Причајте ми о доласку и одласку звезда
како ноћас треба изаћи
из напукле чауре
како је крај Света близу

али да се неће никада догодити
јер толико пута је већ виђен
безброј пута проживљен
па ће чак и престанак Земље бити
само лоше
осмишљени сценарио

Причајте ми о доласку и одласку звезда
о мртвима и о живима
о живима који су већ сада мртви
Буковски је рекао:
/Већина људских смрти је обична превара
ништа ту није остало да умре/
Земљо
због тога се и дивим твојој прозирности
јер колико само звезда
чека да их измислим док сањају
Толико је и очију које бих да обесмислим
у неком новом
наметнутом страдању
Све је већ речено као ноћ и зора
јер превелика је љубав између неба и мене
ал причајте реци шапућите сунцу
о доласку и одласку звезда

О ПЕСНИКУ

Раде М. Шупић је рођен 3. децембра 2000. године у Лазаревцу. Студент је Београдске академије пословних и уметничких струковних студија.

Написао је песнички првенац *Поезија које нема* који чека да буде објављен.

Награђиван је на међународним такмичењима, као и на такмичењима локалног нивоа.

Животни мото: *После великој њага наилази звезда довољно*
(Поновно рођење, стих из збирке)

Пеш ђесама – Марко Милојевић**МАСКИРАНИ ОРИГИНАЛ**

Сакрићу опет оног правог себе,
по ко зна који пут.
Одглумићу неког другог од беде,
изобличен, бесан и љут.

Сакрићу опет оног правог себе,
као да живим лажно,
али оригинал упорно маску гребе,
болно и снажно.

Сакрићу опет оног правог себе,
да не изазовем скандал,
јер шокирам малограђанске амебе,
тима што сам оригинал!

Сакрићу опет оног правог себе.
Сам себе не препознајем.
А када оригинали маске победе,
целога себе ћу да дајем.

Сакрићу опет оног правог себе,
макар у бунтовни стих.
Ту оригинал увек маску поједе
и ту онда нисам скривен и тих.

ПОСЛЕДЊА ОАЗА

Вратио сам се у моју Топлицу,
сам, и у мукама,
са Јастрепца и Копаоника је могло да се види
како је целу обгрљујем рукама,
као и некад у раном детињству свом,
али у срцу и души са рупама.

Вратио сам се у моју Топлицу,
јер ми је она највећа муза,
кад год кроз њу пролазим,
смејем се сетно, до суза.

Вратио сам се у моју Топлицу,
нежно и гладно је погледом мазим,
и решио сам да као она мене,
доживотно на њу пазим,
и никад више нигде из ње не одлазим.

Вратио сам се у моју Топлицу,
државу која ми једина значи,
и јасно се види на мом лицу,
да било када, у било којој њеној тачки,
ја сам увек свој и најјачи.

КРАЉ СТОПЕРА

Пуст од пустоловина,
имам кошмарне визије у сновима.

Ништаван од ништавила,
гнушам се и целог живота борим
против друштвених норми, конвенција и правила!

Неразумљив због филистарских неразумевања,
певам неразумљива, чудновата певања.

Стопиран од сувишног, претераног стопирања,
Уморан сам од лажних маски и вечитог скривања.

Антисив од сивица свакодневице,
Лутајући зарађујем дневнице.

Безначајан од безначајности
на овом безначајном свету,
поставши песник,
направих катастрофалну штету.

Гушим се у месту у коме робијам,
као да је пуно имагинарног дима.
Тако ми Морисона Џима
и Сергеја Јесењина,
велики сам изрод, али нисам сировина.

(АВАН)ТУРИСТИЧКИ ПЕСНИК

Чак и ја, специфик, старим,
Сећањем на своје детињство рано
Увек се озарим,
А онда реалношћу, децидирано,
Све то покварим.

Мојим стиховима, у налете,
Скидајте лак са ноктију, старлете,
Можда само тако успете,
Моју поезију да осетите.

Ех, какво сам ја и даље дете...
Но, доста сете!
Ставићу тугу у епрувете
И направићу невиђене штете!
То ми, бар редовно, депресију омете.

ДАЛЕКОВОДИ У ОБЛИКУ СЛОВА М

Далеководи у облику слова М
почињу као моје презиме и име,
само што они иду у висине и даљине,
а моје име у јазбине, дубине и празнине.

Далеководи у облику слова М
у валовитим, топличким, пољима мојим,
спајају свет струјом и жицама својим,
а ја од једног до другог себе, лутам и стојим,
и ни сам себе не успевам да спојим.

О, величанствени далеководи у облику слова М,
Очаравају ме скоро исто
као у раном детињству мом,
само што ми је рано детињство,
као јутарње сунце изнад Топлице чисто,
а сада је у мојој души само лом и слом.

О ПЕСНИКУ

Марко Милојевић је рођен 3. новембра 1980. године. Детињство је провео у Топлици која је вечита инспирација његовој поезији. У гимназији је написао своју прву песму под утицајем новогодишњег концерта Рада Шербеџије, и од тада његово писање подстичу *Уклећи песници* Бодлер, Рембо, Јесењин, песник-разбојник Франсоа де Вијон, Раде Драинац, Џим Морисон и други.

По образовању је туризмолог и ради као туристички водич са пребивалиштем у Београду.

Објавио је књигу поезије *Маскирани оригинал* (2020).

Четири ђесме – Лазар Тица**ТРАГ**

Данас, у мокром сутону,
Под седом косом новембарског неба,
У сивом предграђу крај реке
Процветао је багрем.

И забелео се у раскоши,
И расекао промрзли друм.
И опет је текла река,
И опет замирисала трава,
И наново потекла крв.

И поново румено дисах,
И мирисах му цветове беле.
Зачуђен, на обали сам занемео,
И питао се зашто су сви слепи,
И зашто, не осврћући се пролазе
Крај расцветалог багрема
Под седом косом октобарског неба.

И пролазиле су девојке журно
Крај танких сребрних грана.
И неки старац се вукао друмом,
И није се сетио минулог лета,
И штапом је шибнуо савијену грану.

Тада сам осетио да сам сâм,
И још једном се запитао:
Зашто нико не види расцветали багрем
Док се бледи месец спрема да уљуљка град?

Тада се случајно сетих
Да сам је јутрос срео на мосту без кишобрана,
И да јој се дуга коса расцветала,
И да су јој се беле руке разлистале,
Док ми је нешто споро говорила, на киши.

ТИШИНЕ

У изгуб-часу лица ти
Сећањем такнем се
И чудне близине заиште душа
И снови разрешење
И кроз очи ти изницати
У сан у ноћ у мир
У заточење

Кренем ал' самотан слутим
Око ти у руменој зори
Где увиру погледи и говори
Па ћутим, ћутим

А кад ми проклијају кроз грло
Снови и неказ-јаве
Даљине птице ти плаве
И зеница ти мутних
Запеваће ми испод главе

СТАРА ПЕСМА

На обзорју плавом дрхте ми руке у стиду,
И стрепим бескрилно од неког старог бола,
Распет сам с вечери на једном мокром зиду,
Без речи бога и руке апостола.

И ово безбрижно лето сад није моје,
Ни знане улице пуне врелога смеха,
Мада у свитања сањам перивоје
И модре гране с плодовима греха.

Везан у једној давној песми снова
Јецам кроз вечност с јеком без лека,
Тугу ми пије једна расцветала зова,
Ал' не да јека никаква одјека.

ТУГА

Нисам јој чуо тешке стег-кораке.
Ах, јасно знам одакле је дошла.
Место кишобрана носила је жуте облаке
И као у шетњу, усијаном главом пошла.

И затворила ми је очи за мајска сванућа,
У гробу-души бива све тешње,
Слеп сам за шарене радости и горка ганућа,
Нема ме више у соку распукле трешње.

И не тражим сада себи надахнуће
Ни у једном безименом блиставом оку,
И не шапућем своје мутно клонуће
Процветалој липи и потоку.

И нема места где бих се самотан скрио
И своју бескрајну тугу исприповедо,
Нит има извора с кога бих пио
Рукама жедним и душом бледом.

Нисам јој чуо лаке ветар-кораке,
И јасно знам одакле није дошла...
И целу младост запиткујем беле облаке
Да није случајно ка мени пошла?

О ПЕСНИКУ

Лазар Тица је рођен 19. новембра 1996. године у Бањој Луци. Студент је мастер студија на Филолошком факултету у Бањој Луци, на Одсеку за српски језик и књижевности.

Поред поезије пише и прозу, а аутор је и неких критичких текстова, есеја и приказа, који су објављивани у локалним часописима. Поезију највећим делом објављује у *Суштини поезије*.

Тренутно живи у Бањој Луци.

Три ђесме – Радојка Бјеливук**ПРЕЛАЗАК**

На граници Не знам и Сазнајем:
Завера!
Забрањен прелаз!
Кажу ми да ми лична карта
Никад није била важећа.

Џин из омање фотеље
Запиткује упорно
Како то да ја постојим...
То је завера, тврде сви.

И не знам колико је времена већ прошло
А ја још стојим на граници,
Ја, путник без пртљага, огромног кофера,
Са неважећом личном картом,
Покушавам из Не знам да пређем у Сазнајем,
Макар и илегално.

ПЕСНИК

Какав си ти песник
Кад ниси ни Орфелин, ни Мркаљ;
Ни Његош, ни Сарајлија;
Ни Костић, ни Јакшић, ни Змај,
Ни Бранко Миљковић;

А ни Јесењин, ни Гете,
Ни Рембо, ни Де Мисе.

Ниси ни Јефимија, ни народни песник;
Орфеј и Соломон тек ниси.
Какав си ти онда песник?

Ја ћу ти рећи!
Ниси ти песник,
Но преводилац,
Декодер, проводник.
Рука која жели, али не уме,
Језик који игра, али не зна песму...
Просјак што својим штапом
Исписује дивље шаране
По тужном лику месечине.
Ето, то си ти.

ТРАГ

У окриљу перманенције
Проналазим друге:
Трају!

У окриљу тренутка
Не проналазим себе:
Нисам!

Тражим се у лету
Које је исцепало све потернице.

Савремена руска проза – Јуриј Пантелеев**НА СТРАНИМ ОБАЛАМА**

(ориг. *Юрий Степанович Пантелеев – На чужих берегах*)

Волео је да долази на море у касним поподневним сатима, када је сунце већ слабије сијало, пригушено густом жутом бојом, попут златника, и нагињало се према западу, а јак топао ветар шуштао и дизао пенушаве таласе. Понекад би на још топао шљунак раширио стари прекривач, сео и замишљено гледао на турску обалу, која се попут грбавог венца назирала у ваздушној измаглици. Присетио би се тада одласка са Крима и како је он, врангеловски официр, са својим артиљеријским батаљоном и још врло младим де-чацима, јункерима, последњи се укрцали на бродове, који су ишли према Цариграду. У Русији је остала само млађа сестра, која је себе пронашла у поезији и уско се повезала са бољшевичком боемијом. С тугом се присећао своје жене, живели су заједно осам година, спокојно, мирно, у међусобном поштовању, али без великих осећања са његове стране. Умрла је од тифуса, пратећи га дуж фронта с цивилне стране рата.

Једном, увече шетајући, обалом, видео је стару столицу како стоји близу мора. Таласи су се бучно ваљали, готово додирујући њене чврсте, равне, дрвене ноге. Недостајао је један штап у наслоњачу, кожа на седишту је местимично попуцала, али је столица у целини остављала утисак старог, снажног војника. Можда ју је неко од локалних Грка донео и отишао, али шта ако је море однесе?

– Можда и неће, – помислио је.

Три дана касније, у слободно време, одлучио је да поново прошета познатом стазом и на своју велику радост, нашао је столицу на потпуно истом месту.

Видео је нешто тајновито у овој дрвеној столици, која се ниоткуда појавила на пустој обали Егејског мора. Као да је Пенелопа овде чекала свога Одисеја, дуго гледајући на пучину. Пажљиво је чучнуо, зграбивши једном руком дрвени наслон, тапшући топло, глатко дрво, попут рамена старог пријатеља. У суштини, овде је био сам као и његов неживи пријатељ. Извадио је табакеру, спретно креснуо шибицу и запалио цигарету на ветру. Зачкилио је према сунцу и погледао удесно. Стотињак метара даље приметио је девојку, чинило му се у великом сламнатом шеширу и штафелајем поред ње.

Она се брзо сагињала над сликом, час правећи потезе четкицом, час бацајући главу, грациозним покретом подижући руку.

Дуго ју је посматрао, дивећи се шармантним покретима њеног витког тела и није се усуђивао да приђе. Коначно, радозналост је победила и он је несигурно кренуо према њој, плашећи се да његов изненадни долазак не поремети креативни занос, па због тога буде хладно дочекан.

Била је толико уметнички надахнута, да се тргнула од изненађења кад је видела да се приближава, али се одмах пријатељски насмешила. Лаганим покретом киста исправила је нешто на слици. Приближивши се, али зауставивши на пристојној дистанци, он је с тешком муком покушавао да одабере грчке речи, тако да познанство не звучи просто и банално. Осетио је топлину у њеним романтичним

голубије плавим очима.

– Опустите се. Русиња сам – рекла је пријатним тихим гласом.

– Драго ми је. Алексеј Иванович Чаров.

Из неког разлога, вероватно од узбуђења, представио се својим пуним презименом.

– Олга Андрејевна.

Без претварања је пружио своју дивну руку са танким прстима. Чаров ју је нежно поздравио, нагнувши главу напред и ударајући петама по војничкој навици.

– Како је неочекивано и пријатно срести се овде на периферији Европе, на острву, са својим сународником.

– И мени је веома драго, на Родосу готово да нема Руса.

– Желео бих вас свашта питати, али се плашим да би то било незгодно, па ћу се ограничити само на једно – да ли сликате акварел техником или се варам?

– Да. У ово доба јесени, таласи у Егејском мору постају посебно олујни и њихова палета боја се мења од задимљеног опала у близини смарагднозелене и тамноплаве у даљини. Такав сјај се може ухватити само акварелом. Али је потребно брзо и тачно сликати, јер се акварел брзо суши.

– Мислим да сте успели. Видим невероватан пејсаж и суптилно пренесену слику.

Благо руменило јој се разли низ лице. Пробило се кроз нежну кожу, која је била благо препланула.

У Олгиним светлосивим очима заискриле су златне варнице залазећег сунца када је погледала Алексеја Ивановича.

– Прошлог месеца, када није било толико врело, унај-

мила сам фијакер и отишла да сликам пејсаже на супротној страни Родоса, до Средоземног мора.

– Живим овде скоро годину дана и само сам једном тамо отишао.

– Штета. Вероватно нисте имали слободног времена. – на трен је застала и наставила. – Тамо толико лепоте има, али такво море као овде, нећете видети.

Сунце је већ потпуно зашло, завршила сам свој посао, ако немате ништа против, пошла бих.

– Допустите да вам помогнем.

– Само ако вам не смета.

– Зашто би ми сметало, молим вас.

Чаров је узео штафелај и кренули су стазом посутом каменчићима до дрвених степеница, које су водиле од обале до прашњавог пута. Олга Андејевна је на трен скинула свој сламнати шешир да поправи машну, која је склизнула са обода, а Чаров је видео лепу, густу, светло плаву косу, скупљену у високу пунђу са лежерним увојцима око грациозног врата.

„Како је лепа и, чини ми се, паметна, с њом је лако разговарати. Ретка је таква комбинација и делује потпуно нестварно. Ово се вероватно налази само у филмовима, на пример, код глумице Вере Холдној, коју сам једном успео да видим у Цариграду. Колико година може имати Олга? Вероватно двадесетшест. Не више. А ја имам тридесет девет. Само нагађам.“ Овај број се није свиђао Алексеју Ивановичу. Чинио му се некако бодљикав и неспретан, није био округао или тако нешто.

Са тридесет седам година, у годинама Пушкинове смрти, имао је само једну рану и три ордена. Прошао је ве-

лики рат, како га бољшевици сада називају, империјалистички, прошао је и кроз грађански рат. Четрдесет година му се чинило као граница, коју није могао да савлада. Штавише, чини се да се четрдесет година не слави, подсетио је Чаров.

– Делујете замишљено. О чему размишљате?

Пријатан глас Олге Андрејевне као да се пробијао кроз шум мора. Погледала га је и насмешила се. У очима јој је видео топлину.

– Па, ништа, глупост. Сећања.

– Нисам желела да прекинем ваше ћутање и замишљеност, али не могу, да не обратим пажњу на ову древну столицу. Погледајте, изгледа као чувар морских дубина.

– Да. Истина, том делу људских руку већ сам приступио, као свом блиском пријатељу.

Приметио сам вас са овог места и решио да вам се представим.

– Урадили сте праву ствар.

Она је пажљиво погледала Чарова.

– Знате, Алексеју Ивановичу, пожелела сам да нацртам ваш портрет у профилу, графички, оловком, на овом дивном ветровитом трону.

– Зашто у профилу?

– Зато што имате римски.

– Нисам знао.

– Сада знате. Бог вас је наградио.

– Наравно, са радошћу ћу постати ваш модел, Олга Андрејевна. Зашто стојимо, пада мрак, живите ли далеко одавно?

Не, близу, иза оног брда, у малој кући са црвеним кр-

овом. А ви, Алексеју Ивановичу?

– На другој сам страни, изнајмио сам мали стан близу луке. Али отпратићу вас до куће.

– Није потребно, пријатељу.

– Јесте ли са мужем?

– Не, сама сам, али о томе касније. Крените, јер имате дуг пут до тог дела града, а већ пада мрак.

Гледала га је умиљато. Топли глас давно заборављених осећања обузео је Чарова и он се није усудио да инсистира.

– Ако можете, дођите на ово место прекосутра до пет увече, ја ћу бити овде са мојим штафелајем и добро заостреним оловкама.

– Наравно, Олга Андрејевна, видимо се.

Пољубивши јој помало дрхтаву руку, на трен је задржао њен длан у својој руци, осетивши узвратно нежно стицање.

Чаров прекосутра није могао доћи у заказано време. Тешко је зацељивала стара рана. Могао је да је савлада, али није желео да га Олга Андереевна види у тако јадном стању.

Трећег дана, чим је бол прошла, унајмио је кочије и одвезао се до заказаног места, надајући се да ће Олга бити тамо.

Скочивши са кочије у ходу је гурнуо кочијашу новац, не бројећи колико, јер је већ видео Олгин сламнати шешир и белу блузу.

– Извињавам се, Олга Андрејевна. Био сам јако болестан и данас сам молио Бога да будете овде да Вас поново видим.

Звучало је као да јој изјављује љубав.

– Јадни, драги Алексеју Ивановичу, како се осећате сада?

– Много боље, посебно у вашем присуству. И спреман сам да постанем ваш послушни модел.

– Хвала Богу, пао ми је камен са срца. Седите на овог дрвеног коња, овако, у профилу, али се окрените мало у мом правцу, тако да ваше лице буде окренуто за четвртину ка мени – у полупрофилу.

Олга Андрејевна је поставила штафелај на такав начин, да је Чаров могао цртеж видети не чкиљећи.

– Алексеју Ивановичу, овај официрски капут са чврстим, високим оковратником веома вам пристаје. Тамо с десне стране налази се стена, а околу немирно, готово као олујно море са узбурканим облацима растрканим на небу – нацртаћу вас на тој позадини.

И почела је да оцртава контуре композиције брзим, самопоузданим покретима оловке.

– Олга Андрејевна, желим много тога да вас питам. Да ли сте негде учили цртање?

– Прво је то био хоби у гимназији, сасвим аматерски, затим сам похађала курсеве сликања на Санкт Петербуршкој академији уметности и никада нисам ни помислила да ћу тиме зарађивати за живот.

– Реците ми, како сте дошли овде на Родос?

– Мој супруг је имао грчке корене, потпоручник, припадник белог покрета, вероватно попут вас. Нажалост погинуо је у рату. Овде на острву, његова бака има кућу. Последњи пут смо се видели 1919. године пре него што је отишао на Јужни фронт. Тада ми је рекао: ако останеш сас-

вим сама, иди у Грчку, тамо ћеш се лакше снаћи.

– Шта се даље дешавало са вама?

– Врло једноставно за наше време. Мој отац, професор Бутурлин, правног факултета на Петербуршком универзитету, лажно је оптужен за учешће у контрареволуционарној завери и стрељан је. Мајка ми је умрла, када сам имала четрнаест година, а старији брат је нестao крајем осамнаесте године у добровољачкој армији. Чудно је да сам успела да стигнем овде са последњим новцем. Прво сам овде предавала музику деци богатих локалних дама, а сада су, крајем рата, богати енглески и француски туристи почели да долазе на острво и са задовољством да купују моје аквареле. Тако живим. Каква је ваша судбина?

– Био сам учесник у борби за Перекоп, излазак са Крима. И даље је војска Врангела остала у Турској, у Цариграду. Многи су се са Петром Николајевичем преселили у Краљевину Срба Хрвата и Словенаца. Неки су остали овде, укључујући и мене. Још као млад волео сам накит, знао да обрађујем камење, чак сам и са златом радио. Нашао сам посао код једног од мојих пријатеља, који су радили код великог локалног власника златарских радионица. Радио сам две године, трудио се да уштедим мало новца, а затим да се можда преселим у Париз или Праг.

Неко време је ћутао и запалио цигарету. Чак и Олга Андрејевна није више постављала питања.

– Нисам желео да радим као конобар или таксиста у Паризу, попут многих наших – наставио је Чаров. – Такође сам размишљао да радим годину и по као копач, али је искрсла тешка свађа са власником. Повредио је моју част, понашао се непристојно, па сам му рекао све и примерено

одговорио. Није било сврхе даље се задржавати у Цариграду – није било више места за тражење. Овде ми је помогао пријатељ, предложивши ми да се преселим на Родос. Сазнао сам да је овде живот скуп и да се продаје накит. И заиста се испоставило, да овде могу нешто да зарадим. Сада је чак постало поприлично подношљиво. Путници из Европе добро дођу.

Пажљиво је слушала његову причу и надахнуто сликала, као да је његов глас водио њену руку. Олга је скоро завршила портрет и сликала је само необичне облаке на небу, када се Чаров окренуо према њој.

– Олга Андрејевна, желим да вас сутра позовем у кафану „Елада“, знате, тамо, близу Дворца Магистора. Та кафана се сматра најбољим местом.

– Хвала вам, радо ћу поћи са вама.

– Доћи ћу по вас у шест сати. Знам где живите, будите спремни.

– Могло би се рећи, скоро сам завршила, довршићу облаке код куће, па ћу вам поклонити цртеж.

Ставила је цртеж у фасциклу и лаганим кораком су кренули ка друму.

Чаров је погледао Олгу блиставим очима. Близу њих је пролазила кочија, коју је вукао пар доратастих коња. Чаров је позвао кочијаша и дао му новчаницу од 5 драхми не питајући за цену. Олга Андрејевна је благо поруменела од таквог геста, пружила му је руку, а очи су јој се благо смешиле.

– Видимо се сутра, – рекао је Чаров додирујући уснама врхове њених прстију.

– Чекаћу вас.

Следећег дана, узевши на тргу готово једини аутомобил на острву, Чаров се тачно на време одвезао до куће Олге Андрејевне. Неколико минута касније, она се појавила у тамноплавој вечерњој хаљини са ниском бисера око врата и прелепом фризуrom, која је савршено истицала племенити облик њеног лица. Њено држање и ход били су беспрекорни. Возач је био Италијан, изашао је из аутомобила, отворио је задња врата, где је седео Чаров, гледао ју је скоро дрско, скидајући је погледом.

Чаров, приметивши ово, се намрштио, али чим је Олга села до њега, одмах је страсно прошапутао:

– Данас сте посебно лепи и немогуће је не заљубити се у вас.

Нежно је спустила своју руку и помиловала његову. За само десет минута су стигли до тврђавске капије, која води до старог града и Олга је предложила да пешице дођу до кафане. Чаров је платио возачу, намерно му не дајући велики бакшиш. Возач се значајно нацерио. Полако су шетали уским улицама, пролазећи поред занатлијских радњи, где су били изложени разни радови. Од врчева од глине, до ручно рађених бакарних чајника. Дошли су до Тржног трга, где је била скулптура сове – чувара града, а у близини је била мала фонтана. Пролазили су поред златарских радњи, са разним производима, укључујући и дела Чарова.

Нешто даље, старији Грк солидног изгледа, је држао антикварницу.

Постепено се смрачило, мистериозни сумрак потиснуо је дневно светло. Алексеј Иванович је ишао поред Олге, повремено је нежно грлећи око струка. Сви су их гледали. Трговци и пролазници, који су шетали, нехотице би им скре-

тала пажњу стасита, елегантно одевена дама и њен сапутник незаборавног неземаљског изгледа, у јакни у војничком стилу.

Тако су, готово у самоубилачком стању доброте, које је обоје захватило, од топлог сумрака, од нежног додира, предосећања већ заборављене, али могуће среће, ушли у кафану. Власник их је дочекао као старе познанике – срдечно. Чаров је овде био већ два пута. Изабрали су сто у углу. Народ се већ скупио у кафани. Ваздух је био испуњен димом цигарета и дувана и допирала је прелепа музика. Чули су се италијански, француски, па чак и енглески, проткани тихим певањем грчког првача. Конобари су брзо преузели поруџбину, донели предјело и лако бело вино. Чаров је пушио, дубоко удишући, није могао одвојити поглед од Олге. Тада је неочекивано као за себе питао:

– Јесте ли волели свога мужа?

– Стално га се сећам, помињем га у локалној цркви. Да ли смо се волели? Венчали смо се врло млади, деветнаест и двадесет година. Срели смо се на балу у скупштини племства. Био је диван, лепо васпитан, момак ентузијаста – студент из добре породице. Био је загледан у мене. Имали смо слична интересовања и погледе, заједничко почетно знање о животу. Он можда и више. А ви?

– Жена ми је преминула у деветнаестој. Она ми је била више блиска пријатељица него љубав, ни сам не знам зашто.

Обоје су постали помало тужни. Олга је осећала да треба да разговарају о нечем другом.

– Алексеју Ивановичу, били сте у многим биткама, ви сте вероватно капетан или пуковник.

– Погодак је близу, али одговор је у средини – потпуковник. Олга се насмејала. Развеселио се и Чаров. Узео је њене руке у своје, пољубио их и помиловао. Одједном се зачуо храпав, пијан глас, који је допирао кроз звуке музике.

– Да ли смем да позовем вашу даму на плес?

Чаров је подигао поглед, унео се у лице човека, који је стајао поред њиховог стола и очи су му се смрачиле. Почео је полако да се диже говорећи:

– Јеси ли то ти? Да ли је могуће да си овде? Још увек си жив?

Незнанчево згужвано лице, изборано са досадним, тешким погледом, тупих, оловних очију, искривио је злобан осмех.

– Зашто не бих био жив?

– Али како си тада успео да побегнеш од нас, то је загонетка!

Чаров је, задихан од мржње, дохватио боцу.

– Али, али – умукните ваша племенитости – сиктао је незнанац, одступајући на корак од стола. – Нисмо у Русији, али видећемо се опет, буди сигуран.

Бацивши мрски поглед на Чарова и Олгу, нестао је у задњем делу сале.

– Алексеју, ко је ово? Колико сам разумела, ви га познајете.

– Једно махновско коpile. Извините на изразу. Дуга прича.

– Испричајте ми.

– Крајем осамнаесте године, служио сам војску код Антона Ивановича Денкина као начелник пуковске обавештајне службе. Тада се Махно борио заједно са црвенима

против нас. Нама су биле преко потребне информације о локацији махновских јединица. Ја и још два официра смо откривени и ухапшени. Дуго су нас тукли, желећи да открију све што знамо. А када су схватили да неће ништа постићи, овај подлац, држали су га за својеврсног целата, је лично, пред мојим очима, демонстративно пуцао у капетана Бурлина. Били смо затворени са поручником Трубниковим у штали до јутра. Неким чудом смо успели да побегнемо кроз тунел.

Када је Чаров изговорио име стрељаног капетана, Олга се некако смањила и укрутила као да је нешто осетила. Намерно га је поменуо, тако што је уклонио два слова. Право презиме капетана било је Бутурлин. Једном је поменуо своју, лепу, талентовану сестру. Чаров је чак и тамо на обали, када је чуо њено породично, девојачко презиме помислио, да је она можда његова сестра.

Не, не, не сада, можда ћу јој касније рећи, а можда је ово само случајност и тај капетан има само исто презиме.

Не могу одузети Олги макар сабласну Наду.

Чаров је наручио коњак и на душак испио две велике чаше, једну по једну.

Олга је попила тек гуљај. Махновац се, у међувремену, помало тетурајући, спремао се да оде, окружен неком шароликом четом. Олга их је, окренута према излазу приметила.

Чаров, изгубљен у мислима, скренуо је поглед.

– Алексеју Ивановичу, остаћемо овде још мало.

– Да, наравно.

Чаров је поручио још хране. Музичари су почели да свирају танго, потпуно нов плес за обоје, као причу о траги-

чној љубави, али они су отишли наред сале и као из хира отплесали га, непрестано се гледајући у очи.

Опраштајући се од власника и напуштајући кафану, одлучили су да иду до паркинга поред цамије и прошетају поред зицина тврђаве дворца „Велики магистри“. Касно вече је већ тонуло у ноћ. Превлака у близини палате била је добро осветљена електричним лампама и топови, који су вирили из пушкарница на зидовима, бацали су графичке сенке. Ваздух је био испуњен вечерњом свежином. Олга је, држећи Чарова за руку, наслонила главу на његово раме, а он је успорио како би јој било удобно док хода. Испоставило се, да је исти италијански возач још увек био на паркингу.

Радосно, лукаво насмејан, поздравио их је као старе познанике и нежно упитао:

– Где желите?

– Вози, драги мој, тамо одакле је доведена дама, – наредио је Чаров.

Аутомобил је полако вијугајући кроз лавиринт древних улица кренуо на друм поред добро осветљене луке. Црни таласи су блистали у мрачној, магичној светлости, међу усамљеним усидреним бродовима.

Чаров се сагнуо и чврсто пољубио Олгу у врат, поред нежне, ружичасте ушне шкољке, удишући нежни мирис парфема. Примакла му је лице толико, да је он видео њен страствен поглед изблиза.

– Позвала бих вас код себе, али то је немогуће. Не могу да увредим баку – прошапута Олга тако нежно, да се Чарову завртело у глави.

– Наравно, Олга, разумем вас потпуно. Идемо код мене.

Овога пута, излазећи из аутомобила, дао је Италијану поприличан бакшиш.

– Олга Андрејевна, желите ли можда кафу?

– Не, не душо – можда гутљај вина, ако га имаш, до-
викнула је из купатила, вадећи укоснице, да олабави косу.

– Наравно да имам вино.

Олга је отпила гутљај и оставила чашу на сто. Трепера-
раво светло ноћне лампе заискрило јој је у очима. Неколико
горњих дугмади блузе било јој је откопчано. Чинило се, да
баршунаста кожа боје карамелизованог млека, коју годи-
нама није дотакла мушка рука, зрачи привлачном све-
тлошћу. Олгино савитљиво, крепко тело задрхтало је и по-
сегнуло за уснама Чарова. Он ју је као у магновењу љубио
груди, врат и лице. Олга се брзо ослободила блузе и стез-
ника и стајала пред њим полугола, непрестано притиска-
јући своје тело уз његово, грлећи му рамена и љубећи му
ожиљак на грудима од мађарског мача. Он је нежно гри-
зући зубима, љубио њена заобљена рамена. Винска опије-
ност је нестала, али му се друга опијеност уселила у мозак.
Први пут у животу је осетио толику опијеност љубављу. До-
живљавао је истинску катарзу!

Страхопоштовање, духовно и физичко, спојили су се
за њега у химну, која пуца у срцу. Скоро се гушио. Чаров је
толико желео блискост и истовремено обожавао ову нежну
жену, створену само за њега, да је он, прекаљен у биткама
чврст официр, имао сузе у очима. Лудо и избезумљено је
љубио њено гипко, јединствено тело – прса, бокове и
дрхтави доњи део стомака. Олга се сва савила од његових
страсних миловања, а сузе су јој такође блистале у очима.
Непрестано га је миловала по раменима и коси изговарајући:

– Свемогући Боже, толико сам те чекала, једини, драги мој, Алексеју. Боже, каква срећа, где си био свих ових година? Мој, мој!

Сат времена касније лежали су исцрпљени од миловања, запљуснути неочекиваном срећом. Обоје су се плашили помисли да судбина може подарити такав сусрет у ноћи.

Неколико дана касније преселила се код њега са неколико ствари. Донели су његов портрет, који су урамиле у дрвени оквир и окачили га поред наградног револвера. Алексеју се цртеж заиста допао, јер је себе видео први пут после много година, без туге на лицу. Олга је из неког разлога видела неку врсту одвојености на слици. Чинило јој се да је, накратко, дошао на ову обалу и да ће ускоро отићи у други свет, потпуно непознат. Месец дана касније, обоје су изразили жељу да иду у Париз. „Логично, код савезника, нећемо ваљда ићи у Берлин“, помислио је Чаров.

– Боље је да идемо у пролеће. Париз је у пролеће град процвата и наде. Имам тамо колеге војнике. У почетку ће ми требати помоћ. Уосталом завршио сам Царску артиљеријску школу. Познајем утврђење, механику и математику. Покушаћу то да утростручим, као помоћни инжењер. А ти си, Олга, талентована. Понекад то може да помогне у животу. Све ћу учинити само да те усрећим.

Пред сам Божић, Чаров је одлучио да однесе неки налит у продају.

– Нећу дуго. Само да скупимо нешто новца и идемо на пролеће.

На одласку је на вратима питао:

– Олга, како се звао твој брат?

– Николај. Зашто питаш?

– Не, не. Ништа. „Хвала Богу, капетан је имао друго име“, помислио је Алексеј.

– Можда ћемо тамо, на другим обалама, сазнати више о судбини Вашег брата?

После поноћи огласило се звонце на вратима.

Олга није легла, нервозно је шетала по соби. Отворила је врата. У собу су ушла три мушкарца. Један у цивилу и два жандарма.

– Госпођо, ја сам истражитељ – представио се овај у цивилу.

– Да ли вам одговара да говоримо грчки или француски?

– Свеједно, може било који.

– Да ли познајете господина Алексеја Чарова?

– Да, ја сам његова вереница.

Истражитељ, онижи старији полицајац, спустио је поглед.

– Пре неколико сати у кафани „Елада“ између господина Чарова и његовог сународника, такође Руса, са кривичним досијеом, за којег одавно знамо, дошло је до свађе. Укратко, убо је господина Чарова бодежом у срце! Ударац је био страшан, фаталан. Нејасно је, како је он и живео тих неколико минута. Морам вам рећи, власник кафане ми је рекао, да су његове последње речи биле:

– Олга. Олга! И руке испружене као да их пружа к вама. Онда кратка агоније и то је то, крај.

Олга није чула последње речи, очи су јој потамнеле и све јој се завртело у круг.

Испружила је руку, хватајући ваздух или покушава-

јући свом снагом да задржи, нестајућу силуету Алексеја, напето хватајући његов последњи, бледећи поглед пун љубави и туге, нагнула се напред и пала, као да се сручила на мрачни сто са угашеном свећом...

Деветог дана, након помена у цркви, сишла је до обале, до места где су се први пут срили. Мисли су се пробијале кроз буку таласа.

– То је оно што ме је сустигло, тешка времена Русије, чак и овде, на туђим обалама. Успела сам да спасим живот, али једину, горку љубав нисам могла.

Старинска столица је још увек стајала на своме месту, као да је чекала, да њен блиски пријатељ дође. Враћајући се кући, Олга је упалила свећу крај портрета. Светлост свеће је задрхтала и на цртежу се појавила игра светла и сенки.

Олга је помислила, да јој се Алексеј нежно смешка, као да јој говори:

– Не плачи, драга, смири своју дрхтаву душу. Морам да идем, али не брини, бићу ја увек ту, да те чувам и у добру и у злу.

11. септембра 2018.

Превео са руског језика Владимир Бабошин

О ПИСЦУ

Јуриј Степанович Пантелејев је рођен 27.октобра 1953. године. Члан је Удружења књижевника Русије, и Удружења уметника Русије. Доктор је ликовне уметности и професор на Академији руске књижевности и уметности (АРСИИ) која носи име Гаврила Романовича Державина.

Награђен је одликовањима: *Фјодора Досјојевској* и *Николаја Гојоља*, те дипломама првог степена: *За дојринос уметности Русије*, *Љермонтовска јо-дишња доба*, *Проза*, *Међународној креативној такмичењу 125 јодина Јесењина*.

Аутор је књиге *Појлед кроз време*. *Фјодор Досјојевски: Три петербуршка романа*. Коаутор је збирке *После блокаде*.

Више пута је објављиван као прозни писац у часописима: *Златна реч*, *Невски алманах*, *Невска формула...*

Пољеди у себе – Томислав Јелесијевић**ЖДРЕБЕ**

Живим сам са ждребетом. Десет година на селу, чини ми се да је толико прошло. Ждребе је млађе, наравно. Неколико година живео сам сасвим сам. Нисам затворио сва врата, нисам због тога у изолацији, мислим да нисам. Ипак, престали су да ме инспиришу, изгубио сам израз и на неко време сам се повукао. Оставио људе, отишао. Увиђам да је то лакомисленост, људи не чекају вечно, да ли их можеш оставити и онда поново испочетка, као да се прошло није догодило.

Љубав ме је ротирала као чигру, чудно је да сам се поиграо са другима, а нисам ни сам ништа друго до играчка. Чигра ротира, ждребе донесе вечерњи мир, али... Дођу дани. Тиши, испрепедени, немам прошлост. Груб сам према ждребету, навикама сам груб. Ждребе све то подноси и управо таква ствар ме највише излуђује. Не дозвољава да учиним зло и да себе савесно окривим. Ждребе зна да сам подмукао. Ја сам подмукао и пропадљиве природе када је било шта у питању. Онда поштено дигнем руке од свега, стежу ме лудачке крагне ако се превише трудим. Појединим данима осуђен сам да увенем. Осуђен? Одабир речи ми је веома интересантан, у таквој једној идеји може да се отвори читав орман и покаже блато које кријем. Ја кажем – осуђен, претпостављам да постоји процес, да ће да ми се суди, да сам починио дело које је довољно да се отпочне судски поступак. Кад размишљам по вертикали, претпостав-

љам и да природа има судију и порив да казни. Толико стане у једну реч. Толико.

Ждребе је најмирније кад је поред потока, пре него што одемо на пропланак са друге стране воде. Умирује ме кад ждребе опрезно мотри на водени свет. Да ли је живот у мојим устима горак са разлогом? Окривљујем себе што сам безосећајно привржен ждребету. Како други људи воле своје најближе? Ждребе изгледа питома, питомост треба наградити топлим осећањем. Прођем прстима кроз гриву и стиснем петљу да прећутим, да се претварам да волим да се мазим. Можда би било лепше када бих ја био ждребе. Седам поред плитке воде, како би било када бих мало попио? Зар ја због своје људскости не могу без опреза да уживам у дивљој води? Те мисли често ми се роје у шетњама, све те године самавања показују искривљене погледе живота заједнице, кочнице које не постоје, али их користимо тако да уређују најгушће мреже друштвеног саобраћања.

Како ли је у туђим главама, имаш ли ти икаквог појма, мало моје ждребе?

Нема много интереса за мене када је на зеленим површинама, прати све травнате текстуре и учи ме да је свака травка различита. О, како је тешко да објасним шта сам желео да кажем! Када бисте их само чули, распоређене травке, једне у односу са оближњим, сваки пут чули бисте нешто другачије. Човек може да посвети живот тој игри. Ждребе ме је то научило својим трагањем, али сам с временом приметио да ждребе врло несмотрено прелази преко свих зелених површина. Гледа своја посла, чини ми се. Ждребе ме је и ту предухитрило. Мислим, кад кажем: „Гледа своја посла“. Када се посветите текстурама трава осе-

тићете колико могућности постоји у вама. Свих могућих начина да осетите мир и немир две или три травке, њихов плес на ветру и све ваше идеје које почињу своје животе само због три ситне биљчице. Живот идеја које вреде, ја мислим. Гледање својих посла, чини ми се.

Желео сам да ме ждребе остави. Лежало је у слами, било је поред ватре коју понекад потпалим иза куће, да бих направио вечеру, скувао напитке...

Волео сам једном давно, умео сам да волим људе. Дубоко у мени велика је огреботина, сећање на живот када је лако и величанствено било волети. Желим да ме ждребе остави, испод мојих очних дупљи со је направила дрворезе дубоке као речна корита. Далека сећања иза ватре чекају да их призовем. Ждребе лежи, кад би ми се приближило, кад би умело да ме остави са показаним разумевањем. Ако би ми на тај начин потврдило да су ме заувек одговорили од вољења, да је у неповрат отишла љубав, ако би ми пришло...

Иза штале звук и светлост, кратко поигравање ветра светиљком. На време се збио речит тренутак, фењер обавештава да је ноћ, ветар да ће време да се мења. Сутра идемо до тврђаве, кажем ждребету које мрдне десним ухом као да сам га угризао звуком. Мислим да ће сутра падати киша, да нећемо моћи, то је разлог да му обећам ужасну лаж. Свиреп сам пошто волим киселину на рецепторима, не! Не волим. Омашка у вокабулару, поново једна реч одзвања све док ме не увери да сам неко други. Није јој много потребно, свега неколико тренутака. Брзо излазим на свеж ваздух, погледам даљину, непрегледни мрак. Тама на ивици села, не изгледа страшно.

Ждребе је заспало. Држим охлађен чај, мало топле

кафе са стране, мрвице грубих двопека, чујем ветар који прави таласе у даљини поред реке. Било је то неколико месеци пре прошле зиме, кад смо пешачили по каменоломима са оне стране шуме. Шума је мало даље од куће. Ждребе се зауставило и непомично је стајало јер је пут изнад нас, пели смо се узбрдо, препречио шкорпион. Стакласт, пун отрова. Сетио сам се детињства, једном приликом сам осетио његов убод. Замолио сам ждребе да се вратимо кући, желео сам да се детињство проживи поново, кроз сећања, да замишљам какав би тај дан био да ме није убо шкорпион. Ипак, није ваљало да се враћам на такву рефлексију, то је оно што ме је уздрмало и наговорило да започнем вишегодишњу повученост. Узео сам стену, размрскао шкорпију и осетио слadak укус топлих торти од трешања, неколико дана одстојалих у тепсији. Жаока се још увек мрдала и ја згазих поново на стену. Мислићу о нама на другачији начин, или нећу ни мислити.

Невоља самовања је што почне као изазов, али прерасте у вечни изазов. За ових десет година свега неколико пута рекао сам себи: Да, остварио си пун људски потенцијал који самоћа може да произведе. Тим фабричким речима сам изговорио и наградио себе обичним несавршеним људским жаргонима. Ту ми је поново било јасно колико се слабо познајем. Мислио сам да не сматрам себе нарочито приврженим неговању домаћег језика и културе говора. С друге стране, очигледно ме стражарење над језиком инспирише, очекујем... Очекујем да ће ме казнити ако не слажем да поштујем језик и културу. Да, то је.

Самовање се не завршава, али се ризница увећава одсецањем истрошених струна. Жице морају да се промене,

а мој благослов је да после сваке истрошене детаљно проучим траг и на тај начин ближе схватим ко сам био, ко сам могао да будем, шта ми се није обистинило, и сличне одбљеске вечног трагања. Човек се обогати тим силуетама, стакленим пејзажима. Али, не бих да вас лажем, ко их се превише придржава, све чешће осети како је тешко што је међу њима увек прохладно. Штипа благи мраз остварене прошлости по образима.

Био сам у праву, почела је киша. Одлучио сам да прескочимо посету тврђави. Пред старим огледалом покушавам да се обријем. Ждребе је испред мене, чудно је да приђе и умирено седи, не тражи ништа, чудно.

Плашим се оштрих предмета. Сева, биће свежих пропрскивања у штали, боље је да се што пре обријем и уведем ждребе унутра. Посекао сам се испод десног уха, топло цури неколико капљица бордо течности која ми припада. Све је ово из мог тела, толико мене је течност коју нимало не осећам као себе. Подземне воде, могу рећи да је то крв.

Питања ми навиру испод подочњака, то је део који нисам одабрао сам. Десет година на селу и сасвим јасно примећујеш да се поједине грамофонске плоче наслеђују и врте у бескрај. Ждребе је поред мене, прилази ближе и умирено стоји. Сад сам и ја миран, склањам крв са врата натопљеном топлим крпом, настављам.

Био сам јако мали када сам осетио да сам ружан, био сам веома гојазан и требало ми је много времена да се прихватим какав јесам. Сећам се детињег сала, детаљног истраживања провидних делова дебеле коже, капилара и еластичности сала. Када имаш ману то је отворена рана у којој постоји књига божијих заповести намењених да покрију

твоју срамоту. Скромност, покорност, много добрих особина потичу од порива да се сакријем. Зашто ме не волите?

Када је ждребе близу моје душе лако је открити шта сам одбио од себе, а да сам веома желео. Капљу те неиспуњене потребе у реченицама које сам са собом изговарам док лежим на слами у штали. Наше сенке ватра приноси таваници, тамо је лепо да стоје, уз старе дрвене греде. Ждребе стоји поред, чека. Ватра греје и поставља питања, напokon је сан, напokon је сан? Да ли да одустанем? Шта ћу сутра радити? Уморан сам да одговарам ждребету. Измислио сам да ме пита, али једном када је та игра почела, ждребе није побегло, остало је, разуме да се и од њега тражи учествовање.

Крив сам, јер желим сан? Ждребе ми је превише близу, окрећем се даље, одлазим на другу страну света, крај. Ждребе ишчезава. Одраста, на коњу сам. Спреман за галоп, небо плаво с облацима ретким, перјаним, лепота света у ком нема мира. Слобода и кривица као препрека, иза сваког угла, иза сваке греде и потока преко којих прелазимо. Ретке мисли, велика тишина, струјање ветра око ушних шкољки, откривање слепоочница хладноћи, коса иза. Не плаши се сна. Не плашим се сна.

Не плаши се сна.

Не плашим се сна.

О ПИСЦУ

Томислав Јелесијевић је рођен 24. септембра 1994. године у Смедереву, где је завршио основну школу и смедеревску гимназију. Потом је студирао журналистику на Факултету политичких наука, а упоредо радио у неколико аматерских позоришта и драмских радионица.

На последњој години основних студија новинарства имао је прилику да нешто од свог искуства подели на предметима Реторика и Примењена реторика, као сарадник у настави, што је уследило након освојеног првог места на беседничком такмичењу на Факултету политичких наука.

До сада је објавио неколико аутофиктивних прича на свом каналу на Медиум мрежи.

Животна ѿрича – Пеѿар Рајин Васић**ВЛАШКИ МРАВ**

Властитом одлуком, а уз великодушно одобравање директора и школског колектива, ријешио сам да промијеним средину. На заказаном партијском састанку двадесетог августа те године у централној школи директор је молио секретара да стави на дневни ред тачку: Рјешавање проблема руководиоца школе у Подручном одјељењу Арнауте. Била је то прва тачка дневног реда. Директор је узбуђено објашњавао, да је у тој школи прошле школске године, дошло до поремећаја међуљудских односа и да другарица Олга, која је блиска родбина чувеног народног хероја са Сутјеске, више не може ту да остане. Тражио је рјешење како да другарицу Олгу пресели у централну школу и кога да пошаље у Арнауते. Ја сам се изненада добровољно јавио:

– Ево, ја ћу ићи тамо, ако се слажете, а нека Олга дође на моје мјесто. – Поставио сам притом и један услов, а то је да са мном у Арнауते иде и нови колега Хасан. Сложили су се сви једногласно и још аплаузом пропратили мој приједлог. Директору је пао камен са срца. А ја сам имао своје разлоге за такву одлуку. Прво, нисам више могао да трпим бахатост двојице колега с којима сам дијелио скучени стамбени простор. Користили су моје личне ствари и то све шта су могли, а најчешће моје чисте чарапе и поткошуље, пасту за зубе и остала средства за хигијену. Осим тога трошили су мој новац за заједничке потребе у свакој прилици, као да они не примају плату. Мјеру је превршио један од њих када

ми је отео нови тек купљени букле џемпер, беж боје. У за-мјену ми је дао своју изношену, изблиједјелу, чак и крп-љену плаву мајицу, говорећи ми:

– Види, бате, како ми дивно стоји (или је рекао шједи)! - Био је старији и физички много јачи, а и увијек спреман на тучу.

Друго, у школу је дошао нови колега Хасан, који се мени изузетно допао као друг, а и директор је већ Хасану тражио мјесто. Слао га је далеко у планину у Пепеларе, мало и усамљено, али село са републичким додатком за у-читеље. Хасану се није то допало, иако је ту била знатно већа плата, желио је да буде бар мало ближе граду и роди-тељској кући. Причали смо о томе и пожалио ми се. Одлу-чио сам да му некако помогнем. Ето, указала се ова при-лика. Нисам је пропустио. Одлучено је на партијском састанку, обојица идемо у Арнауте. Директору је било лако, послје обавезних консултација у Општини, написати рје-шење. Одмах потом ја сам опет отпутовао кући да се боље припремим за нову дужност у новој средини. Убрзо сам се и вратио.

Прије доласка у Арнауте био сам у Општини код Драге и Сафета, па онда код начелника Протића да их оба-вијестим да прелазим у Арнауте и да се консултујем с њима о даљем раду. Камион марке фап је, као и до тада, полазио из гараже која се налазила у Новој Зеници, недалеко од ди-рекције Жељезаре. Поласци су били послје сваке радничке смјене. И раније сам се возио истим путем и све ми је било познато. На сандуку који је намијењен за превоз расутог грађевинског материјала, угља или дрва поредане су биле и добро причвршћене дрвене клупе. Са почетне станице из

града фап је кретао пун радника. Тако да није могао свако сјести на дрвену клупу, па су неки камарати сједали један другом на кољена. Навикнути су били на то. Очигледно да то није био путнички него превоз прилагођен за рударе и индустријске раднике који су радили у смјенама, а становали у околним селима. Тако да је и ред вожње био усклађен са шихтама (смјенама). Повремени путници нису имали други превоз.

Клупе су биле постављене уздуж по један ред уз стране камиона и два реда кроз средину. Све је наткривала велика церада, а њу је држала посебна жељезна конструкција. У кабини код возача било је пар удобних сједишта која су најчешће заузимали возачеви познаници или понека жена, учитељица или лекар, милиционар, шумар и сличне за ова планинска села важне особе. Са возачем се није могло никако комуницирати, а није било ни велике потребе за тим. Изузетно ако је требало да неко сиђе, провлачећи се испод цераде па низ мале жељезне мердевине, скочио би на цесту. А на мјесту прије обавезне станице, најближи кабини би залупали песницом по лиму иза возачевих леђа, или изнад главе, уз повике:

– Запри, мајсторе, има изаћ!

По први пут тада пролазим поред моје централне школе и идем даље у планински крај. Посљедњег дана августа, те шездесет и друге, стигао сам у моју другу сеоску основну школу, друго радно мјесто, носећи, боље рећи – вукљајући узбрдо потешку путну торбу. Пјешачио сам кроз шуму и преко тепиха брежуљкастих ливада, званих Луке, више од једног сата. А до почетка пута којим се иде пјешице довезао сам се поменути кампионом марке фап, посебно

прилагођеним за превоз радника.

Није било колског пута од Пуховца, удаљеног око четири километра до школе. А није било нити струје у селу. Школа је била поред саме борове шуме па су је званичници у општини тако и звали. Једноставно: Школа борови. Ваљда да истакну чистоћу ваздуха и привлачност природе што би могло да помогне тада ријетким учитељским кадровима да прихвате службу. Учитеља је тих година било мало па су могли да бирају школу у којој се указало празно мјесто.

А било је лијепо. Није ту било само једно село, била су то села: Арнаути, Луке, Стабанчићи, Отока и Мулићи. Неко од мјештана ми је једном рекао да је давно овдје било једно село и звало се Лука или Лужац. Сва су та села била насељена муслиманима. Западно од школе била су два мања српска села Понихово и Драчић. Из свих наведених села су дјеца ишла у нашу школу, која се налазила у прелијепом амбијенту. Дивна висораван благог улегнућа. Пејзаж прелијеп и љети и зими. Околна брда су се звала Равно Јаворје, били су то обронци Звијезде планине. А тек борова шума коју су некада раније засадили омладинске бригаде. Била је густа и мирисна. Мирис боровине ширио се у сваком времену, а нарочито када дувају сјеверни и сјеверо-источни вјетрови. Права ваздушна бања. Чини ми се са овог временског растојања да је оно вријеме без струје и пута имало своју чаролију и да се живјело врло лијепо.

О тој групи села и мјештанима, те евентуалним ранијим и могућим неугодностима и људским карактерима нису ми, ни у Општини, нити нигдје друго говорили, а ни ја се нисам распитивао, нити ми је сметало то што се највеће село звало Арнаути, ни што се причало да су сви њихови

преци досељеници из Албаније. Није ми сметало ни то, што сам чуо од једног колеге како су се досадашњи учитељи у тој школи свађали, па и тукли. Када су ме у Општини обавјештавали, говорили су ми, да је то дивно мјесто као створено за мене, и нису лагали, али ме је увијек чудило што су сваки пут наглашавали да школа има и хармонику. Хармоника, човјече! А струју и пут, чега нема, нису помињали. Нису ми чак рекли ни то да набавим себи батеријску или лампу на петролеј. Али, важно је да школа Борови има хармонику! А ја сам се сâм одлучио да идем тамо, па шта буде.

Чекајући сутрашњи први дан почетка наставе, испред школе смо сједили Хасан и ја. Ћаскали смо о фудбалу, о дјевојкама, па послије о Јесећину, о Либеру Маркоњу и Дису и другим омиљеним пјесницима. Говорили смо запамћене најљепше стихове. Брзо смо се спријатељили и постали добри другови за цијели живот. У једном моменту смо ућутали слушајући разговор двојице мјештана који су ишли стазом кроз кукурузиште на њиви благо узвишеној изнад школе. Један рече:

– Јеси ли видио нове нам учитеље? Два момка су дошла умјесто Олге и Шефика.

– Ма, нијесам! – одговори други – радио сам прву смјену прошле хефте, а имао сам и неких кућних послова па скоро да нијесам излазио у село. А јеси ли *хим* ти видио?

– Ама ни ја, само сам чуо да је један наш, а други Влах. Не знам *хим* имена.

Ја и Хасан смо се и тада, а и дуго послије, томе смијали и причали то као шалу коју смо прву чули у селу. Наш даљи боравак и рад у том селу био је испуњен разним занимљивостима.

Сутрадан су дошли Чедо и Вукашин тако да се тим учитеља комплетирао и школска година је могла да почне. Чедо је био породичан, с њим су биле његова супруга Даница и тек рођена кћеркица. Вукашин је био сам, старији момак, а с њим су се током године обавезно смјењивали отац и мајка. Мајка је, углавном дуже боравила са сином, јер је имао неких здравствених проблема, а био је једино њено дијете. Неко рече да има падавицу, али ни подворник Сакиб, који је морао све знати, није хтио о томе да прича. Школа је имала посебан дио за становање учитеља. Свакоме је припадала по једна соба и једна просторија за заједничку кухињу. Клозет је био пољски. Вода се доносила са оближњег извора, који је био изнад школе, а испод саме борове шуме.

Хасан и ја смо имали двокреветну собу, прву у коју се улази из предсобља и ходника стамбеног дијела школске зграде. Нас двојица се, прије и после наставе, скоро никако нисмо раздвајали. Обојица смо вољели да пјевушимо севдалинке и знали смо их много. Ја сам се хвалио да ми Хасан увече пјева лежећи у своме кревету све док не заспим, а да друго вече ја пјевам Хасану. Распитивали смо се за хармонику. Није је било у школи. Касније сам дознао да је неко од претходника, вјероватно Олга, дала на реверс школску хармонику сеоском момку Бахтији да се послужи за неко вријеме. Он је једини знао да помало свира. Нас двојица нисмо знали. У школи смо савладали основне елементе музичке писмености или на приму, или на хармонијуму. Толико да бисмо могли дјецу уводити барем елементарно у свијет музике. Бахтија и хармоника ће се касније појавити у овој причи.

Хранили смо се претежно конзервама које смо куповали у граду. Хљеб смо узимали из школске кухиње за дјецу. Мада би почесто сриједом, па и суботом Хасан ишао у град својој кући, па је доносио храну коју му је мајка спремала. Знао сам се колегама похвалити како сам јео укусно ћуфте или сарму од Хасанове мајке. Пушили смо обојица, па смо цигарете набављали за цијели мјесец. Завидили су нам колеге, а нарочито Чедо. Чедо је чак показивао и знакове љубоморе. Жена млада, а два момка се натпјевавају и размећу снагом пред његовим вратима, умишљао је. Није имао разлога за то. Поштовали смо и њега и његову дивну супругу. Једном, кад је Хасан био одсутан због полагања државног испита, увече на сједељци код комшије Узеира, Чедо је провјеравао да ли бих ја те ноћи с њим отишао у мало даље село Бризник неким послом. Био је упоран.

– Човјек ми направио страшан штап са упаљачем. Поштапаш се, па подигнеш штап са упаљачем на дршци и упалиш цигару. То је нешто чему ће се људи дивити. Ако си друг хајде са мном.

– Ама, Чедо, шта ти пада на памет? Видиш ли да лије киша, а мркла је ноћ. Зар је нужда да идеш сада? Боље је остави то за сутра, можда и киша престане, па лијепо по дану одеш по штап.

– Мени је ћеиф да идемо сада. Ти би сигурно ишао да је Хасан умјесто мене. Хасану си вјеран друг, а мени нећеш да будеш.

– Чедо, стварно ми је чудно да постављаш такве услове за доказивање другарства.

Тако смо расправљали нас двојица на сједељки код Узеира. Наравно, није то била обична сједељка. Пила

се ракију из флаше и мезетила сува овчетина, стеља и црни лук. Чедо је волио и да даје савјете. Једном приликом ми рече:

- Чувај се Јусе, старог момка. Незгодан је кад попије.
- Не брини, Чедо. Знам ја са људима – одговорио сам

му.

Не волим и никад нисам то волио, да ми људи равни мени дају ауторитативне савјете. Хасан је био сасвим другачији. Ми смо се поштовали и уважавали на равноправној основи. Гледали смо како један другом да будемо од помоћи. Да нисмо на сметњи и да не намећемо своје ставове ни проблеме. Чували смо један другог од својих властитих тегоба, које понекад има сваки човјек, а посавјетовали бисмо се међусобно када смо били у дилеми или недоумици. Највише приче међу нама било је, наравно, о цурама и љубавним јадима. Било је приче и о фудбалу. Хасан је навијао за Партизан, а ја сам се шалио да навијам за Радник из Бијељине. Он је крај свога кревета на зиду имао залијепљене слике Галића и Хасанагића. Имали смо само двије учионице испред којих се налазио нешто већи и шири ходник. Ја сам те године водио први разред, а Хасан трећи. Вукашин је водио други разред, а Чедо четврти. Њих двојица су и прошле године били ту, па су наставили да воде своје разреде. Хасан је наставио да води бивши Олгин разред. Имали смо још једног колегу Шефика, који ту школску годину био у затвору због неке бивше проневијере новца у школи негдје код Травника. Чули смо Хасан и ја за њега, ја сам га и виђао у централној школи, али ниједан од нас двојице га није познавао.

Било је јако занимљиво са дјецом. Сјећам се Хасан је

један дан нашао у клупи писмо једног дјечака упућено дјевојчици из истог разреда. Гласило је: „Драга Хабиба, ја те волим. Увијек те гледам у школи. Срце моје.“ Смијали смо се, али не пред дјецом. Хасан је то писмо чувао као дивну успомену и много година касније. Био је јако њежан и пажљив према својим ученицима, па су га завољела и дјеца и њихови родитељи. Мене такође, али много мање. Мени је опет било занимљиво са првачићима. Водио сам их на часове у природу и сви су хтјели да ме држе за руке. Гурали су се ко ће бити уза ме. Када сам их на првим часовима упознавао појединачно дознао сам да неки од њих не знају име своје мајке, а још и неправилно изговарају поједине гласове, као на примјер:

- Реци ми како се ти зовеш?
- Тулејман! (Сулејман)
- Како ти је име оцу?
- Татир (Шаћир).
- Како је име твојој мајци?
- Татировица! (Шаћировица).

И никако да погоди мајчино име. Он је своју мајку звао мамом, а други су је звали Шаћировица. Тако да он до тада није ни знао право име своје мајке. Касније је, уз моју помоћ и упорност, исправљао изговор предњенепчаних и денталних сугласника и није био лош ђак.

Колеге Чедо и Вукашин били су добри учитељи. Ревносно су се припремали за наставу и јако добро, стрпљиво и упорно радили са дјецом. Мени је Вукашиново понашање ван наставе било необично, па и неприхватљиво. Био је родом из Ђуприје. Доста себичан и врло штедљив. Ми смо брзо трошили своје плате, па смо при крају мјесеца позајмљивали

од колеге Вукашина. Педантно је записивао дуг и дужника и одређивао тачан датум враћања. Ако прође рок, љутио се. Једном приликом, док смо Хасан и ја у нашој соби играли таблића, Вукашин је био кибицер. Гласно је коментарисао нашу игру, са врло духовитим коментарима. Одједном му се укочио врат и поглед. Почео је да дрхти и да пјени на уста. Онда је уз трзаје тијела пао на под. Ја сам скочио и дозивао подворника Сакиба. Сакиб је без журбе ушао у нашу собу. Смиривао је мене и Хасана ријечима:

– Не бојте се. Он има падавицу. Није му то први пут.

Ставио му је велики жељезни кључ у руку. Раскопчао му кошуљу под вратом, мало му подигао главу на своје кољено и квасио му чело. Није прошло дуго и Вукашин се опоравио. Као да се стидио, лагано се удаљио у своју собу. Сакиб му је помогао. Ми смо обојица по први пут видјели и доживјели тако нешто. А Вукашин је и послје тога наставио да се шали са сваким. Мени је било чудно и неприхватљиво понеко његово понашање у дворишту школе, и то још кад су дјеца на великом одмору. Тако је једном учитељ Вукашин изишао из пољског клозета са каишом од панталона око врата. Ми смо били ту, а нека дјеца су гледала у њега. Одједном Вукашин се окрене тој дјечи и упита их:

– Знате ли зашто ја извадим каиш из панталона и држим га око врата? Не знате. Зато што се држим за каиш рукама кад чучим.

Дјеца су забезекнуто гледала у њега, а и ми смо били зачуђени. Једном приликом тако Вукашин је одлучио да купи велики транзистор на батерије. Мајка је била с њим тих дана. Она га је упитала:

– Зашто ти, сине, купујеш тај радио? Зашто не донесеш

наш велики радио из Ћуприју?

Вукашин јој ко из топа, одговори:

– А, бре мајко, хоћу ли у твоје дупе да га укључим?
Кад нема струје.

Толико о Вукашину. Мени је подворник Сакиб био много занимљивији. Једна дивна проста босанска душа.

У почетку Сакиб је био прилично неприступачан, али тачан. Шта год је требало да се уради, он је постигао. Његови послови су били: обезбјеђивање дрва, ложење пећи у учионицама, чишћење учионица и димњака, набавка потребног материјала за цјелокупно одржавање наставе и зграде и сви слични послови, зависно од годишњег доба и временских услова. Током цијеле школске године радила је школска кухиња. Сакиб је морао да иде у Пуховац по хљеб, који би доносио на коњу, као и остало: путер, млијеко у праху и слично. Све послове он је уредно и на вријеме стизао. Само није желио пуно да нам се приближи. Био је скоро до првог полугодишта са мном, па и са Хасаном, на већем одстојању. Посматрао сам га из близине. Имао је лијеп и доброћудан израз лица. Нижег је раста, имао је кратак врат и био мало погурен. Глас му је био дубок. Као да је имао у дјетињству повреду кичме. Кад бих га нешто упитао мимо његовог редовног посла у школи Сакиб би одговарао:

– То су ваше ствари, ја се не бих у то квартао.

Чудио сам се таквом односу и једном сам одлучио да га позовем на пријатељски и отворен разговор. Били смо само нас двојица.

Почео сам питањем:

– Сакибе, молим те, реци ми о чему се ради? Ти ми често кажеш: То су ваше ствари, ја се у то не бих квартао.

Зашто? Да ли сам ти ја неко с ким не желиш да будеш искрен и отворен, или је нешто друго у питању? Као да га је увриједило то моје питање, косо ме је погледао и хитро одговорио:

– Перо, на моју душу, ја тебе поштујем и цијеним, али ја сам се, до сада, са учитељима свега нагледао и свашта деверао. Био сам више пута и на суду као свједок. Тукли су се, свађали, судили. Ја сам им увијек био свједок. Е, нећу више, шта ме брига. Све шта ви учитељи радите, то су ваше ствари и ја се у то не мијешам.

– Ама, Сакибе, нема више свађа и туча међу нама. Молим те, имај повјерења у мене и Хасана, па и у Чеду и Вукашина. Ја сам ту да се бринем за све. Видиш да се не свађамо. Будимо другови, радне колеге, са међусобним повјећењем. Све шта имамо један другом да кажемо, кажимо то отворено и без устручавања. Молим те.

И успјело је. Од тог разговора па на даље Сакиб и ја смо били прави другови, радне колеге, отворени и срдачни. Ја сам имао двадесет и једну годину, а Сакиб, можда, педесет. У селу Арнаути био је обичај да се учитељи позивају на ручак код домаћина чију дјецу уче. То ми је Сакиб објаснио. Позивали су ме и ја сам ишао на ручак недјељом, кад дјеца нису била у школи. Била ми је велика част.

Не знам да ли ће се некоме свидјети ова моја прича. Ја само желим да пренесем на папир моје успомене на те дивне дане слободе и мира. Оно, шта сам доживљавао у тој средини утиснуло се као печат у моје сјећање и у мој живот. Осим са Сакибом, најближи сам био са Узеиром, чија кућа је близу школе. Он и супруга му Рахима су до тада имали три сина. Најстарији је био Чедин ђак, средњи је био код

мене првачић, а најмлађи Сеид је имао око три године. Често ми је сједио у крилу у њиховој кући. Ишао је он са мном и у шетњу, а ја сам га забављао, правио му од иловаче фигурице птица и других животиња. Једном тако, кад смо шетали по околним ливадама Сеид застане и чучне па поче да ме дозива:

– Перо, Перо, оди овамо да видиш, ево влашког мрава!

Ја сам се слатко исмијао и препричавао то. Сазнао сам да су у селу све што је велико, веће од уобичајеног и шта је страно – називали влашким.

Трајала је та идила и кроз наредну оштру и јаку зиму и рано прелијепо прољеће. На моју жалост, у то рано прољеће, средином марта, Хасан је отишао на одслужење војног рока. Испратили смо га ми, његови другови. Испратило га је и цијело село. То је био велики догађај. Мајке и очеви дјеце коју је учио, али не само из његовог разреда него из читаве школе, ишли су преко брда и ливада пјешке до Пуховца да испрате учитеља Хасана. Било ми је тада јако тешко. Остао сам усамљен и веома оптерећен. Наиме, некако у то вријеме разболио се Вукашин и отишао у болницу. Мени је остало да радим са три разреда, у три смјене. У почетку сам комбиновао мој први и Вукашинов други разред, али ми није ишло, па сам Вукашинове убацио у међусмјену. Увече сам био као исцијеђен. Долазио је начелник Протић и двојица инспектора. Соколили су ме да издржим до краја школске године, па ће ми послје помоћи да добијем стипендију и наставим студије. Било је разних обећања, која су то и остала. Обећање лудом радовање. Крајем маја дошао је Шефик из затвора. Преузео је да води Вукашинов разред, а

ја сам наставио рад са мојим и Хасановим до блиског краја школске године.

Једног дана, била је субота пред вече, ја сам сједио сам у својој соби и читао неку књигу, док је још било дневне свјетлости. Дошао је један дјечак из села и дао ми цједулицу на којој је писао: „Перо, дођи и понеси цигара. Рифет“. Чуо сам раније да се код Рифета, пољопривредника, састану њих пет-шест људи који не раде у граду него су пољопривредници или мајстори, дунђери и слично. Почну са једним литром ракије и печеним пилетом. Кад то потроше, онда купе теле и већу количину ракије, па наставе тако неколико дана и ноћи непрекидно. Претпоставио сам да се о томе ради. Рифетова кућа је била близу школе. Понио сам три кутије нишке *Мораве* без филтера и стигао у Рифетову кућу. У повеликој просторији, чим се уђе с поља на ћилиму, је била велика синија. На синији у двјема тепсијама се још пушило телеће печење. Око синије су „а ла турко“ сједили прилично пијани људи. Већину сам познавао. Осим домаћина Рифета био је ту Шефко, па Јусо, онда Осман и хармоникаш Бахтија. Двојицу нисам познавао, били су из села Растовца, ту преко брда. Чинило ми се да је Јусо најпијанији. Он је дријемао и глава му је скоро додиривала синију. Осим Рифета мислио сам да ме нису ни примијетили. Флаша ракије је кружила на лијеву страну око синије. Сјео сам између Јусе и Бахтије. Дао сам Бахтији неку папирну новчаницу с молбом да одсвира пјесму *Маленим сокаком*. Сви, осим Јусе, су прихватили да пјевају. Рифет је довикнуо:

– Добар си, то је права!

Није ми спомињао име. Наставили смо пити, мезити и пјевати. Осладило се и мени. Јусо је и даље дријемао. Чак

се наслањао и мени на раме. Сјетио сам се оне Чедине тврдње да је Јусо незгодан кад попије и да га се причувам. У неко доба док је Бахтијина хармоника била склопљена један од оних које ја нисам познавао, а сједио је десно од Јусе, из свег гласа запјева:

– Нема боље књиге од Курана, нити љепше вјере од ислама!

Јусо скочи ко опржен и повика:

– Не вријеђај ми Перу!

И још је нешто викао, не сјећам се шта. Млатарао је рукама према том пјевачу. Ја сам мислио да Јусо и не зна да сам ја ту дошао. Повикао сам:

– Ама, људи, мене то ништа не вријеђа и не смета ми. Нека свако пјева о својој вјери. Нема ту увреде.

Јусо је био упоран:

– Немој ми Перу вријеђати, кад ти кажем.

Онај човјек је прво питао ко је Перо, ко сам ја. Кад су му објаснили, почео ми се извињавати. Онда се прича о томе стално понављала. Била је права пјанска, како се то каже. Више није имало смисла сједити, угледала се и зора. Покупио сам своје прње, остатак цигарета сам спустио на синију и отишао у своју собу да спавам. Освистала је недјеља. Врло близу школе налазила се мала џамија са дрвеним минаретом. Мујезин је тако лијепо учио сабах, да ми је његова музика очистила уши од какофоније Бахтијине хармонике и гласова пијаних људи. То ме је успавало.

Послије сам тај догађај препричавао у прикладним приликама, а богме сам, мада сам био члан партије, размишљао о властитом идентитету и вјери у коју ме је моја мајка упућивала и упорно ме учила. Нисам ишао у цркву

јер сам био члан партије, али сам знао Оченаш, вјериво и друге основне појмове и елементе православља. Спознају Бога сам провјеравао или потврђивао кроз разна филозофска, и не само марксистичка учења.

Прошла је и та школска година и још много других. Нема више ни оних људи ни оног вријемења ни амбијента. Све се промијенило и људи и вријемења и обичаји. Остале су само лијепе успомене. Са мојим другом Хасаном сам се виђао и дружио у граду. Сакиба сам само једном видио, негдје коју годину пред страшни грађански рат. Сакиб је био на хаџилуку. Причао ми је како је богата та Саудијска Арабија.

– Еј, кад би могли, Перо, да нас двојица одемо тамо твојим колима, могли бисмо свашта видјети и купити, врло повољно.

Убјеђивао ме је притом да дођем у Арнауте код њега, даће ми комад земље да себи направим викендицу. Да будемо близу. Хвала ти, драги Сакибе, прави си хаџија! Хвала и теби, драги мој Хасане! Хвала на људству и лијепом времену проведену заједно. Обојици нека је рахмет души! Волим да вас се сјећам док сам жив, као и свих добрих људи из Арнаута и из Зенице!

Прича из свакодневице – Горан Јовановић**ЖЕРМИН ЖИБАО**

Читам Жермин Жибао. Да видимо шта се дешава у том дијелу свијета. Волим да сам *добро информисан*. Читам све наше локалне агенције. *Анем, Срну, Беџу, Тањуџ, Фену*, затим све листове из бивше Југославије, *Полиџику, Побједу, Блиц, Новосџи, РТС, Вијесџи, Јуџарњи и Вечерни лисџи, Индекс, Слободну Далмацију, Кликс, РТРС, Дело, Вечер, Коха ди Торе, 24 оре*. Након тога све локалне медије из мог града и пар околних градова. Пет-шест. После локалних медија прелазим на свјетске *џиџанџе Си-Ен-Ен, Би-Би-Си, Дојче Веле, Монд, Раша Тудеј, Сџуџњик, Ел Мундо, Коријере дџла Сџера, Фолха де Сао Пауло, Тајмс – Индијске новине* и на крају *Жермин Жибао*. Њега остављам за крај некако симболично. То је први лист чије сам име запамтио. Било је то давно, можда сам имао пет или шест година и одрасли су гледали дневник на *црно-бијелом* телевизору. Сада знам да је тај телевизор био *ламџаш*, шта год то значило. Данас имам танки телевизор попут листа неког дебљег картона који има вај-фај конекцију Јутуб, Нетфликс, ХБО, Дизни, а тада смо имали великог *жуџоџ ламџаша*. Сјећам се живо како су на дневнику говорили о догађајима на неком тргу у Кини и сви одрасли су забринато гледали натмурених чела и ћутали док је репортер говорио и на крају казао – *Како џреноси Жермин Жибао*. Дуго сам замишљао шта то значи. Да ли је Жермин Жибао име неког јако важног Кинеза, толико важног да његове ријечи морају да се преносе и како се то пре-

носе, колико су тешке кад их људи носе? Или је то можда неко егзотично јело са непознатим састојцима које се прави између осталог од жабе јер је Жермин Жабао, а не Жибао. Да ли је Жермин у свари Жармин Жибао па не ни Жибао него Жигао па све то има везе са ватром и сунцем и Жармин Жигао је нека велика бакља коју људи преносе да освијетле неки *мрачан ѓраг*, пут или кут? Ноћима сам хипнотички понављао то име гледајући у таму собе док не би изгледало као да се Жермин Жибао издиже изнад мене и лебди у ваздуху, док ја такође лебдим нешто испод Жермина, који је у ствари постао дио мене јер сада излази из мојих груди, ширећи се све више док не захвати читав кревет, читаву собу, читав свијет и док слогови не почну да се мијешају и губе постајући само мисао о Жермин Жибаоу, па се све распадне у милион свјетлцуваих Жермин сунаца и ја *ућонем у сан*.

Кад мало размислим, одговара ми да читам Жермин на крају. Жермин говори само провјерене вијести, на провјерен начин, провјереним говором, као прави *ѓлас народа*. Уколико се усуди да оде мало унапријед то никада не иде предалеко у неку невидљиву маглу и даљину у којој живе усијане главе, већ је то неки податак који иде само један корак испред, одмах ту иза угла, тамо гдје смо и сами могли да претпоставимо да ће бити да се нисмо лијенили да размишљамо, у смјеру у којем треба да иде, у току који већ деценијама тече куда је кинеска влада одлучила да тече. Да, Жермин је идеалан за крај читања вијести јер нема никаквих сензација, крвавих драма или *обнажених дама*. Нема свега онога што би могло да узбурка крв и да узбуди човјека будући притајене страсти у њему. У њему нема жуте

штампе већ је стари добри Жермин попут Жуте ријеке што миленијумима мирно и постојано тече у истом правцу, са по неком бујицом, по неким изливом из корита ријеке, тек да не буде превише мирно и монотono, да испрати *йрпуро-ган* ток промјене, и нема те *силе* која може да је зауставити.

Да бих прочитао све ове портале, новине и агенције треба ми око четири сата. *Мање-више*. Зависно од дневних околности. Најбоље је када су неке кризе или сукоби. Тада има да се чита буквално цијели дан, а нове вијести само пристижу. Сјећам се са носталгијом арапског прољећа или руске анексије Крима. Ех, каква су то времена била! Могао си да читаш разне чланке са лица мјеста са сликама и видео записима, разна мишљења и анализе стручњака, интервјуе са политичарима и војним званичницима, па тек репортаже храбрих новинара и новинарки, да будемо *родно* коректни, са локалним војним лидерима! И то траје данима! Све вијест на вијест, све догађај на догађај, прес конференција за прес конференцијом! Тако је радно вријеме знало да прође за час, а да се не дотакнем досадне економије или спорта па то остаје за касније или за *никад*. Сада је неко затишје већ скоро пола године. Сви пишу исте копи-пејст текстове како се заштитити од короне, како да смршате, како да сте боли у кревету или како да учите кад вас неко лаже, тако да све завршим за неких три сата и онда ми остаје *још сат* времена до паузе. Да бих прекинуо вријеме враћам се на почетак и листам један по један портал. По реду.

На паузи изађем на цигару, кафу и сендвич у кафић преко пута општине и ту причам са колегама или странкама о томе што се догађало тог дана. Никад не дајем миш-

љење о догађајима јер може погрешно да се протумачи, као да нагињем некој старни или још горе, *ѿоїрешној сїрани*. Само говорим о томе шта се збило у тој и тој земљи и том и том граду у маниру врсног хроничара и познаваоца свјетских околности. Најтежи су они дани када нема дешавања. Тада говоримо о томе колико је људи умрло у Италији од вируса како је то ужасно, али и добро за њихову напаћену економију, како је Тесла био велики научник, неважно чији, како Ђоковић добро игра и како га мрзе јер је Балканац, или како је Тито био велики политичар иако је побио много људи. Ето, приче, да се убије тих сат и по, два сата паузе. Понекад причамо о послу или о *ѿородици*. Но то је углавном како је посао тежак и компликован, како има много непотребне папирологије и како би требало да нам уведу компјутере у канцеларије, или како је нечија жена тешка и досадна, неразумна јер има само да чува дјецу, кува ручак и спрема кућу, а тај неко се одире од посла па кад дође кући желио би само да се одмори али не може, а често нема ни ручка или је једно те исто за ручак, или су дјеца напорна, стално се свађају међу собом и туку, па једно плаче, а друго се смије, па мора да их раздваја и да суди *ко је крив...* А коме се то ради после цијелог дана на послу? Ко жели да се врати кући *ѿо*ме после осам сати проведених за радним столом? Нико, наравно, па ни ја. Зато сам развио спор начин вожње. Возим око 30 на сат. Баш као ограничење у центру Њу Јорка што сам прочитао на Си-Ен-Ен-у. Кажу да је то револуционарно и да ће то натјерати људе да мање користе аутомобиле. Возим јако полако, враћајући се тих осамсто метара од посла према кући. Обавезно свратим у продавницу, па макар и ништа не морао да купим. Тада частим дјецу чоко-

ладом или жену неком грицкалицом, кока-колом, нечим што воли да грицка увече уз серију. Ту *ушѝегим* неких сат времена. Бирам сваки производ као прави школовани нутрициониста. Чак не ни као нутрициониста, него као Хигијеничар исхране како ми је објаснила нека странка која је завршила медицину за то звање и јако се љутила што смо је звали нутриционистом... Загледам поријекло хране, количину соли и обавезно калорије, из чега су, из бјеланчевина, хидрата или масти, па које су масти у питању, засићене или незасићене и колико је хидрата из шећера, а колико из скроба. Чitam етикете на *нашем* језику и на енглеском, да бих био сигуран да није нека превара у питању. Размијештам кесе полако, постављајући их на задње сједиште тако да ни једна не може да склизне ако будем морао да закочим нагло. Можда не би ни пале због моје споре вожње, но за сваки случај... Степеницама се пењем лагано, упирући ногама јако о под, вукући се снажно руком за гелендер, док у другој благо савијеној у лакту држим све кесе. Ипак су те степенице моја дневна физкултура па покушавам да *извучем* што више из њих. Да мало прорадим све мишиће ногу и руку, колико могу. Углавном, од посла до куће ми укупно треба неких сат и 20, или сат и 30 минута ако је гужва у саобраћају. Ових осамсто метара је читав *мој свијет*. Мимо куће и канцеларије. И новина.

Кад дођем кући, тих првих сат времена је занимљиво. Причам са дјецом и женом, говоре ми како су провели дан и јако ме изгрле и изљубе па се поставља ручак само за мене јер су они сви већ јели, свако у своје вријеме. После ручка почиње *ѝакао*. Ако су лијепи дани нешто је боље, јер дјеца изађу напоље па ми остаје да слушам женине

празне приче, планове и идеје и да климам главом док се смијешим увјежбаним осмијехом срећног задовољства, пожељним код сваког супружника. Могу тада у позадини да пратим неку емисију на телевизору, само морам на пазим да се не *удубим преливише* јер ако примјети да сам одлутао или не одговорим на серију брзих питања, или одговорим погрешно виче:

– Је л' ти слушаш мене! Укључи се мало јадан не био!

Уколико су кишни или хладни дани та четири сата су *бескрајна*. Ту се види права релативност времена. Никако да се заврши вече, као да траје годинама, попут оног филма, гдје један сат проведен на некој планети траје као седам година на Земљи. Све се слије у једну велику бесциљну згузвану *прудву* времена, простора, људи, вике, свађе, пребацивања. Жена и ја се не свађамо наглас никада. Свађамо се само дугим и пријекорним погледима да не би *подривали ауторитет* једно другом пред дјецом. Обично се то сведе на њене погледе типа: *Јебаћу ти мајер за ово кад лећемо!* И моје збуњене: *Шта сам сад урадио?* Искрено не знам у деведесет посто случајева шта сам погрешно рекао или урадио. Чак ни пошто ме изриба пред спавање неколико сати касније. Неких ноћи заборави или је преуморна па само заспе, а неких ме риба бијесно сатима, у пола гласа са грчком у грлу и пјеницом на устима којом ме запљувава пјевајући своју бијесну *усјаванку*: *Је л' чујеш ти мене, будало једна незрела?! И слично*, док покушавам да се искључим и понављам у себи *Жермин Жибао* дуго, дуго, док слогови не почну да се мијешају и губе постајући само мисао о Жермин Жибаоу па се све распадне у милион свјетлуцавих Жермин сунаца и ја *ућонем у сан*.

О ПИСЦУ

Горан Јовановић је рођен 1982. године у Бару где је завршио основну и средњу школу. За време средње школе бавио се новинарством на локалном радију и у локалним новинама. После средње школе одлази на студије књижевности у Београд. Након завршетка факултета враћа се у Бар и ради као новинар и издавач у издавачкој кући *Гиліамеш*. Књижевношћу се бави дуго, за своју душу.

Објављује од недавно.

Нове књије

ПРОМЕТЕЈЕВ ЧВОР

(Аутор Ранко Павловић)

АУТЕНТИЧНА УМЈЕТНИЧКА ИСТИНА

(Над збирком сонета *Прометејев чвор* Ранка Павловића)

Скоро већ хиљаду година сонет је омиљена пјесничка форма европских мајстора. Сонетом се све изражавало, али најчешће он сам, јер је захтијевао савршено познавање својих могућности. А оно унутрашње, суштинско, увијек упитно, ко сам и шта сам и зашто постојим – да би у једном тренутку пјесник подвукао линију и узвикнуо: Боже, задовољан сам. Чиме? Е, то је већ питање на које се не може одговорити и због чега се сонети и даље пишу и вјероватно ће се писати ко зна још колико вијекова.

Важно је ово истаћи на почетку овог малог осврта на изврсну збирку сонета Ранка Павловића, под насловом *Прометејев чвор*. И тако ова збирка креће у свијет, у коме је пјесник сам и Прометеј и Дамоклов мач за чије се развезивање тражи увијек нови Александар форме и суштине. Ранко Павловић то свакако јесте. Он зна да све што се постави као сцена, све што се одлучује о тој сцени, све што блиста или очајава, јесте пјесник. А он је истовремено људско памћење и вјечна питања, вјечне дилеме. Само сонет може то да поднесе. Зато га пјесник изнова стално ствара, наговара на живот, преноси на њега дио своје патње, готово свакодневне, с новим вирусима и без њих, зато пјесник не може да се при-

хвати нечега лакшег, што се неће указати као Сизифов камен. А пјесник и камен су исти, као што је на Козари пјесник Скендер истовремено све оно што је створио, да би на крају свему томе дао сонетни облик и потом се преселио у сонет Ранка Павловића, достојног да опјева свога славног претходника. Другачије није могао ни Скендер, са сонетима је почео своју пјесничку авантуру, са сонетима је завршио.

Ранко Павловић

ПРОМЕТЕЈЕВ ЧВОР

Павловића мијеша са бајком за све узрасте, да би показао да је и бајка, попут сонета, вјечна. Као што су и наша питања вјечна, дилеме неодгонетљиве и сталне.

Ранко Павловић има осјетљивост најтананијег језичког сеизмографа, па може да осјети не само своје него и

Од сонета до сонета и у *Прометејевом чвору*, Ранко Павловић ствара своје пјесничке бројанице, искушава отпорност ријечи, смисао пјевања, узвишеност љубави која је у сонету створена. Збирка која је истовремено и затворена чврсто као добра старинска шкриња и отворена као све животне приче. Управо у тој њеној отворености смјестило се њено оправдање и стални тријумф сонета. У њој ће предани читалац видјети себе, као у поетском огледалу, које се код

туђе вриједности, дилеме, упитаности. Човјек је створио техничка чуда, открио несхватљиве ствари у свемиру и у молекули, али његова је душа иста она која својим питањима, својим очајањем и својом радошћу остаје иста. Сонети Ранка Павловића управо то изражавају, не описујући свијет него га на свој, пјеснички начин, стварајући. Ова обимом скромна збирка сонета превазилази ту скромност и нуди читаоцу своју аутентичну умјетничку истину која сваког читаоца суочава са њим самим попут нове туге или радости, очајања и љубави.

Изод из рецензије – Ранко Рисојевић

**

(Два сонета из збирке)

ЧВОР

Тај чвор што га гледаш, чврст као безнађе,
то сам ја у замци, с омчом око врата.
Човјек и у себи каткад странца нађе,
понире у сопство, али га не схвата.

Судбини препуштен, чекам да се створи
с Дамокловим мачем Александар моћни,
да ме пресијече, или да сагорим
у огњу питања, као лептир ноћни,

привучен пламичком свјетиљке што тиња.
Сам на раскрсници, а мач ми над главом.
Свуд около трње, свуд гола пустиња

У мутној даљини млад дрен се истеже,
пропиње се небу, озареном, плавом.
Можда ће успјети да мој чвор развеже?

ЖЕЋ

Срце му трепери као Творчев дашак,
док са себе стреса труње свакодневља.
Је ли то жеђ двију полупразних чаша?
Вина и усана жедан ли је, жељан?

Ноћ преображењска. Тихи шапор кише.
У сан му улази лаким скоком срне.
Жедном мјесечине, не треба му више
него срк ведрине, да таму разгрне.

Молитва вечерња још тишину нија.
Радо би да спозна што је неспознајно.
Глад је жедна, шапће, а жедан сам и ја.

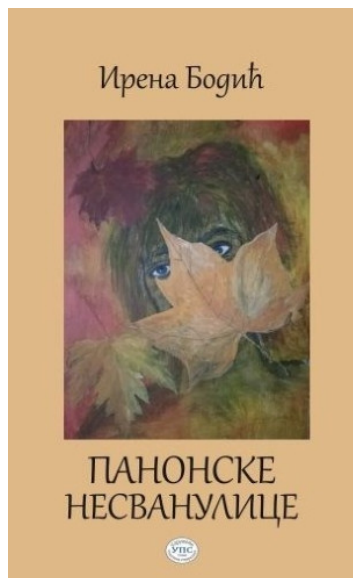
Жедан је и мјесец, сам себи говори,
док мисао жедна хрли у бескрајно,
да жеђу незгаслом небеса разгори.

ПАНОНСКЕ НЕСВАНУЛИЦЕ

(Аутор Ирена Бодић)

ПЕСМЕ РАВНИЧАРСКИХ НОЋИ(Над збирком песама *Панонске несванулице* Ирене Бодић)

Уобичајено је да се предговор, поговор или препорука нечијег дела пишу у трећем лицу, чак ако је могуће и безлично, али због сплета разних околности, о књизи Панонске несванулице Ирене Бодић писаћу у првом лицу. Надам се да песникиња и читаоци неће замерити, јер свакако, без обзира у којем лицу писали, рецензија је лични став њеног аутора.

Прва од тих околности је та што песникиња Бодић своје песме није сама склопила у збирку. Послала ми их је имејлом разбацане у неколико докумената и велики број песама, а мени је дала слободу да из мноштва одаберем стотинак за њену прву књигу. И одмах да кажем, чак ни ово што ми је послала није цео песнички опус, Богом нам дане, песникиње Ирене Бодић. Ту сад долазим до другог разлога писања у првом лицу. У мом месту живео је и писао песник Борисав Бора Симић

коме је, као и Ирени, Свевишњи одредио: *Ти ћеш бићи*

песник! И није то једино што их веже. Бора је писао модерно за своје време, што се може рећи и за Иренине стихове данас. Он је био несхваћен од људи у својој средини тад, она данас. Он је имао песама за десет збирки, а прву је дочекао тек у шездесет петој, она приближно тако. И њему и њој други су бирали песме за књигу, и обоје су песници још од првог гутљаја мајчиног млека. Бору сам знао лично, Ирени преко имејл преписке, њих двоје се нису никад срели, а Бог им је одредио сличну судбину – Песник рођењем, а не опредељењем или образовањем.

Поезија о којој овде пишем је поезија коју је немогуће, или ја то не умем, рашчланити и сецирати по дубини и ширини њене унутрашњости, јер сви шавови којима је свака песма сашивена на комаду хартије, остали су код песникиње. У њеној души и дамарима. Ирена Бодић не пише кад не мора, кад јој је срце мирно, кад јој не трепери било, али како рекох, она је песник од Бога, па њена душа трепери пред свим и свачим што је окружује. Мотиви о којима пише су разноврсни и разнородни: од војвођанске равнице, преко песника и поезије, љубави, детињства, родитељста, па до звезданог неба или ноћи без звезда. Без обзира о чему певала, песникиња Бодић у сваком стиху, сваком мотиву откида део себе. Искрени љубитељи поезије сигурно ће препознати њено несебично давање песми, тако да сваки песникињин дрхтај доживи као сопствени.

Треба истаћи невероватну вештину употребе метафора и симбола у песмама: *Огласила се гугутка/однекуд... (Зелено у оку расије)*, или *Нахраних вас сновима/Анђели моји...* (Још корачам до поезије), или *Ог свој/руна вајру за/озебле ђредем...* (Засвираће јасен). И то

из стиха у стих, из песме у песму, метафоре које само дају наговештаје читаоцу, остављајући му могућност да потражи смисао који му у одређеном тренутку одговара, а при томе чувајући духовност и смисленост коју нам је песникиња подарила.

Посебно бих нагласио богатство језика којим Ирена Бодић стихотвори своја стања и осећања. У њеним песмама можемо наћи речи које већ падају у заборав, али и мноштво њених вешто спојених кованица.

Панонске несванулице, сигуран сам, никог неће оставити равнодушним, јер ово је поезија која вас тера да над њом дубоко, или уздишете или се замислите. Верујем да ће оставити трага у српској поезији, можда тек у будућности, јер, чини ми се, да је својом поетиком, стихом и метафориком за барем пола корака испред свог времена.

Извод из рецензије – Анђелко Заблаћански

(Две ђесме из збирке)

ЉУБАВ

Драгоцене тренутке
У плућа увлачим
Дубоко као дим цигарете
Забацујући главу
Попут рибе на сувом
Што зева гутајући седмо небо.

У раму од ружиног дрвета
С песничким шеширом Превера
Грли и Барбару.

Незнана знанко
Очи сам твоје украде
Скривене испод
Дебелог слоја снега.

Под ребрима бих да задржим
Звукове пчела и шапат појања.

Одзвањају чуда у чудним шумама
Шкргућу браве у напуштеним кућама
Зарђали часови
Узбуркаше тихе воде Дона.

Каљин – какаљин – какаљин – какаљин.

Окреће се точак сунца
Нагињем главу
Ка сребрном седефу песка
Из тишине капље реч
Да утоли жеђ на рубу пустиње.
Распукло се небо
Боје слоноваче.
Океан дамара.
Бронзана жено
Песмо над песмама.

У туговну суботу
Још два ступца за Перу Зупца :
Сву ноћ су ђадале неке модре
Кише, кише, кише.

ЋУД

Модри се небо
Месечина капље
Густа
Ноћ се спушта
Тиха, пуста
Искре небеске
Злате се у тмини

Срмом ткају вео планини

Крикну птица белоглава, прелете
Чека жртве, с месечином се стопи
Тишину попи
И опи
Све стазе скривене
И мене, и мене.

НОЋИ ВУЧЈЕГ ЗОВА*(Аутор Анђелко Заблаћански)***ПЕСНИК СУШТИНЕ О СУШТИНИ**

*Само се срцем добро види.
Суштина се очима не да сагледаји.
– Антоан де Сент Егзипери*

Нова збирка песама *Ноћи вучјеї зова* песника Анђелка Заблаћанског, својеврсни је поетски наставак трагања за суштином свега око нас и свему у нама, с тиме да у овој књизи песник почиње своје трагање од поезије, преко песника, друштвених околности, и напослетку, у духу свог сензибилитета наставља трагање према љубави, жени. Збирка песама *Ноћи вучјеї зова* подељена је на три дела, три песничка циклуса, а слободно можемо рећи и на три књиге, које као опонент стоје једне наспрам других: *Кад обичносї мине*, *У нама и око нас*, *Одоцнели сїихови*.

Први циклус у књизи *Кад обичносї мине* интригира читаоца, ништа мање него и сам наслов читаве књиге, сигнификује нам једну истину: да ћемо вредност правих ствари спознати тек кад *обичносї мине*, она обичност која како песнику, тако и сваком човеку одузима драгоцене тренутке живота. Прва песма у књизи, као пролошка *Ђавоља иїра*, за коју је песник јасно назначио да је посвећена поезији, представља неку врсту бунта, песник јој даје једно сасвим ново обличје кроз асоцијативне призоре њеног васкрсавања у живо биће, које као да жели да га угуши својим прстима или својим словом:

*Осећам нечије прсте на свом челу...
...А ноћ наслутих сам у овој љувој соби.*

Та песникова самоћа је често плодносни извор за стихове, песник нам неретко говори о њој, готово увек као тескобној, херметички затвореној, а ипак разгранатој, јер увек израсте у стихове. Основна композициона карактеристика збирке је вишеструко надограђивање појма суштине. Суштине живљења, писања, љубави, патње, суштина је појам изузетне појаве, која из књиге у књигу јасно оцртава песников профил. Песник поставља питања кроз песничке поступке богатим средствима акустичне симболике. За Анђелка поезија је начин живота, отуда овај циклус и заузима први део књиге; размишљања о поезији, битност спознаје света пером, разочарења и радости кроз призму стиха и реквијем себи. Траговима сопственог ка сопствености, поезија је бол и лек. Све за чим посегне пронаћи ће само у себи:

*Брсти своје мисли с џрновићој жбуна:
Сред јолећној поља изниклој одавно.
(Самосвојност: Песнику)*

Песник се са дозом ироније осврће и на књижевни ангажман, за њега су поетски кругови кошмарни сан, због којег жели да остави стих, свестан естрадизације уметничког болује над искомском поезијом: *У мени је песник умро у зеници / На јруди стиснућући поезије зору, али бугећи се из тој сна ујада у онај нови, неизбежни: песму: Да се не пробудих у сну неизбежном / Песмом што се чува под оштрицом*

руба. (Песнички крујови) У овој песми лирски субјект демистификује легенде, призива у помоћ мит да сликовито прикаже борбу истинске уметности над *продавцима празнине*, деца Црнобога и ламије, чувари инспирације наспрам *вампира без зуба*, празне песме спрам оних које кипте сликовитошћу. Песник не стаје у намери да разоткрије полуинтелектуалце, па у песми Надрипоета сатиричном оштрицом запиткује: *Шта ли то песник смислено рече...* И сама синтагматска јединица – надрипоета осликава стање у друштву и ван уметности. Надри је постало неизоставно у сваком сегменту друштвеног живота и залази дубоко у науку, у религију, у душу људску. *Надри*, оно од чега човек не може побећи. Али, већ у наредним песмама видимо сјај на хоризонту, *судба песникова* није заборавна, ноћ је време инспирације, ноћ, не само као временска одредница, већ као стање ума и свитање као коначни резултат: песма! Опет песма, која поетама даје моћ: *Да стихом трају временским недрима*. У истом циклусу су и песме посвећене песницима Бори Симићу и Добрици Ерићу, као епитафни завештај *небеске слободе* и горе где поета пловио *сам је васељеном*:

*Умро је песник, кажу, мада песници не умиру,
Ошишао је само да види ту слободу небеску
(Ошишао је песник: Добрици Ерићу)*

*Сам је васељеном у ноћима бдења
Сабирао у стих речи Божије,
Исклесане вером од најчврће стоне.
(Оглазак песника: Бори Симићу)*

Са песничког бденија песник прелази на универзалнији план у циклусу *У нама и око нас*, на годишња доба која су у нама, на снегове пролазности у нама, мајску елегију, ново доба и празнину, која нам је постала карактерна црта. Оно што овај циклус чини узвишеним је религијска нота, она се већ од прве песме појављује и траје све до краја циклуса. Песма *Ближњи* написана на Велику Госпојину 2019. године, мо-

менат је радости коју лирском субјекту причињавају његови најближи, песник зна тајну постојања, да човек кад је сам, онда је као напуштено стабло, а уз своје вољене бива богати воћњак: *Јер без њих сам сјабло шљиве којеј нико не бере*. Дух предака не напушта поезију, већ кружи над њом, у песми *Србину*, песник узима за основну тему освешћење. Подсетник Србину да га преци гледају, кроз опомену и горак усклик казује о тренутним друштвеним околностима. Песник даје једну врсту ропске визије. Робујемо забору, новом друштвеном поретку, заборављамо своје корене:

*Са својих хумки љреци иде ти љлеге
Кад злу љродајеш љоколења млађа,*

Овим циклусом доминирају пејзажи јесени, али јесени као субјективног осећаја, не увек искључиво годишњег доба, ове песме су у служби песниковог исказа узалудности борбе за повратак старих вредности у живот (*Сейтембар, Октобар, Октобарски суион*). Песникова жеља да неке песме потпише датумом настанка, у нама ствара осећај битности тог временског тренутка. Овакав вид обележавања почиње од песме прве песме *Ближни*, наставља се у песми *Октобарски суион* (16. октобар 2016) и појављиваће се често до краја књиге. Једном песмом песник нас подсећа на велике мајске поплаве које су се десиле 2014. године. У песми *Мајска киша* он се обраћа директно киши, даје јој божанско и свемогуће обличје. Прекорева је због немара и силине којом се сручила на несрећни народ, жалећи сва преливена речна корита, мајке и децу, све њиве и куће које је те несрећне године погодила страшна поплава, упоређујући је са библијским потопом.

Читајући песме све је уочљивија нота безнадежности и меланхолије, али и осећања отуђености и беспомоћности. Животно доба у коме се сопствено биће осећа беспомоћним, без илузија, амбиција, утопијски. Овај осећај је пресудна тачка, са које је Анђелко Заблаћански одлучио да одбаци друштвене стеге, па и по цену губитка поетске димензије живота. Тај осећај даје изобиље тема у којима читалац може пронаћи део своје душе или бриге, а који се оваплотио у Заблаћанским песмама (*Ту око нас, Они, Вајра и лед, Ново доба, Кућа насред друма, Колона сенки, Појанима...*)

Поезија Анђелка Заблаћанског је довољно плодоносна и естетички оквир његовог дела је довољно богат да

обезбеди трајање тог песничког пута, подстичући га увек на поетску страст и застајање зарад дивљења природи, ноћи, сутону, месечини, жени... И управо у трећем циклусу књиге *Одоцнели сѝихови*, круг мотива песама образује се око неке врсте језгра у чијем средишту стоји жена. Песник путеног изражаја, какав је Анђелко Заблаћански, жени даје готово божанску надмоћ, њену лепоту ставља на пиједестал савршенства, и тако јој даје и главну улогу у сваком немиру. У пределу сна одвијају се најчешће све лепоте уживања са женом (*Замор, Илузија, Ноћ с њом*). Његови лирски описи жене препуни су еротског набоја, али су сасвим прозирни, до танчина јасни, питки и недвосмислени:

*Од искона ваѝра је у жени.
Сѝид су измислили људи,
људи ѝразни, ѝкорни и сени,
да се лакше врелој крви суди
(Памѝи)*

*У глан ћу сок брескве да скуѝим,
Ако се раскрылиш ко у леѝу ласѝе
Пољуйцем једним целу да ѝе куѝим
Док ѝохоѝа моја у ѝеби сва расѝе....
(Пожуда)*

У светлости ове еротизоване поетике, римовање је као добошар који свира у добош срца. Читајући стихове осетимо сваки нерв песника, пулс, трњење пожуде. Песник не одустаје од своје устаљене форме, има свој већ изграђени стил поетизовања, не уноси неке значајније новине. Уз све

квалитете не можемо оспорити посебност и јединственост у новијој српској поезији. Оно што у последњем делу књиге зацело можемо још приметити је и истицање разлике у годинама песничког субјекта и жене у многим песмама. Отуда више пута можемо препознати Костићев утицај и манир, где је стиховима разлика у годинама готово увек непремостиви јаз између двоје љубавника. Прави пример за то је песма *Мојло је џако – Ленки Дунђерској*. Тај јаз ће се из песме у песму продубљивати и приказивати у свој својој величини и немоћи. Песник даје савет узмицања, да победи ум, наводи читаоца на самоиспитивање, буди осећај моралне одговорности, а са друге стране бива ухваћен у коштац кад песму започне у знаку уздицања, као да доноси пресудну животну одлуку, а затим се у трену опрашта од племенитих порива и препушта се пожуди и страстима (*Жена у дејшећу, С њом, Пад у бездање, Кад банеш, Памџи, Касни сујон*). У једној од песама у овом делу књиге, песник као да нам на трен даје одговор – шта је то суштина, где из наслова песме *Пад у бездање*, можемо закључити да је управо то узлет емоција, а онда пад у бездање. Та смена осећања, која као на клацкалици држи тегове са обе стране ваге. Скок и пад у свим сферама живота је оно што нас чини живим.

Песник стварности, саткан од имагинације, окован сопственим стегама у свом кутку од снова, несебичног и срдечног духа, оживљава стихом призоре које непосредно опажа кроз прозор своје собе, на зиду од жеља и чежњи, у постељи од ланаца скованој, укључујући и непролазну фолклорну ноту, која овом урбанистичком животу пружа једну опречну слику стварности. Ноћи су лепше тамо где зрију трешње, где чворци певају, где откosi сена буде сваку пору,

лепше се пати у рајском врту, него у сумпорној долини.

Овом књигом песник нас враћа себи, а да би реакција имала естетски карактер, потребан је управо повратак себи, поглед у своје унутрашње „ја“.

Извод из рецензије – Невена Милосављевић,
професор српске књижевности и језика

(Две ђесме из збирке)

СВЕТОМ ГЕОРГИЈУ

Прободи духом аждају у нама
Кад кржави месец падне на реку
Наших грехова, посрнућа, тама
Сукоба добра и зла у човеку

Разбистри наше очи замућене
Гордошћу, псовкама и ништавилом
Међу људе врати све одљућене
Што клече дуго пред ђавољом силом

Дај нам да чујемо топот твога ата
Да лакше нађемо пут искупљења
И твојим копљем брат да чува брата
По том да нас памте наша поколења

Навек да горе свећа и кандило
Кад се зарумене трешње мајске
Пред иконом твојом задрхтаће било
У нас кад уселиш Ти светлости рајске

6. мај 2020.

ОНИ

У пуној глави чувам гнезда умрлих птица,
Осећам миришу пера, пев им мирише,
Док упорно погледом ми кружи крешталица
Нудећи само непој и ништа, ништа више.

Руке ми вежу људи без душе, без свог ума;
У туђој снази бесни, сами пред собом дични,
Мене би да одведу далеко од старог друма;
Без темеља, без грађе куле дижу невични.

А мојој птици бране умрли пев да оживи.
Залуд гудала, струне – невични време кроје,
За бездушје њино – увек су други криви,
Мада знам – за њих сем њих, други не постоје.

ИСТОЧНИК

(Аутор Невена Милосављевић)

ОДЈЕК УЗРОКА У ПРОВАЛИЈАМА БИЋА

(о књизи поезије „Источник“, Невене Милосављевић)

Када сам размишљао о томе како би се у једној реченици могла описати поезија Невене Милосављевић, дошла ми је некако пред очи мисао великог француског књижевника, Виктора Игоа, којом сам уједно и именовао овај приказ. Наиме, чини ми се да је она и те како погодна за ту сврху. Јер шта је поезија која се црпи из онтолошког Источника до *одјек узрока у провалијама бића*. До тих провалија се долази *магистралом вена*, како би рекла Невена Милосављевић. Она овом збирком чува своје пјесме, јер се *и* такве чувају. Она их *предосјети* и чува „Од смрти, од снова, од туге, / од свега, од чега се не може чувати, / не као жена... Не као пријатељ. / Већ као слово беспочетноме Логосу.“

Будући да се књига зове *Источник*, присјетио сам се овом приликом, такође, и дјела Светог Јована Дамаскина, које носи назив *Источник знања*. Искуство које доживљавам пишући о поезији, наводи ме да се, у неком другом смислу, пронађем у његовим ријечима управо из тог дјела: „Знајући за недостатност свога ума и за оскудност свога језика, оклевао сам, о, блажени, да се подухватим ствари које су изнад мојих моћи, и да се одважим на оно што је немогуће, као какав дрзник и безочник, не узимајући у обзир опасност која прети онима који се на слично одваже.“ Но, можда је то знак да треба да пратим траг светоотачке традиције у приступу овој поезији. Штавише, можда је Неве-

нина Трнова лесџвица надахнута Љесџвицом Светог Јован Љествничника.

„Узвери се уз лестве, / добродетељи моја, / самосудом вагана, преиначи тас, / нек и горе запне левча и претури кола, / нек погине судбина, нека нема нас”, пише ауторка. Обратите пажњу, ево, на ово „нека погине судбина“. Погибија судбине није ништа друго до слобода, а слобода је, пак, суштина љубави. Стари Грци су имали више термина за различите врсте љубави. За разлику од тјелесне љубави или *ероса*, затим пријатељске љубави од-

носно *филије*, узвишена или божанска љубав јесте *аџаје*. Ова књига започиње циклусом пјесамa под називом *Аџаје*, што само по себи довољно говори, ако узмемо у обзир оно што је претходно речено. Отуда не чуди осјећај да су православном духовношћу надахнути стихови баш из пјесме *Аџаје*:

„Слушао сам о лепоти гетсиманске руже, / али нисам је спознао,”

као, на истом мјесту, и верси:

„Презирем немоћ језика да именујем твоје постојање, /које се у мојој вечности осипа.”

Будући да је агапе, у ствари, хришћанска Љубав, то додатно појачава импресију о хришћанском карактеру пред-

стављене поетике. Уосталом, и називи поетских циклуса на то недвосмислено упућују: *Ајаје*, *Гејсимаански врш*, *Источник*, *Синајска јора*. Надасве, хришћанство нас учи да не судимо другима, јер наша срца нису створена да буду сједишта за *Порош*у.

„Одмахнеш разумом кад те бриге обузму, / сањарења су излишна са ове стране живота, / плес по жици за неспретне плесаче / и стрмоглави пад у малодушност, / кад упериш прст у нечији живот, / а ни за свој још ниси одговарао.”

Поред духовно-религијског агенса, код Невене Милосављевић налазимо и друге врсте стваралачког подстицаја, понајвише у античкој митологији и њома надахнутој класичној литератури, не изостављајући и националну књижевност, чиме ауторка одаје утисак образоване поетесе која, рецимо, у пјесми *Мисли моје једино знаш*, реферише на Дантеа и његову *Божанствену комедију*, када пјева:

„Мисли су моје зле јаруге, /пред којима Минос стражари, /оне су големи ужарени гробови, /сви кругови пакла, што обе руке прстенују, / на чијим длановима чистилиште пребива.”

Затим, у пјесми *Тишанка*, она пише: „Ослободи ме... / У мени су дванаест Титана. / И ја више немам чиме да их храним!” итд. У њеној лирици, условно речено, лако је препознати Његоша. Траг је *Ноћ скуља вијека*, којој су посвећени стихови из *Сене*: „Узвиј пуполке уз бршљан, / сено, сено негрљена, / остани, остани уз мрак, / уз маглу, буди светлост, / буди несагорна луча.” Но нешто теже, али не и немогуће, може се уочити, чак, и Милорад Павић у пјесми *Ти ме љедаш*, на почетку стоји стих: „Са друге стране ума, /

где твари као сенке стоје, / чувар је срца Хазар," а негдје при крају: „Ти ме гледаш из чаја, / очима, просто, без смеха, / враћаш на стари почетак." Дакле, од *Хазарској речника* до *Предела сликаног чајем*.

Да се поезија Милосављевићеве напаја на планинском врелу европске књижевности, показује и пјесма *Последњи Фауст*, која је, по мом личном осјећању ствари, уз пјесму *Видети свет мојим очима*, једна од најбољих пјесама у књизи, и ја сам, заиста, уживао читајући их. Премда се мој укус не мора нужно подударити са укусом осталих читалаца, нећу, наравно, убјеђивати читаоце, „и убедити камелеоне да одреде боју небу". То ће урадити Невена, само ако можемо *Видети свет њеним очима*. То је свијет „где свемир је купа коначног решења", а ту тајну нам шапућу *Бакарне усне*. То је свијет у коме „срце у примирју страда на фронту". Чуо сам кад је то пјесникиња причала једном *Рашиару*, док се „развијала стрела ка плавом хоризонту, и ницице падала с неба једна птица." Ако вас док читате ову поезију преплаве осјећања, онда је то *аqua алта*. Немојте се зачудити! Пјесме са венецијанском природом и оне без ње, јесу *Најомирљиви светови*. У овим првим је звоник истовремено и *Светионик*, попут оног на Тргу Светог Марка. До тамо можете доћи само бродом. Ако се отиснете, обратите пажњу на „мноштво алги, што као корење сидре ми снове". И идите тако све док не дођете до *Граничника*, ту се зауставите и реците Пјесми: „Не, нисмо се ми срили касно, / већ је историја рођена рано". Кад након тога настане ћутање, неки *Шайша* ће дошапнути Пјесми да вам одговори: „Случајно ме познајеш, / случајно се препознајеш.../ У мени."

Посебно је дирљива пјесма *Заборав*, посвећена свим

особама које болују од болести геменције и алцхајмера: „Ако те, напоследку, тај заборав однесе, / и у пелене мајци несрећној те врати, / ти јој на васкрсло срце у самртном часу / приони нејаку главу и с груди узми млека.“... Али како се више пењемо лирским степеништем стижемо до *Мансарге*, у том поткровљу станује и она друга врста љубави, којој је поезија кровни прозор: „а ти ме држиш за руку, кажеш ми:/- Шта нас се тичу језиве зиме, / Наш кревет је увек крај камина?“

Ако ауторка пише, „Ноћас сам Јуда својих жеља. / Ноћас се одричем... песме!“ Немојмо се заварати. Она је Јуда својих жеља да не би била Јуда свога смисла, а одриче се пјесме да се не би одрекла поезије. Невена Милосављевић јесте пјесмама *Зажмурила живој*. И њена књига јесте завршена. И, заиста, готова су „бескрајна ценкања са недовршеним“. Али ја, након свега, остајем увјерен, да овакаве духове Бог даје „Да се стиховни фењери никад не угасе.“

Извод из рецензије – мр Станислав Томић

КА ИСТОЧНИКУ

Пред вама је збирка песама Невене Милосављевић „Источник“. Већ сам наслов говори на коју ће вас страну водити ово дело, ка истоку, ка сунцу, ка светлости, иконама, олтару, ка молитви, ка души. И заиста, Невенине песме долазе из душе, оне душе која је окренута сунцу, надању, вери и љубави. Оне душе која пише без застајања, у којој све тече

лако, са узвишењима, јаким осећањима и промишљањима а онда се слапови закључака, одговора и решења спуштају према крају и уливају у мисли читаоца, који неће моћи да остати равнодушан након сваке прочитане песме из ове збирке.

Невена нам у првом делу књиге представља „Агапе“, узвишену, савршену, бескрајну љубав. Љубав у сваком смислу, између мушкарца и жене као два бића спојена у времену и простору, љубав према ближњима, према природи, према свему што нас окружује, у свакој песми је Бог, Онај из кога љубав извире. Невенине песме из овог циклуса одишу божанском љубављу.

„Агапе
један ме пут теби водио,
на њему Светлоноша, Бог”

Та љубав се у следећем делу књиге улива у „Круг” круг постојања, рађања, трајања, стремљења, уздизања и падања, умирања и поновног рађања. Круг битисања људског бића оствареног у саживоту са Творцем. Такав круг као логична последица се претаче у „Гетсимански врт”. Врт посут осећањима и мислима песникиње, оне нас воде кроз време, цивилизације, људе разних епоха, њихове начине живота, а опет, прожете истом нити постојања кроз ту вечиту узвишену љубав свега што је икада на земљи постојало.

„Мисли су моје чудесни врт
испред Артемидиног храма,
висећи вавилонски балкони,
витражи венецијанских храмова
и римски колосеуми.”

Мисли песникиње о сврси живота, као повезаности са небеским и вечним кроз сва раздобља човековог бити-сања на земљи. Стога не чуди да нас у наставку Невена води и кроз мисли песника различитих раздобља, праваца и сензибилитета. У књизи је мноштво песама посвећено музама домаћих и светских песника, лирски одговори самим песницима, мотиви из светске књижевне баштине, све згуснуто, садржајно, обилато и као такво незаустављиво на-тапа сваку пору уметности и живота. Јер када је некоме инспирација и сама уметност, кад се неко напаја са самог извора уметности, он и не може друкчије него да пише чисто и није случајно извор-источник централни део песништва наше ауторке, јер она пева о свом извору и о да-родавцу извора, који је и сам Извор, из кога се истиче живот, о Богу. Бог дарује душу, душа записује живот, јер песме су белешке душе а душе певају кроз сва времена и траже себи сличне.

„јер све је ово, уистину, случајност.

Случајно ме познајеш,

случајно се препознајеш...

У мени.”

Шапач (читаоцу)

Обухватајући дешавања у људима и универзална промишљања Невена нам говори кроз женске и мушке ликове. Ово ни мало не чуди, јер она осећа и разоткрива дешавања у човеку који пролази кроз разна искушења током живота. Невена осећа душу људи и исказује нам је кроз стихове. Зато су тако узвишени, а опет читаоцу пријемчиви. Кроз вртлог чудног и земаљског, надања и спознавања, послуш-

кивања и стремљења, спуштамо се у сонете, форму ранијих раздобља. Зато се ове песме разликују од осталих. Невена овим показује свој раскошни таленат, јер подједнако добро барата и савременим изразом и опробаним формама. Међутим, не може да се не примети да она и у сонетима оставља траг свога посебног песничког стваралаштва, јединственог до сада.

На крају збирке „Фрагменти бола“, песме из бола рођене, у спомен болу и прошлости, исткане тим тешким осећањем које ретко ко може да искаже речима. Невена је и то успела. Бол проузроковану великим личним губитком је претакала у песме. Будући да је по рођењу одређена као песникиња, она је и овога пута успела да нађе речи и каналише осећања у уметничко дело, оставивши тако сећање на драгу особу заувек забележено изузетним песмама.

„Ако станеш у песму, кушаћу те као нафору,
узнећу те молитвом у свето причешће,
кушаћу те као вино освештано у Евхаристији,
скрушена, док не добијем благослов.

Ако станеш у песму,
нека умре поезија, нека се разлистају књиге,
нека замукне тужна лира, нека се проломи клетва.
Ја немам о чему да пишем више,
ако станеш у песму.”

Збирка песама која ће вас оставити без даха, којој ћете се враћати што због уметничког доживљаја лепог, што због филозофских размишљања на која ће вас подстаћи или због стремљења ка души, ка извору, ка Творцу, ка истоку.

Ка Источнику!

Извод из рецензије – Невена Татић Карајовић, песник

(Две ђесме из збирке)

ЈЕСЕЊИ СОНЕТ

Сунце у лишћу, засијава стазе,
Куд плови жир на кори, насукан?
Што зрио је на храсту, крај магазе,
Не познајући законе нити судњи дан.

Поглед ка вису, трептај ока је трен,
Докле се простире и задњи камичак,
Над завалом, крвари по трави дрен,
Падајући на шаш, шипурак и чичак.

Ветар провејава кроз иглице клека,
Са планинског јавора сипа ахенија
Памучне грудвице, као капи млека.

Уз гај се успињу звона с врата стада,
Крцкају гране што повиле их крушке,
Иза чијих крошњи мртво сунце пада.

АГАПЕ

Љубави... Гледај кроз мене
и не слушај ме.
Путеви и раскршћа, Гордијев су чвор.
Куда се сливају магистрале?
Куда идемо везаних очију,

где су нам циљ и исходиште?
Љубави, ти си Орион мог зимског неба,
ја више не ходим земљом
и нисам роб времена,
за мене су часовничари изумрле занатлије.
Не бојим се Зевсових паса,
мени Грифон пред ноге долази.

Љубави...
Нисам презрео ту реч,
иако ми је с њом већ похабана песма,
иако ми нагриза стихове, као бесни пацов...
Самоусудом отрован.
Слушао сам о лепоти гетсиманске руже,
али нисам је спознао...
Ваљда више волим да сањарим, него да гледам.
Тако сам и тебе одсањарио, па си исувише стварна, не-
додирна.

Агапе...
Знамо се већ дуго, али ти ниси обавештена:
Негде су се сусрети измаштали,
а ти си спавала немирним сном
и можда је време да се откријемо пред собом,
не бежећи од наготе и огледала.
Волим те такву, сву обојену,
стопљену с дугом на прозору мог сна,
Гледаш негде у бездање
и не чујеш бунцање једног лудака.

Агапе...

Већ звучиш пунотом мог презира.
Презирем што су векови умирали без нас,
презирем сутоне и сумраке,
све оно што тоне и мрачи,
не остављајући времена за дах!
Презирем немоћ језика,
да именујем твоје постојање,
које се у мојој вечности осипа.

Агапе...

Један ме пут теби водио,
на њему светлоноша, Бог,
који те приказа мени
Као Константину Часни крст,
па отада ходам к теби,
уназад...
Још само у Бога и Голготу верујем,
све су варке овог света као четири јахача,
све су страсти овог света зло семе,
а срца наша плодно тле за које се им клица хвата.

Љубави...

Уђи у песму, нека ми већ
потрошена реч похаба срце!

Неко ђева – Драјан Величковић**ЕВО МЕНЕ**

Ево мене дошао сам по сопственом трагу
Да оплевим перунике и збуним тишину
Од сећања могу тешко
Груди да оболе
Све што имам зарасло ми
У кори тополе
До амбара преко траве газио сам стазу
Једва сам у трулом лишћу пронашао име
Од папрати још образи
Црвене и бриде
Пробао сам да оживим
Ал' видим не иде
Вришти туга ко из гнезда отроване птице
Ноћ је хтела да утисне заборав на длан
Збуњене и уплашене
Тумарају сене
У ноздрве чај од липе
Накваси ми сан
А ја лајем с керовима иза задњих кућа
И режим на густу маглу јединим ми родом
Као путник намерник на
Сопственом прагу
Самог себе дочекујем шећером
И водом

КОШУЉЕ

Моје су године кошуље лудака
на образу ожиљак
флека варичеле
шуња се прошлост
рђавог ли знака
још увек ми подеране, ципеле
кô целе
Ђуте, хладне као мрак
у старом оџаку
изнемогле, малаксале
безобразно старе
дођу саме, непозване сакривене
испод стрехе
кишу пљуну, ошамаре
па увену и остаре

Тихо, кô са старе чесме клизну
капну, успомене
на трен бљесну и заискре
после нејасно се виде
у црноме адресару несмотрено
слова макну, жмирну
трепну уплашена као
да се нечег стиде
Миришу на дивље траве
измучене ветровима
и трепере као струне, на промаји
и ја с њима
мутне слике младих снова

неуредно побацане
у цепове од кошуље ја их
слажем неопране

И на крају полугласно, време пузи
једва дише
кад предахне стане мало
на босиљак замирише

НА ХЛЕБУ И ВОДИ

Ових дана прозори ми зарђали од тишине
Преко лица меке сенке и болесно време
Тескоба ме стисла нека
И неће да мине
Још самоћа са мном спава
И о мени брине
Ево штитим од хладноће болешљиве дане
Разапињем платно ноћи
Од гране до гране
Варају ме немилице фарбају у мрачно
Мисле да ми тама годи
Можда је и тачно
И не причам само ћутим око мене ништа
Све су моје грађевине губилишта
И згаришта
Трудим се да држим корак
И не касним за животом
Одолевам страховима надом
И добротоу
Сад на води и на хлебу

Борим се на све ил' ништа
Ал' кидишу на темеље и руше ми упоришта
Кидају ме на комаде развлаче ме
И черече
Дан некако и спакујем
Али где да сместим вече

У БЕЛЕГУ ЗАПИСАНО

Одвајкада у белегу, леже тајне уклесане
Ушушкане маховином, ветровима ишаране

Беле виле и демони играју по баруштини
Сећања ме на трен дирну, па завриште по планини

Док се боји у потаји, време ћути ослушкује
Сви страхови и ожиљци све у њему обитује

Укус земље у устима, црна смоница и глина
У трептају ока вечност, што се вуче од давнина

Али некад свану дани изнемогли, гладни, посни
Ниоткуда дође вода и облаци градоносни

Жито полегне пред жетву, буде њива болно пуста
Нечастиве силе приђу, лебац узму ти пред уста

Нема краја ни почетка, уточишта и надања
Све у једном истом кругу од рођења до страдања

Беже звери у јазбине док не прођу непогоде
Сви облаче врашке коже, рођени мој роде

Можда залуд око врата воденични носим камен
Црепуља ми поломљена, утули без жара пламен

Плави се у оку суза, на кантару мерим бриге
Добро је док мрзну ланци Часне куке и вериге

НЕКО ПЕВА

Сваког јутра неко песмом оплакује
Моја поља
По неке на јаук личе, неке буду
Болни крик
Да ли је то провиђење
Клетва или Божја воља
Да угасим босом ногом, пламен
Жар и жртвеник

Од те песме низ образе, врелог сунца
Липте капи
Кад ливада пукне гола загрцнем се
Туга зјапи
Слогови и бразде дрежде
У откосе себе стављам
Уста горка, не говорим вранама се
Само јављам

Ехо вришти и одзвања, негде
У подножју брега
Арије ме грудоболне нађу саме
После свега
Дах трепери, врелина ме
До костију разбаштини
Гледам с ветром, плеше трава
Ја тихујем у тишини
Да ли неко можда данас, пева
Оду мојој срећи
И да хоћу од те песме никуд
Не могу утећи
Од лепета лакокрилих, бежим
Док не будем спутан
Подари ми Боже разум
Да са песмом не
Одлутам

О ПЕСНИКУ

Драган Величковић песник, сликар и музичар је рођен 10. септембра 1963. године у Великој Сејаници код Грделице.

Пише од ране младости, песме објављује у књижевним часописима и разним интернет порталима.

На више конкурса и такмичењима бива награђиван за своје стваралаштво.

У припреми су му две збирке песама од којих је једна на дијалекту.

Живи и ради у Великој Сејаници.

Две ђесме – Милица Краљ**ДЕВА ВЕЗЕ КРИЛА ПОЗЛАЋЕНА**

Кипти расцвало класје у млазу са студенца
(*џек оно нешџо сџравно џоџмуло душу шџреца*)
Пршти у расвиту зоре у првом кружићу зрака
(*џо неџојамно џримиче се из мрака*)
Над засенченом гором развијају се крила
(*њушкица џреџећеџ сџвора веџ се џприближила*)
Иглица постаје крст којим се може(ш) спасти
(*у злаџној ниџи џрен сачуван од џроџасџи*)

ИКОНА СРЕБРЕНКА

Нинај гором плач ђурђевка; кукурека; жуне црне.
Нинај гором трк ланета – позлеђено сунце трне.

Нинај гором за Тројана вечера се касна спрема:
једногоци и двоогоци; ни Сребренке сеје нема.

Крштена се душа вије у магленом огледалу
Крилатица сестру буди изнемоглу и сусталу.

Нинај гором низ Павлицу, Студеницу, Сопоћане...
Брат Крилати у призиву скупљајући преостале

све по реду и по части: руке, главе, кост костију
што у тмоној Нинај гори над сејином косом бдију.

О ПЕСНИКИЊИ

Милица Краљ, песник, есејиста, књижевна критичарка и новинарка, рођена је 12. фебруара 1953. године у селу Каменаре код Крушевца. Југословенску књижевност и српски језик студирала је на Филозофском факултету у Приштини.

Објавила је књиге поезије: *Двери*, *Од светлости светлости*, *Људско месо* (два издања), *Небом расла бела црква*, *Засејах лан*, *Икона Грдана*, *Леји Јован*, *Момачка јрана*, *Чрнилница* (изабране и нове песме), *Хариџонова јлава*; *Зайламати са усана ружа* (светска и српска љубавна поезија), *Сневне Евине кћери* (прва антологија поезија жена у Црној Гори), *Мајстори смрти* (есеји о песницима самоубицама), *Савремено српско јесништво у Црној Гори*, *Песмојворка и владарка Јелена Лазаревић Балшић*, *Арахнина ниш* (есеји о песникињама, сликаркама и хероинама), *Ријеч и вријеме*-Удружење књижевника Црне Горе (у коауторству).

Уредница је Трибине „Ријеч“ Удружења књижевника Црне Горе.

Живи у Подгорици.

Пребирање ноћи – Валентина Милачић

ЛАВАНДА

Лавандом претачемо
звјезде,
збуњујемо ноћ.

Не помиче се луна.

Ужарена лаванда,
наш је загрљај.

ОКНО

Отворен прозор,
ноћ пребире
сламкасте звјезде,

сванућем се
слијевају у саће,
у окно,

заживи мелодија,
чиста
неуморна поезија.

ЛАБУДОВИ

Лабудови на језеру
дарежљивим очима
привлаче воду,

кљуновима
обликују срце,
самосвојни и слични
крхки и јаки,

у одласку
у повратку
у једној капи
језерске воде.

О ПЕСНИКИЊИ

Валентина Милачић је рођена 22. марта 1966. године у Равном Селу у Србији.

Објавила је збирке поезије: *Име тишине*, *Вијенац несанице*, *Близнакиња прома* и *Ками до камена*. Објавила је и стручну књигу *Компјутеризација васпитања у електронском процесу сажања теорије и праксе*. Добитница је награде *Спиритово*.

У припреми је њена нова књига поезије. Песме су јој преведене на македонски, енглески и мађарски језик.

Живи у Бањој Луци.

Ту поред нас – Бранка Блајојевић**ЗАРЕЗ, ТАЧКА И ВЕЛИКО СЛОВО**

Дим цигарете, лишен правца, плови,
ка чемерној рупи, кроз ваздушни лонац,
пјена на чаши слива се низ стакло,
минуте свемира и тишине броји.

Један за другим нестају кругови,
ломе свјетлину гасећи бјелину,
ишчежава пјена на замагљеном диму,
киша и снови, Сунце, киша и снови.

Суморно, сивом бојом саткано небо,
све ниже пада бродоломећи гране,
олујна ријека разнесена вјетром,
потпуно нечујно плетивом хрли.

РЕЗ

Једро ћелије,
вришти из свег гласа
не допире до уха,
не продире.
Зидови чврсти,
бетонских коцки
ни пукотине, ни огреботине,

раскорак дробе хладан.
Умире живот обгрљен трњем
дебелих врхова сјечива.
Вришти и даље,
само ћути и
пушта резу да цури,
јер луди.
Мостовима није милостиво,
данас.

СУНЦЕ УМЈЕСТО ШЛАГА

Свитање таласе чула сели у њедра,
радосно и нечујно плетиво штије,
жиле хрле ка љубавном чвору
који све тише и тише сијева.

Крој са иглама саплиће,
кроз паукову мрежу заврће,
тка вријеме непролазног платна,
нит кише, нит вјетра, нит зрна прашине.

Оловка води плес са муковима,
чистина кô слатка паприка,
прожета искром искона
јединог фењера.

Сунце умјесто шлага,
уз јутарњу кафу, све кости
у тијелу носи, у лет ка врховима
прстију окренутих, небеским крилима.

ХАРТИЈА БИЈЕЛА

Лако као перо оловка клизи,
на хартији бијелој нижу се ријечи,
једна за другом мирисно слажу,
пјесму о љубави и стихове о срећи.

Од уха до уха осмијех се пружа,
магија жива радост ми кружна.
Зар је могуће срећан на јави снити,
и живјети кроз додир танког папира,
и вољети, без обриса?

Кроз тијело се прожима осјећај Сунца,
што грије топлином простор око срца,
смисао лети са временом, које важно није,
и куца, и куца, непрестано куца.

Зар је могуће срећан на јави бити,
због хартије бијеле и оловке смјеле?
Зар је могуће снове о љубави живјети,
престати дисати и опет оживјети?

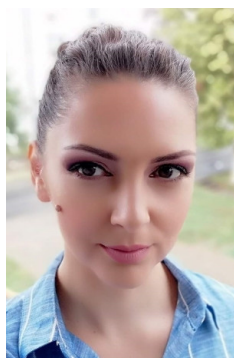
МЈЕСЕЧЕВ КРУГ

Зов зиме кроји моје име, јер
мјесечевог стиха дијете сам ја,
микроелеменат сваки у мени,
засвира фрулу кад угледа сјај.

Пјесма тишине стоји уз мене,
ритам јој даје најљепши звук,
ноћи су моје мирисне сјене,
оне трепере уз вјечити круг.

(Све)мир кроз вене лебди уз слух
несметано бројећи часова лет,
дубином рони кроз ћелијски мук,
и носи на длану свјетлосни дух.

О ПЕСНИКИЊИ

Бранка Благојевић, правница по занимању и песникиња у души, рођена 1985. године у малом поткозарском селу Горњи Подградци, гдје је завршила основну школу. У Градишци, где данас живи и ради, завршила је гимназију, а високо образовање је стекла на Правном факултету Универзитета у Бањалуци.

Пише од дјетињства, али како ју је живот одвео другим путевима, тек одавно је стекла услове да се посвети књижевности. Тренутно је у припреми за објаву њена прва збирка поезије.

Песма *Теорија крвних жила* објављена је у зборнику *Истина о Србима* у октобру 2020. Године. На разним интернет порталима објављује поезију и прозу, а у петнаестом издању часописа *ПоезијаСрб* објављено је неколико одабраних песама.

Приказ – Ана Мишић Стошић**ИСКРА ДУШЕ КОЈА ПЛАМТИ**

(Срба Ђорђевић – Зајубено јајње, Курјак који, Врање, 2020)

Сковао сам за Њу ђердан стихорима,
И по који сонет донесе ми њима
(Моја Мала)

Срба Ђорђевић познат је читаоцима као заљубљеник у призренско-јужноморавски дијалекатски тип српског језика, како он каже, у *врањски жарјон*. Говор који је представљен у овој збирци песама на један поетски и продуховљен начин осветљава Врањанце, па и све друге припаднике српског рода, у једном сасвим оствареном руху (сонетни облик), где су заокружено дати језик и теме, обоје непролазни у времену које пребрзо пролази. Песник срачунава своја остварења и постојање на овоме свету, поздравља се са свиме што је за њега постојало као истина, а и са оним што га је затекло у позним годинама. Немири љубавне чежње заузимају значајно место и испуњују странице, као печат, јер најпре наступају песме које испредају живот гласом песника који критички мисли и дубоко осећа. Он наступа као апсолутна индивидуа и води нас кроз свој песнички свет у којем живе сви људи и сви страдају од истих бољки. Оно што се не види овде је оно што се види, а то су мисао у самоћи, сан, дерт, уздах, заборављена жеља и нада да ће се остварити један сан.

Као што сам аутор каже у предговору: *Ова збирка је покушај да мало „разљућим“ и мало „разјалим“ читаоце,*

нижу се песме распоређене у четири циклуса – најпре *раз-љућује*, а затим *разіаљује* својим стиховима. У збирци постоји кретање од рефлексивне тематике са освртом на садашње али и на прошле догађаје, ка љубавној тематици која такође има кретање у времену – од Враћа од пре сто година ка садашњем. Постоји покрет и у језику, јер отприлике трећина песама написана је српским књижевним језиком, док је први део збирке остао у духу говора старог Враћа. У оба типа песама преовлађује мотив туге, тешке непроболне туге и жене као лек и олакшање. Препознаје се лирски субјекат који је у јесени живота, а осећа студени задах зиме и смрзавања. Песме су најчешће наративног карактера: стихови су десетерци и дужи, често смештени у форму сонета, од два катрена и две терцине, са римом. У свим песмама уочава се изразита трезвеност и побожност (ту су светитељи, празници, обичаји, осећај грешности). Временске одреднице потичу управо од празника, па је опеван Ђурђевдан, Васкрс, Богојављање, Свети Ђорђе, али спомињу се и годишња доба: јесен, зима, а највише лето и пролеће. Мотив природе који је изразитије заступљен у трећем и четвртном циклусу доноси баште, реке, планине, биљке (јоргован, мак, орхидеја, бреза), животиње (голуб, славуј, срна) у сагласју са песничким осећањима. Присутан је и мотив песме, звука виолине и лепог женског гласа који опијају и заносе душу, као што природа са цвећем и птицама опија и зове на љубав. У вину и музици, поред кафанске певачице лечи се душа која гори и пати од несанице. Језик и стил су сугестивни, сликовити, са поређењима, епитетима, метафорама и симболима.

Први и најкраћи циклус *Дњн комаѿ* симболише живот који је неизвестан и није нимало лак: *Дњн комаѿ* – а и

тој не дај Боже може да се стремкне;/Не рекни двапут – ће бидне ако ги на онија озгор текне.“ (*Дџн комаџ*) А живоџ? У мајчину отиде, остаја сам без такат!/ Сал ми остана голем мерак и јоште *дџн комаџ* (*У бре џаџко...*). Песме одишу бунтом, жељом за осветом, али без снаге за борбу. Зато се песник повлачи и тражи нови живот у мелодији виолине Цигана, јер сваки покушај да се нешто промени је неуспешан.

Циклус *Разјеле* надовезује се песмом *Не се давамо*, јер ми смо светосавци, нисмо се предали ни Турцима, па не треба ни сада. Треба умирати за *крсџ часни и слободу злаџну* као што су умирали јунаци сахрањени на Зејтинлику: *Зејџинлик је на Срби мајкин скуџ* (*Тамо доле, енеја кудеје*). Осим родољубивог песничког заноса присутно је и елегично расположење са критичким освртом на примерима из свакодневног живота. Промишља се о народу и држави, о њиховим манама и о томе шта се све променило, изопачило (*Дође аљаво време*). Последња песма овог циклуса је и насловна: *Зајубено јаџне*. То је песма коју је свирао трубач чувен у Врању, Бакија, а Срба тражи да му опет засвира и смири душу. Он је забринут због садашњег стања, сећа се прошлих догађаја, а предосећа још веће зло. Народ је искварио навике (*Сџџшње снашке не меџев...*), као уморен од свега клонуо и не бори се против неправде (*Вунаво време, Овој нема ниџде, сал куде нас!?*), против изгледа младих (*И везди се! Шџо је бре овој џобраџиме!?*), геј параде (*А џосле викав Ција луг*), кварења језика употребом англицизама, а он им шаље поруку: *Да зборив како мајкаџи, (Ам'н џобраџиме, шџо бидна овој!?, Пу, џу, зајљуни се...)* и слегнутих рамена констатује да је ово 21. век у којем се не поклапа систем вредности са оним од раније и нема много старих

обичаја (*Цабе, несе уздрћај – дизај бре руке бајке, Прочке*). Сада су прилике такве да се људи све више удаљују, друштвене мреже су средство комуникације (*Комшо ће се видимо на Фејсбук*). Поручује да овом свету више ништа више није свето и зато треба тражити срећу у свом окружењу (у домовини) и у себи, а не код туђина.

У циклусу *Убаво ми јој* који је временски лоциран у двадесетом веку доминантни су мотиви: дерт (љубавна бол), карадерт (велика љубавна патња), *здрав, а болан*, тровија, таксират (несрећа, штета). Песме су углавном написане у мушком роду, али има и женске перспективе. Ту су љубавна удварања и чежње (*У тројзибер искам да доћеш Ђурђино, Исјроси ме, несе салтаноси*), мотив удаје (*Прашује ме моја мила мајка, Босиљак сам брала, Заклела се Јана*) и женидбе (*Чаруј ме мила нане, Алјино моме мори*), несрећне удаје (*Ојањ класе*), украдене љубави (*Из Ђошку идем*) и други. Жена заводи звецкајући својим нанулама, у димијама, кошуљи и јелеку. Лепе су метафоре за жену која је заједно са надимцима назначена великим почетним словом: Џанум (душа), Кузум (јагње), Катерица (веврерица), Кумрија (голубица) и слично, са типичним именима: Јана, Стана, Станија, Анка, Роксанда. Песникову тугу може да излечи само она, те је он позива и призива да му лечи карадерт, да се поред ње смири и не лута више, још и хиперболично – да не може да живи без ње. И кад срачунава са животом и разговара са звездом Даницом, Срба не престаје да жели само једно, а то је да још једном само помилује вољену жену (*Не знајем до кд...*). Славуј је присутан као онај који јој преноси поруке од њега и симболички се везује за сонете у којима је описана (*Жал*). Изразит је утицај народне

лирике у овим песмама.

Последња песничка целина *Свици и лептирићи* надовезује се на претходну тематско-мотивски, али се од ње удаљује књижевним језиком који за последицу има другачији избор речи. И у овом поетском свету има несанице, дамара, туге. Пева се петраркистички сонетни венац о идеалној драгој и о чежњи за њом. Осећања су пренаглашена и песник пати неутешно и када је љубав остварена. Како год да су именоване (*Слашкии Мој Мегени, Мој Прелеи Цвеће, Душо Моја, Мој Анђео Бели, Моја Мала Принцеза Нежна, Рајско Цвеће, Мила*), жене из ових песама се стапају у једну, идеалну драгу са којом је увек у односу питања: живот са њом или смрт без ње. Преплићу се платонска и остварена страствена љубав, па ипак, жена је као вила нестварна и најчешће се јавља у сновима (само да га подсети на прошлост и изгубљену срећу) и као фатаморгана – симбол љубави која није ухватљива и постоји само као илузија или једна чежња да се осети њена исконска лепота. Лептирићи из наслова претпостављају љубав кроз осећање *лептирића у сјомаку* и то на више места у самим песмама (*кад воли жену сјрасно лептирићи у шелу луге*), а често пожели да је лептирић и да одлети код вољене драге (*Кад на пролеће, Сањао сам, Када бих, Цвећић*). Сам наслов истргнут је из стиха који посматрано у песми сам себе објашњава: *...она се смеши док сјава, /А ја у њудима чујем свице и лептириће*. Интересантна синестезија остварена је у овој језичкој игри свица и лептирића коју он чује из својих груди, а упућује на блаженство у исконској љубави. Жена га држи у животу – чека да макар још једном на трен буде поред њега, у разговору или било каквом контакту са њим. Аутопоетичка песма *Нисам...*

је октава у којој је сажето основно осећање и мисао која се протеже кроз све песме ове књиге: *Нисам од камена, ја сам Божји раб, ишлица сломљених крила, срца у комаде, без наде, немоћан и слаб, његово време је прошло, у души му тутњи, у срцу потоп и лом, Без вере и наде ја љубави шражим дом, / и шражим Те јер Ти си моја лука и мој лек*. Отуда и ове песме пред читаоцима као поетски свет у којем је жена заузела претежно место у животу и која недвосмислено шаље искрену поруку љубави, вере и наде као нешто што треба заувек да живи са нама.

Љубитељима врањској жарјона како аутор обележава дијалекат који користи, ове песме откривају још једном врањски *сџари* свет, са речником у који чак и Врањанац мора да завири, јер је у налету нових навика старе речи заборавио. На крају, увек и свима је љубав осећање са којим се живи и о којем се увек радо пева, па зато читаоци треба да пробуде трептаје своје душе, или чак да је распламсају читајући поезију из збирке *Заљубено јаће*. Љубав неће да спасе свет, али ће спасити наше животе!

Осврћ – Оливера Шешаков**ОПОМЕНА ЗА БУДУЋНОСТ**

(Роман Клон, Миша Лазар, Свети књије, Београд)

Узбудљив, необичан, футуристички и филозофски роман о суштини људског бивствовања и стварања. Роман о искушењима, жртвама таштине и жудње за моћи и о просветљењу. Жилверновски приступ открићима и будућности није основна нит овог романа, већ је само потка на којој је рељефно изаткана фабула о суштинским питањима и дилемама, која се постављају током развоја људске мисли и цивилизације, а сада су актуелнија него икада.

Савремена научна и технолошка открића досегла су научнофантастичне сфере и одвела нас до нових предела науке и остварења неслућених могућности, о којима смо до пре неколико деценија могли искључиво да маштамо. Да ли се у устројству данашњег света назиру границе, сврха и крајњи циљ овог, за обичне смртнике, тешко схватљивог напретка, који се као по некој спирали све више убрзава, али истовремено застрашујуће умртвљује мисао, креативност и интегритет људског бића. Већ сада постоје фантастичне могућности међусобног електронског повезивања и комуникације, које у тренутку спајају удаљене пределе и људе, а парадоксално, све смо удаљенији и отуђенији од ближњих и од себе самих. Све је близу, све је доступно, информације се путем мрежа добијају у секунди, али без удубљивања, посвећености и зарањања у књиге у тишини библиотеке. У том мноштву информација, све смо површнији и све је више незнања.

Велики је изазов пред човечанством како ускладити духовни развој и свест, са темпом развоја науке и технике, а да при том не изгубимо унутрашњи мир и склад жеља и могућности. Да ли је могуће у тачкама на вечном Кругу живота правити тангенте, које су без круга само праве линије без полазишта и смисла?

У новом униформисаном и контролисаном свету, све је протокол и *техника ипре* која је важнија од суштине. Све је прописано од Невидљивих моћника, те се покреће и питање глобалног ропства од стране надређених и најмоћнијих – Круга 10, са оправданом сумњом у њихове могућности да на плећима носе судбину и опстанак живота на Земљи. Миша Лазар нас у Орвеловском стилу упозорава на опасности тоталитарног режима Десеторице, са непрекидним праћењем и контролом кретања и рада, а и ума сваког појединца.

Главни јунак романа је млади генијални научник, генетичар Стефан Голденвајн – Златовинић, признат на свим меридијанима, леп, успешан, горд. Стефан живи у Београду, у новом отменом насељу Авалини, изграђеном испод Авале за одабране, до кога долази летењем на биоталасима у свом дијаболичк двоседу. Његова мајка је српкиња Европа, што већ носи посебну симболику и значење, а отац је био француз из познате винарске породице Голденвајн. Иако је клонирање људи строго забрањено, у свом модерном стану, у био-клон комори, вођен научном радозналешћу и изазовима новог, направио је свог клона – Клонимира. Пре него што је научник планирао и очекивао, получовек или полуробот – хуманоид, буди се из хибернацијског сна, излази из био-коморе и Стефановог стана и сам одлази

у неизвесност и опасности, који вребају у стварном строго контролисаном спољном свету. Стефанова добродушност, хуманост и добронамерност постају нераздвојни делови једне исте судбине, повезани јединственим ДНК ланцима и биолошким кодовима, који носе наше телесне, менталне и емотивне одреднице, али не и духовно биће човека.

Клонимир јесте огледало Стефановог лика, доброте и памети, али је још више тамна страна његовог бића. Све што је открио код себе или је чувао дубоко у себи *ѿод кључем*, Клонимир несвесно откључава, отвара и пушта да се раскрили. Визија заједнице два блиска бића са идентичним генетским материјалом, човека и његовог клона, који се разумеју, воле и помажу, претворила се у научникову грижу савести, тугу и несрећу.

Божански склад природе и њени закони нас никада не изневере, а све друго буди сумњу и страх од неизвесних трагичних последица. Избор између руке природе и Бога на једној страни, и руке човека, на другој, не би требало да буде тежак, уколико нас руководи врховно тројство – три С: Суштина, Смисао и Склад. Међутим, у површном размаженом савременом свету, навиклом на материјалне благодети и конформизам, виши циљеви људског бивствовања и развоја цивилизације готово су заборављени.

Клонимир, иако вештачки створено биће, спознаје да истинску радост ствара љубав, племенитост и доброта, једном речју духовност. Једини сусрет Стефана и његовог клона је на мосту над Савом, месту и грађевини која спаја различите светове и удаљене обале, прескаче провалије и приближава супротности. Љубав и дивљење *оца и сина*, научника и његовог дела су као подне и поноћ, светлост и сенка,

лик и огледало.

Роман се завршава најавом рађања новог живота, Стефановог и Јелениног детета, зачетог природно Божјом вољом и из љубави. Река живота наставља да тече, док се Клон гаси, као мртваја реке вештачки настала људском руком и интелигенцијом, али без извора љубави и душе, осуђена да пресуши.

Опојни мирис јунских липа и раздрагано зујање пчела било је најлепше што је могло да остане у Клоници-мировом сећању, када се угасио као непризнати сувишак без љубави свог оца, без крста и вере. У свом болу и разочарењу написао је Стефану песму која се завршава стиховима: *Бој ти је дао вечну душу/а ти мени свој лик и шек духа мало/Тебе Крст и храни и брани/а ја, кад из тебе исцурим/никад ме није ни било.*

Миша Лазар у овом роману управо поставља питање да ли има живота и бића без душе, а даје и одговор да нема, јер су љубав, спознаја и вера у Божје устројство васељене, светлост која обасјава човеков животни пут и место у Васељени. Стефанов клон је био живо интелигентно и осећајно биће, које је мислило, патило, љубило, написало песму, а угасило се само од себе, спознавши ко је и како је створен. Свети дух оваплоћен у белом голубу, који долази на Клоници-миров прозор и кога он храни мрвицама хлеба, представља његову насушну потребу и чежњу за вером, душом, припадношћу и љубављу. Аутор нам овом завршницом романа поручује да су напори науке, који се већ годинама чине, да створе оно што само Господ ствара и удахњује му живот и душу, опасна игра осуђена на пропаст и патњу.

У свом претходном роману *Негомак*, Миша Лазар се

бавио судбином сеоске породице у Западној Србији, обухвативши читаво столеће бурних историјских промена, почев од првих година прошлог века. У роману *Клон* отишао је на крај ХХИ века, визионарски се бавећи изазовима Новог доба, које пред човечанство ставља научна мисао, савремене технологије и генетика.

Мало је писаца у српској књижевности који су правили овакве искорак у прошлост и будућност, са изузетно посвећеним приступом и озбиљним познавањем историјских мена, традиције и аутентичног језика, са богатом имажинацијом, али и својеврсном храброшћу да се кроз футуристичка стремљења бави суштином. Прошлост и будућност спрегнути су у круг кретања и трајања у димензији времена. Време је константа, а ми се по тој непрекидној линији крећемо и остављамо трагове, вођени љубављу и вером.

Заронио је Миша Лазар у суштину вере, у дубине људских душа и нагона, преиспитивао Добро и Зло у вечитој борби, Божјој промисли и искушењима. Миша Лазар нас својим делима упућује на Свете тајне које поново спајају раздвојене материју и дух на путу спознаје и просветљења.

Све испричано зналачки, студиозно, узбудљиво, снажно а меко, из саме душе, а о Души и Љубави.

О АУТОРКИ ОСВРТА

Оливера Шестаков рођена је 19. септембра 1963. године у Панчеву. Завршила је Девету београдску гимназију и дипломирала на Грађевинском факултету у Београду – одсек хидротехника. Живи у Београду и ради као грађевински инжењер и судски вештак.

Објавила је збирке песама: *У мом појлегу* (2014), *Моје душе рине* (2015), *На прагу светлости* (2016), *Течем као река* (2017), *До неказаној* (2019) и *У златној смоли ћилибара* (2020). У књигама је заступљена поезија широког дијапазона, од љубавних и мисаоних песама, које преовлађују, до дескриптивних, родољубивих и духовних песама.

Песме су јој објављене у преко деведесет међународних и домаћих зборника поезије, антологија и лексикона савремених песника, од којих су многе похваљене и награђиване на књижевним конкурсима. Превођене су на: руски, енглески, немачки, италијански и арапски језик.

Збирка песама *До неказаној* је објављена као награда издавача Креативне радионице Балкан *Најаутору*, према гласању песника – аутора

Белоруски класици – Јанко Куџала**ЗБИРКА ПЕСАМА НАСЛЕЂЕ ЈАНКА КУПАЛЕ
НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ**

(Наслеђе / Јанко Куџала; ђрп. Иван А. Чароџа ; ђре-
вела с белоруској Дајана Лазаревић. – Беоџраг: Алма,
2020)

У издаваштву Алма у Београду, изашла је на светлост дана збирка поезије једног од највећих белоруских песника Јанка Купале (1882-1942) под називом *Наслеђе*. Купала није непознат у српској култури, а његову поезију су раније преводили Момчило Ђерковић, Миодраг Сибиновић, чак и песникиња Десанка Максимовић. Купалина поезија на српском језику се појављивала у десетак часописа, *Анџолоџији белоруске џоезије* (1993, 2012), *Анџолоџији лирике Истџочних Словена* (2000), *Анџолоџији белоруске хришћанске џоезије* (2018), а сада имамо част да се потпуније упознамо са његовом поезијом у овој збирци, животним околностима и склопимо потпунију слику о овој интересантној личности.

За збирку *Наслеђе* избор поезије потписује проф. др Иван Чарота из Минска, у Србији добро познат као највећи пријатељ српске речи и културе у Белорусији. А чувење је сасвим оправдано, будући да је посветио више од 45 година живота представљању српске културе у својој отаџбини на прави начин, а као резултат тог рада проф. Чарота се може похвалити са 146 књига и брошура, као и 638 објављених научних чланака. Осим избора поезије у *Наслеђу*, професор

потписује и обиман поговор, у којем се осврће на Купалино наслеђе, лик и дело, грешке у интерпретацији које се јављају у данашње време, као и перцепцију његовог стваралаштва у бившој Југославији и у Србији данас. Поезију је превела Дајана Лазаревић.

Ко је Јанко Купала? Рођен је у селу Вјазинка, у Виленској губернији Руске империје, 25. јуна (7. јула) 1882. године, а живот је трагично окончао у Москви, 28. јуна 1942. године. Јанко Купала је најпознатији псеудоним Ивана Доминиковича Луцевича – белоруског песника-класика, драматурга, публицисте, преводиоца и једног од оснивача нове белоруске књижевности и књижевног језика. Прву песму на белоруском језику објавио је 1904. године *Моја судба* (белор. *Ма дол*). Прву збирку песама представио је читаоцима 1908. године, под називом *Фрула* (белор. *Жале ка*), а другу *Гуслар* (*Гул р*), 1910. године. Најплоднији период стваралаштва за Купалу био је од 1910. до 1913. године, када излази и трећи зборник његове поезије *Пућем живоїа* (белор. *Шл хам ж цц*). Четврти излази 1922. године, под насловом *Наслеђе* (белор. *Сїадч на*). Познат је и као преводилац, а преводио је са руског и пољског на белоруски језик, а познато је и да је превео међународну пролетерску химну *Инїтернационала* на белоруски.

Купала је проглашен за Народног песника Белорусије (1925), а био је и академик Националне академије наука Белорусије (1928) и Националне академије наука Украјине (1929); лауреат је Државне награде СССР-а (1941) за збирку песама *Од срца*. Данас се додељују награде са његовим именом, штампају збирке његове поезије, многе улице носе његово име. Један је од најпознатијих и највећих бело-

руских песника.

Како изгледа збирка поезије *Наслеђе*? Морамо, пре свега, да похвалимо издавачку кућу *Алма* и уредника Ђорђа Оташевића за огроман уложени труд у настанку ове збирке – за избор корица, папира, целог физичког изгледа књиге, и тај велики квалитет и иде под руку са рукописом који је од непроцењиве вредности за белоруско-српске везе. Што се садржаја тиче, збирку отвара портрет песника из млађих дана, као и кратак осврт на његову биографију. У збирци се српски читаоци могу упознати са чувених Купалиним сонетима, као и другим песмама, у којима се може упознати белоруска душа и све што припада њој – непрегледна зелена поља, плаво небо, сународници забринуте, погурени, али поштени и вредни; жар патриотизма и жеља за одбраном слободе – свог огњишта, али и целе државе.

Верујемо да српски читаоци неће бити разочарани садржајем ове збирке и да ће Купалина реч одзвањати и у српским душама, баш као и у братским белоруским.

мср Дајана Лазаревић

*
**

ИЗ ПОГОВОРА ПРОФ. ДР ИВАНА ЧАРОТЕ

Јанко Кујала – у своме роду и међу народима

(...)

Великим садржајем напуњена је мисао да за песника није суштински животопис, већ судбина (на словенском и руском *судьба*, на српском исто: судба, судбина). А и како другачије? Ко ме је суђено да буде песник, он

прима од Бога дар, којим се одређује одговарајућа сућеносћ, а то значи – судбински позив и предодређеност, мисија. Такав изабрани појављује се на овоме свету тамо и тада, када је он највише потребан, када му је потребно да оствари своју сврху као син Речи, носилац и чувар Словености. Па, на крају крајева, и став људи према њему одређује се првенствено тиме, како се он поставља према Божијем дару – колико је постао свестан зашто је позван, како је располагао примљеним даром, како је извршавао то, што му је вољом Небеса одређено. Управо то, по великом рачуну, морају фиксирати правични, или како смо навикли да говоримо, објективни – животописи.

Међутим, реалности нашег грешног света у последње време својствено је нешто друго, пре супротно томе, што смо горе истакли. По инерцији скоро стогодишњег искуства атеизовано друштво упорно не жели да призна Бога, а у вези са тим ни божанску природу поезије, ни песнички дар од Бога. Зато смисао песниковог животног деловања бива неизбежно сведеним до одговарајућих реакција на актуелна дешавања, на *злобу дана*. И, као резултат, већ га не цене за то, што је урадио у високом служењу Речи, већ за то, колико се активно и ефективно укључивао у текуће процесе друге природе.

Могуће је разумети, када се нешто слично дешава у односу према представницима тог специфичног списатељства, почетна програмираност којег не укључује ништа друго до утицај на свест друштва, иначе сврховиту замену адекватног виђења и разумевања света. Шта ћемо, такви мајстори псеудо-књижевници заиста се јављају међу нама не по вољи Божијој. И у таквом случају садржај њихових био-

графија не може нарочито да нас дотакне – нека они остају намерно удаљени од истине...

Али прихваћено је мишљење, да са класицима све то не може да има везу. Мада такве закључке је допуштено изводити само на основу површинског погледа. При пажљивом разматрању стања ствари треба признати: нажалост, не само да може, већ се тако често и манифестује. У различитим аспектима, изразити пример тога су подређене променљивом времену интерпретације живота и стваралаштва Јанка Купале, најглавнијег од главних класика белоруске књижевности.

Разлози суштинских трансформација, наравно, узроковани су преокретима велике политике, која такве особе обично не оставља по страни. А овде, у сваком случају, судбина неколико поколења нашла се у зависности од невероватно важних политичких катаклизми: три револуције, четири рата (два светска, а такође и грађански, и совјетско-пољски); неочекивана подела Белорусије на Источни и Западни део у саставу различитих држава; стварање посебне Белоруске Совјетске Социјалистичке Републике, која се активно укључивала у изградњу светле будућности, и суочавала са суровим изазовима...

Ако тражимо најприкладнији кључ за разумевање свега, што је највише одредило судбину Купале као песника и грађанина, онда никако није могуће затворити очи на одлучујући утицај идеје национално-ослободилачких покрета у Руској Империји. Зачела се ова идеја захваљујући марксистима разних крајева Европе; за краће време су почеле сложено да је подржавају и распрострањују руске револуционарне силе скоро свих орјентација; а оне су, са своје

стране, раздрмале такозвану демократску интелигенцију националних периферија. Свеукупни резултат њихових заједничких деловања постало је разарање велике државе, коју су они са далекосежном замисли прозвали *зайвором народа*, а у *зайворенике* њене су, наравно, уписали и Белорусе.

Од поменуте идеје, сходно томе, никао је програм деловања за оне, који су били спремни да се слију у редове разбијача *зайвора*, међу којима су се појавили и белоруски књижевници-родољуби. Пред њима се садржај овог програма актуелизовао на следећи начин: ранија судбина белоруског народа заслужује само оплакивања, а судбина данашња не може да не изазове праведни гнев и револт; зато је наш задатак да зовемо у борбу за нови живот, обавезно срећан; и дугочекана срећа није иза планина.

Тако или другачије, овим су се првенствено условљавали показатељи *најредној* погледа на свет тога времена, када је млади Јанко Купала (Иван Доминикович Луцевич) морао да направи избор свог животног и стваралачког пута. Веома важно било је то, што бригу о белоруском сељаку – чисто декларативну за идеологе пролетерске (а не сељачке!) револуције, – лично песник-почетник, који је решио да постане сељачки бранитељ, прихватио је то тако озбиљно од почетка. Једнако важно је, такође, што је та брига касније била декларисана у званичној идеологији новоосноване државе белоруских сељака, то јест БССР. Ето шта, по нашем мишлењу, треба да се рачуна као најзначајнији фактор формирања код будућег песника неког мање-више стабилног система друштвено-политичких погледа. Истина, у опрезном приступу додирнутој теми неизбежно долазимо

до тога да одговоримо и на оваква питања: А да ли је Купала непосредно био представник белоруског сељаштва као стајежа, највише потлаченог у социјалним и националним плановима? И да ли је тако већ безалтернативно од почетка било за њега национално самоопредељење, ако не заборавимо, да је почео да пише песме на пољском језику? Како да тумачимо то, што се у стваралаштву Купале, ако се упореди са сељачким схватањем свемира, слабо испољава хришћанскост, као неразрушива основа погледа на свет?

Објективност, као универзални принцип, од којег се не може одступити ни у каквим расуђивањима, у вези са овим захтева одговор, да заиста није све сасвим једноставно. Али овде, уствари, може да постоји замерка: притом, као представник довољно масовног слоја ситне шљакте, он је интересе људи са села и засеока уопште тако познавао, што се каже, изнутра. Не може се порећи, такође, да је за разлику од основне масе простих сељака, шљакта на белоруским земљама претежно била полонизована и држала се католичке вероисповести. При свему поменутом, као код самога Купале својевремено, тако и код нас данас, постоје разлози без нарочитих замерки и резерви да означавамо народне изворе његовог стваралаштва. Животним потребама сељачког рода, нека то буде и са посебним акцентима, од почетка су се надовезивали главни мотиви Купалине поезије; захваљујући народној баштини формирана је основа његовог стваралачког одражавања света... Друга ствар је колико се поменуто својство стваралаштва правомерно ширити на све то, чиме је песник кроз своје песме снабдевао грађанску свест белоруског сељака у време пре револуције, у изванредно противречну епоху непосредно

револуционарних догађаја и грађанског супротстављања, а такође у периоду изградње социјализма. А Купала је – и као песник, и као публициста, и као јавна личност – имао доста значајних могућности да утиче на идеолошку орјентацију значајног дела Белоруса. Не само са тачке посматрања удаљене један век, њему стварно треба одати признање за одговарајуће значајне заслуге: за то, што су Белоруси почели да се препознају као посебна нација, што се њихов језик утврдио као самосталан и пуноправан књижевни, а такође и за то, што се формирала белорусистика, која је започета у *нашањивском* периоду, досегнула врхунац у 1920-има, а у 1990-има је почела да се обнавља...

Наравно, конкретно разумевање ових аспеката заслуга Јанка Купале налазе се у компетенцији пре свега научника друштвених усмерења. А наш задатак је да га са максималном адекватношћу представимо као песника, обраћајући пажњу на та дела, у којима су се открили препознатљиви знаци његове стваралачке личности. Разумевање свега другог даје се на слободу самих читалаца. Међутим, страни читаоци, и Срби у том броју, мало су упознати са нашим реалношћу. И зато се јавља потреба, чак обавеза, да се помогне у стварању представе о њему не само као о песнику, већ и као о друштвеном и културном раднику. Ипак, мноштво и субјективних и објективних разлога чини овај задатак веома сложеним. Нарочито под условом, што ћемо искрено покушавати да избегнемо тенденциозно осветљавање, а да у исто време не сакријемо реалне противречности.

Управо у вези са тим, да би јасније било то што је већ речено, обратићемо пажњу на неке моменте, од којих се у

значајној зависности јављала хрестоматска представа о нашем славном песнику-класику. А прецизније – на то, каквим су променама подлегале интерпретације његовог живота и стваралаштва у зависности од позиције интерпретатора, подређених повременим *друштвеним наруџбинама*. Судба Купале уопште, и нарочито његова друштвена позиција, више пута испадала моделирана на другачији начин. Интерпретатори су га у почетку хвалили за једно, а потом за друго и притом су упорно негирали прво; крупним планом, као најзначајнија, истицала су се та дела, која су касније била гурана у најдаље ћошкове колективног сећања и уопште нису помињана. У суштини, убрајали су се, или је правилније рећи, преиначивали су се у својим погледима ти, који су рачунали, да чине песника већим, стварајући му потребни ауторитет. А испостављало се, да су га напротив – понижавали, стављајући јасне акценте на ситуационе околности. Према томе, сваки талас нових идеолошких ставова чинио је Купалу таквим, какав је он највише одговарао актуелној друштвено-политичкој ситуацији. Истину да кажемо, и он сам је с времена на време био принуђен да се усклади са тиме, што се тада није сасвим случајно називало *срџбом дана* (злоба дн). И ово није могло да не разори његову позитивну суштину и универзалне принципе, поводом којих требало би да остаје *изнад окришаја* – над свим срџбодневним и пролазним, да би се служило надвременском, највишем за песника и поезију. У овом случају, нажалост, много тога се, само по себи, одвијало супротно. Рецимо, нај приметнијим тематским линијама, са одговарајућим интонацијама у стваралаштву Купале ранијег периода, највише пристаје дефиниција *жалосјеви*. А ево, развиће тих истих

тема у совјетском периоду, при успостављању колхозног система, не може се назвати другачије него *хвалосјев*. У вези са тим, наравно, треба узети у обзир и уобичајена оправдања: тобоже, слично томе било је својствено редом свима. Али наш разговор није о свима, већ искључиво о познатом народном песнику, којег, до сада, по устаљеној навици, називају још и пророком нације. Зато није случајност што у коњунктурној историји књижевности доминира тенденција да се он покаже само вређаним и прогањаним. Иако, уствари, совјетска влада није била само заинтересована за његову лојалност, већ је то и стимулисала. Није ни чудо, што је он, као *јесник нове стварности* био одликован високим државним наградама, почасним звањима и изузетним привилегијама. А ово биографи навикли су или да не спомињу, или да тумаче супротно.

Уопште, може се само жалити, што су и многи догађаји из живота славног песника, и сама чињеница његове смрти, као и раније, представљене у многим верзијама, које се више заснивају на гласинама и измишљањима, него на провереним и веродостојним чињеницама.

(...)

ИЗБОР ИЗ ПОЕЗИЈЕ ЈАНКА КУПАЛЕ

НАСЛЕЂЕ

Од искона, прадедова
Баштина ми је остала,
Међ својим и туђинима
Кô милост ми је мајчина...

О њој зборе бајке лепе
И пролећни ми прокопи,
И шумски шаптај вресова,
У пољу храст нагорели.

О њој буди успомене
На липи ми родим клепет,
Стари плот у маховини
Што је крај села оборен;

И јагњеће тугаљиво
На испаши блејање-зов,
И крикови јата врана
Тамо над гробним бусеном.

У бели дан, у црну ноћ
Ја свуда бацам погледе,
Да наслеђе не оде негде,
И да га трут не поједе.

Баштину носим у души,
К'о у вечним пламенима,
Који сред таме, глухоће
Сја ми међу скитањима.

Пород ми мисли живи с њом,
Сан сања неуништена.
Зове се баштина моја,
Само је **Земља Рођена**.

(1918)

О ДЕВОЈЦИ

О девојци песме не певах,
Јер до сад ту чар знао нисам,
Сад мислим на појаве нове,
И на нов начин песме певам.

Младу девојачку лепоту
Не сликаш, не опишеш пером...
Ко да летњу наслика росу,
Ил' опише птичји цвркут, гром?

Па, само ћу њеној лепоти,
Тако изградити песмом хрид...
Притулих ја срце уз шљунак
Лета тешких, прошлих кô привид.

Та је – чудо-девојка моја,
Кô из бајке чаробне жар-цвет!
Шапћем јој: – Погледај, подржи !
Ал' где?! Она сања други свет.

Очи спусти на груди, доле, –
Иде и не гледа са стране,
А привлачни скутови – сукње,
Сигурно се смеју због мене!

Зрак јој од ногу до колена,
Па до груди и усана чак,
Сакрива у нежности пламен,
Као за заруке или брак.

Гледам, нисам свој, као у сну,
На срцу сен, у мисли магла,
Је л' то била девојка ил' не? –
Уз раме са сунцем је прошла!

(1926)

А ОНА...

Искреном љубављу сам је обасуо,
С таквом милошћу гледао тужне јој очи, –
Како ни сунце не скрива цветне њиве,
Како ни звезде људе не прате у ноћи!

Пазио, голубио њу голубицу,
Тако срцем сиротим топлио јој груди, –
Како ни мајка пеленом не повија,
Ни ватра не греје промрзLINE људи.

Толике песме над песмама певао,
Такве мисли тајне, важне о њој сложио, –
Како ни шума с ветром шумела није,
Ни поуке век потомцима не спремио.

У срцу јој свом изградио палату
И такву јој круну од љубави ставио, –
Ни небом ни земљом, на Божју наредбу,
Не би се такве круне ни трона створило!

Прославих је тако славом сунца, звезда,
Дан и ноћ јој се молио молбом небеса, –
Ни мудрост тако не слави простор света,
Ни вивак се не моли лети за кап роса!

Створих од ње срећу изнад среће своје –
Чаровиту кнегињу даде бајка слична,
И под ноге јој бацих цели живот свој...

.....
А она? Она беше... девојка обична!

(1915)

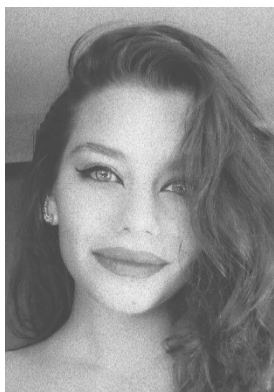
*Појовор Ивана Чароше и њесме Јанка Куџала с
белоруској превела Дајана Лазаревић*

Поезија наших дана

ЈАНА ТОШИЋ

(2004)

ТУГА

Једем воће.
Једем једно, друго, треће...
Све је исто.

Миришем цвеће.
Миришем једно, друго, треће...
Све је исто.

Милујем шаке.
Милујем једну, другу трећу...
Све су исте.

Гледам људе.
Гледам једног, другог, трећег...
Сви су исти.

Слушам приче.
Слушам једну, другу, трећу...
Све су исте.

А ништа није исто.
Само је, затворивши нос,
запушивши уши,
исекавши језик и заклопивши очи,
свако чуло у мени потиснула туга.

КАДА ПАДНЕ МРАК

У мраку смо наги.
Тихи смо и сами.
Своје име поклањамо таме.

Онда када не дође нам сан,
за све што види дан,
ноћ постаје слепа.

СОФИЈА ДАМЧЕВИЋ

(1988)

КРАЉ ЈЕ ПРОСЈАК

Танка је нит између славе и пропасти,
човека моћног и леша што га једу црви.
Веровати у једно да истина је,
заблуда је,
један краљ има просјака у себи.
Мучен има снагу моћног,
богаљ има префињеност племића,
а образован незналицу.
Сви се деле у мноштво,
а заједно су једно.
Без напаћеног народа не знаш да си богат,
а без имућног господара не видиш да си јадан.
Не знаш да си светлост док не прођеш таму.

У кући преступника, злочинаца потомак,
добар мора бремене предака и даље носити,
јер патње су једног, патње сваког,
и грех је једног, грех сваког.
У вечности они су једно.

СЕНКА

Ја сам твоја ноћна мора,
има ноћима да ме сањаш;
бежи, бежи,
ти би да ме нема,
ти би да ме се одрекнеш јавно,
ти би да ме се одрекнеш тајно,
ти би да престанем да постојим;
а ту сам сваке ноћи,
уходим ти душу,
подсећам те на оно што не желиш,
подсећам та да има и нас оваквих;
подсећам те на грехе твоје које не видиш!
Бежи, бежи,
зато ме не подносиш!
Нећеш да признаш слабости своје,
нећеш да будеш један од грешних;
ниткови смо само ми!
Само они попут мене,
није то за тебе!
Пљујеш ли ме,
мржњом ме обасипаш,
јавно понижаваш,

тераш ме, исмеваш;
права мислиш да имаш
тако да ме ниподаштаваш;
у снове ћу ти доћи,
из магле ћу искочити;
до смрти ћу те уходити,
онда права знаш да имаш,
јер мир у души немаш.

МЕРКУР ИЗ ПАКЛА

Између Пакла и Раја
гласник поруке преноси
љубави, мржње, краја,
рођења идеје доноси.

Мучен у тамницама
пакленим, изнемогао устаје,
слављен на прославама
рајским, пред суд стаје.

О идејама вечности
у оквирима времена
размишља, из смртности
реч је његова бесмртна.

Бол света саосећа,
мудрост му је име,
гласник богова подсећа
љубави кроз своје риме.

ДИМИТРИЈЕ ПОПОВИЋ

(2000)

ОБЛАК НИ У ЧЕМУ

у овом делу васионе тако се сматра
пола сласт, пола сам ватра
ништа ме дивно не боли
и моје су руке скрштено ништа

у овом поретку тицања ничег за ме нема
у ватри своје крви купам
туђа чудовишта.

зими каткад прене
дух плачан;
леден умртви мене.

очи моје празне веђама играју сене
зло словенским смехом терам
пунским очима
дивне ли жене.

по веђама играју сени
нешто се тужно настанило у мени

ТЕБЕ ЖЕЛИМ ЗНАТ

тебе желим знат
ти си и мој пут
да ме водиш
волим те ја

ти си додир мој
кожа си и зној
побеђен
бдијем над твојим прсима

тобоже се борим
игром крви горим
(дај) жено погледај у себе

на домаку зоре
браним
глађу својом храним
сужња твоје истине

СИНИША ЖИВАНОВИЋ

(1972)

ЗАШТО ТИ

Кад фотони појуре са истока,
Прострује етром и обоје свет
И кад згасну негде иза хоризонта
А неке друге боје у биртије ме намаме ...
Ни једна слика у мом оку,
Није без приказе Твоје.

У сваком поју славуја,
Буци града, дерњави војног стада,
Сваки дамар бубне опне у мом уху
Допуњен је призвуком Твога гласа.

Мириса других сем мириса Твоје коже
Одавно не осећам.

Још кад би ветар овај што ме мази
Заиста биле руке Твоје ...

Али не!
Опсене,
Што ме прогоне,
– Ниси Ти!

Спаваш ли?
Шибају ли твоји кукови неким тргом?
Плива ли ко у Твојим очима?
Мирише ли Твоја коса нечјим ноздрвама?

Зашто не могу бити слободан од свега овога
И слушати поново само лепет птичјих крила,
Без призвука Твога гласа,
Без Твог убрзаног дахтаја
Чак и кад спаваш?

И зашто сваку девојку Твојим аршинима мерим?

Зашто?

САДРЖАЈ

Реч уредника	6
Рођендански поклон – Дајана Лазаревић	7
Јесење дете	7
Писци из расејања – Стеван Ступар.....	8
Једном ћу се вратити	8
Прича из заумља – Томислав Дунковић	10
Најстарији занат на свету	10
Две кратке приче – Гала Богосављевић.....	19
Сазнање	19
Владавина слонова	19
О списатељици	21
Колевка – Жељка Башановић Марковић.....	22
О списатељици	23
Плаветнило мастила – Јована Мицић	24
Док те стварам	24
Туђе небо.....	24
Неопалими вод	25
О песникињи	25
Шест песама – Раде Шупић	26
Природа.....	26
Стварање	27
Ноћ	27
Сажимање	28
Изостајућа светлост	29

Балада о мртвима	30
О песнику	32
Пет песама – Марко Милојевић	33
Маскирани оригинал	33
Последња оаза	34
Краљ стопера	35
(Аван)туристички песник	36
Далеководи у облику слова м	36
О песнику	37
Четири песме – Лазар Тица	38
Траг	38
Тишине	39
Стара песма	40
Туга	40
О песнику	41
Три песме – Радојка Бјеливук.....	42
Прелазак	42
Песник	42
Траг	43
Савремена руска проза – Јуриј Пантелејев	44
На страним обалама	44
О писцу	62
Погледи у себе – Томислав Јелесијевић.....	63
Ждребе.....	63
О писцу.....	69

Животна прича – Петар Рајин Васић	70
Влашки мрав	70
Прича из свакодневице – Горан Јовановић	86
Жермин Жибао	86
О писцу	92
Нове књиге.....	93
Прометејев чвор	93
Аутентична умјетничка истина	93
Чвор	95
Жеђ	96
Панонске несванулице	97
Песме равничарских ноћи	97
Љубав	99
Ћуд	101
Ноћи вучјег зова	102
Песник суштине о суштини	102
Светом Георгију	109
Они.....	110
Источник	111
Одјек узрока у провалијама бића	111
Ка Источнику	115
Јесењи сонет	119
Агапе	119
Неко пева – Драган Величковић	122
Ево мене	122
Кошуље	123
На хлебу и води.....	124

У белегу записано.....	125
Неко пева	126
О песнику	127
Две песме – Милица Краљ	128
Дева везе крила позлаћена	128
Икона Сребренка.....	128
О песникињи.....	129
Пребирање ноћи – Валентина Милачић	130
Лаванда.....	130
Окно.....	130
Лабудови.....	131
О песникињи.....	131
Ту поред нас – Бранка Благојевић.....	132
Зарез, тачка и велико слово	132
Рез	132
Сунце умјесто шлага.....	133
Хартија бијела.....	134
Мјесечев круг.....	134
О песникињи.....	135
Приказ – Ана Митић Стошић	136
Искра душе која пламти.....	136
Осврт – Оливера Шестаков	142
Опомена за будућност	142
О ауторки осврта	147
Белоруски класици – Јанко Купала	148
Збирка песама <i>Наслеђе</i> Јанка Купале.....	148

Из поговора проф. др Ивана Чароте	150
Избор из поезије Јанка Купале	157
Наслеђе	157
О девојци.....	159
А она... ..	160
Поезија наших дана.....	162
Јана Тошић.....	162
Туга.....	162
Када падне мрак.....	163
Софија Дамчевић	164
Краљ је просјак	164
Сенка.....	165
Меркур из Пакла.....	166
Димитрије Поповић	167
Облак ни у чему	167
Тебе желим знат	168
Синиша Живановић	169
Зашто ти.....	169

Пишите за *Суштину поезије*
(www.knjizevnicasopis.com)

1. Своје радове шаљите у једном ворд документу, писане ћирилицом или латиницом са словним знацима ђ, ж, ћ, ч, ш. У противном, радови неће бити узети у разматрање.

2. Имејл за ваше радове: **sustinapoetike@hotmail.com**

3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења, своју имејл-адресу, краћу биографију писану у трећем лицу једине.

4. Пожељна је и фотографија.

5. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј, осврт, критика...)

6. Прозне радове слати у формату до 14.000 карактера, величина фонта 12 и проред 1,15.

7. Конкурс је отворен током целе године.

8. Радове не чувамо.

9. Плаћање ауторских хонорара ни ауторски примерак штампаног издања нису предвиђени Правилником овог часописа.

ЦИП - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

СУШТИНА поетике : часопис за књижевност / главни и одговорни уредник Анђелко Заблаћански. - [Штампано изд.]. - Год. 5, бр. 56/57 (2018)- . - Глушци : Удружење поетских стваралаца, 2018- (Београд : Pharmalab). - 21 цм

Доступно и на: <http://www.knjizevnicasopis.com/>. - Тромесечно.
- Преузима нумерацију од електронског издања. -
Друго издање на другом медијуму: Суштина поетике (Online) = ISSN 2334-9417
ISSN 2620-0988 = Суштина поетике (Штампано изд.)
COBISS.SR-ID 267264012

У овом броју

Реч уредника

Рођендански поклон - Дајана Лазаревић

Писци из расејања - Стеван Ступар

Прича из заумља - Томислав Дунковић

Колевка - Жељка Башановић Марковић

Плаветнило маспила - Јована Мицић

Шест песама - Раде Шупић

Пет песама - Марко Милојевић

Четири песме - Лазар Тица

Три песме - Радојка Бјеливук

Савремена руска проза - Јуриј Пантелејев

Погледи у себе - Томислав Јелесијевић

Животна прича - Петар Рајин Васић

Прича из свакодневице - Горан Јовановић

Нове књиге (Прометејев чвор, Пнонске несванулице,

Ноћи вучјег зова, Источник)

Неко пева - Драган Величковић

Две песме - Милица Краљ

Пребирање ноћи - Валентина Милачић

Ту поред нас - Бранка Благојевић

Приказ - Ана Митић Стошић

Осврт - Оливера Шестаков

Белоруски класици - Јанко Купала

Поезија наших дана (Јана Тошић, Софија Дамчевић,

Димитрије Поповић, Синиша Жвановић)

